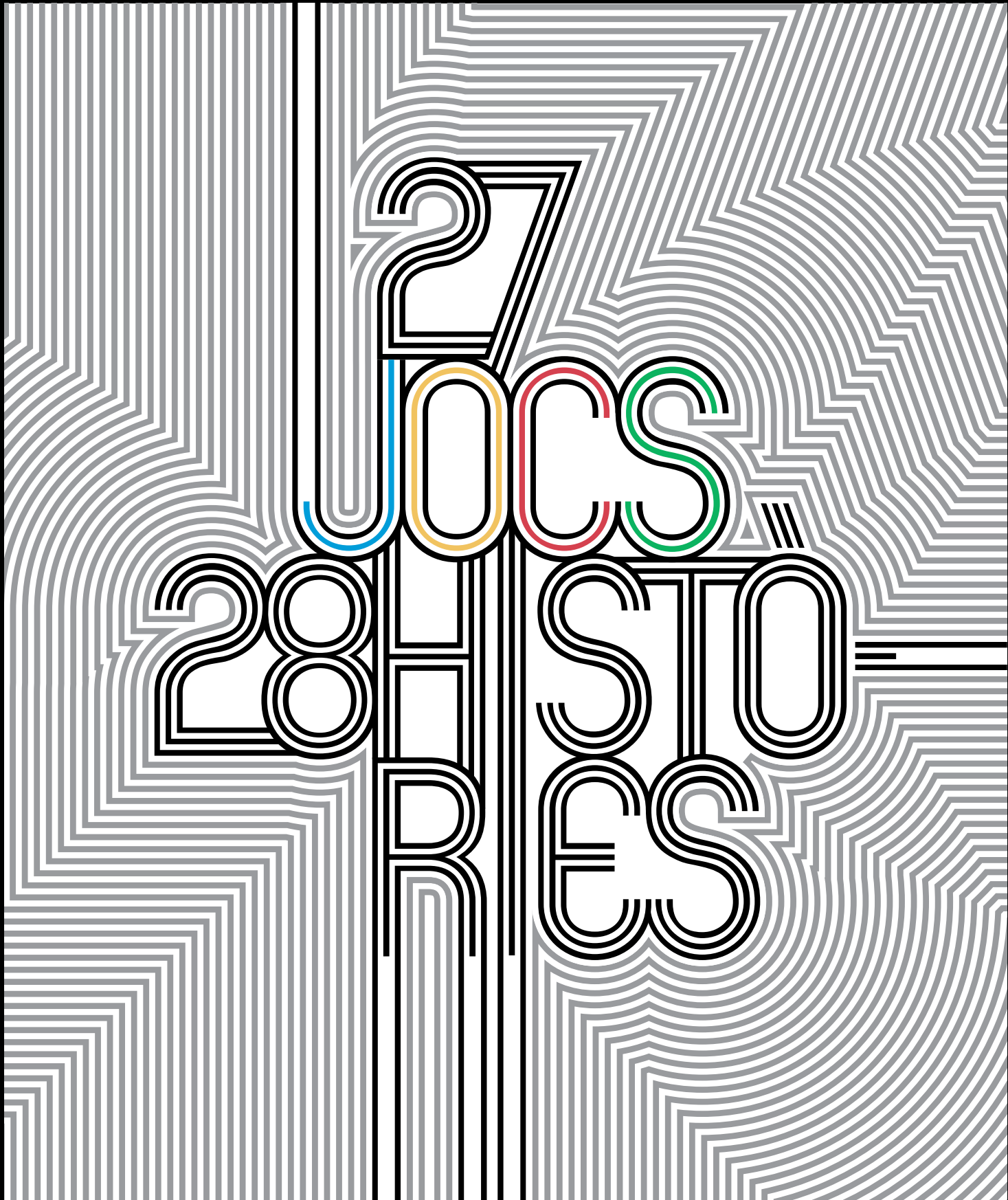

FOSBURY PDF MECENES PREU: 10 €

EDITORIAL

La història dels Jocs Olímpics és una extensa col·lecció de noms que esdevenen llegendes, grans protagonistes i magnífiques històries de superació. Cada edició dels Jocs lliga una sèrie de peripècies per a la posteritat que podrien acumular-se en un àlbum fictici de records inesborrables. Els Jocs són esport però també són molt més que esport. La cita periòdica dels anys de traspàs ha anat formant un pòsit durant més d'un segle que converteix les Olimpíades en un gènere que menja a banda.

De grans noms d'algunes edicions dels Jocs se n'ha escrit molt. Llegendes, accions meritòries, instants memorables. Qualsevol aficionat a l'esport pot gratar sense gran esforç en el seu propi bagul dels records i associar cada edició olímpica que hagi vist a aquell rècord, aquella acció, aquell atleta. Fins i tot podem ressenyar atletes que no vam poder veure en persona: qualsevol de nosaltres és capaç de recordar quasi de forma detallada, per exemple, com Jesse Owens va convertir-se en mite davant Hitler.

Aquestes són, però, les històries de les que ja parlen els altres. Des de la Fosbury, rebuscats i amb aquell punt d'estima cap al germà pobre i el protagonista menor, volíem fer alguna cosa diferent i acompanyar la Guia Olímpica d'un recull de "les altres històries" de la mateixa manera que ens dediquem a "tot l'altre esport". Busquem aquells relats perduts i personatges que no han estat protagonistes. Canviem de focus i esperem que us agradi el recull que us presentem.

Fidels a la manera de fer fosburiana, hem volgut compartir aquest recull amb la nostra gent. Hem demanat a amics, companys i col·laboradors de la revista que triessin una història per cada edició dels Jocs, la que vulguessin i que ens la narressin amb el seu estil. El resultat són 28 relats, tots diferents, que ens apropen 28 realitats paral·leles a la llegenda que queda de cada Olimpíada.

Les il·lustracions de la Wara Luque de Ormaechea plasmen cada història i ens fixen gràficament aquests nous protagonistes olímpics que, esperem, amb aquest recull siguin una mica més recordats. ■

Les federacions al servei del teu Club

Consulta els serveis gratuïts a oficinadeclubs.cat

FOSBURY

"27 Jocs, 28 Històries" és un projecte de **La Fosbury**,
la revista digital de tot l'altre esport.

www.fosbury.cat

INCLOU ELS RELATS DE:

*Núria Abril, Ferran Àngel, Alena Arregui, Àlex Biescas, Jordi Caixàs,
Pau Canal, Germà Capdevila, Roger Castillo, Jordi Collell, Cugat Comas,
Jordi Feu, Laura Font, Joel García, Marcos García, Marta García, Àlex Gomà,
Josep Gomà, Francesc Gómez, Víctor G. Núñez, David Llorens, Eloi Illa,
Toni Padilla, Ramon Radó, Oriol Rodríguez, Oriol Rodríguez Vilarrupla,
Joan Safont, Cèsar Sánchez i Carles Viñas*

AMB LES IL·LUSTRACIONS DE:

Wara Luque de Ormaechea

DISSENY GRÀFIC i MAQUETACIÓ:

*Xevi Esteve
TÀCTIC.cat*

CORRECCIÓ:

Mari Carme Rodríguez

PUBLICITAT:

*El Tot Mataró i Maresme i Jaume Prenafeta
publicitat@fosbury.cat*

Una publicació de l'Equip de la Fosbury,
sota llicència Creative Commons

Edita: El Tot Mataró, S.L.
Dipòsit Legal: 16716-2016

Imprès per Litografia Rosés, a Gavà el 8 de juliol del 2016.

SUMARI

D'OLÍMPIA A RIO	pàg. 8
1896: AMB ELLS VA COMENÇAR TOT	pàg. 16
<i>Marta Garcia</i>	
1900: LES JUGADORES DE CROQUET DE L'ALICE	pàg. 19
<i>Núria Abril</i>	
1904: LA MARATÓ MÉS RIDÍCULA DELS JOCS OLÍMPICS	pàg. 23
<i>Toni Padilla</i>	
1906: UNS JOCS OBLIDATS SALVEN EL MOVIMENT OLÍMPIC	pàg. 26
<i>Àlex Gomà</i>	
1908: EL MÉS IMPORTANT ÉS PARTICIPAR	pàg. 29
<i>Joan Safont</i>	
1912: 'FANNY' DURACK I 'MINA' WYLIE	pàg. 32
DUES 'INDECENTS' A LA PISCINA.	
<i>Jordi Collell</i>	
1920: DANIEL CARROLL: RUGBI I HONOR	pàg. 35
<i>Germà Capdevila</i>	
1924: DE PARÍS A MAUTHAUSEN	pàg. 38
<i>Carles Viñas</i>	
1928: EL FRACÀS DE COUBERTIN I L'ESCÀNDOL DE	pàg. 42
LA PREMSA AFÍ	
<i>Ferran Àngel</i>	
1932: LA PAPALLONA AQUÀTICA DE SAO PAULO	pàg. 46
<i>Roger Castillo</i>	
1936: BETTY ROBINSON, LA DONA QUE NO S'AGENOLLAVA	pàg. 50
<i>David Llorens</i>	
1948: KÁROLY TAKÁCS, L'HONGARÈS QUE NO	pàg. 53
ES VA RENDIR MAI	
<i>Jordi Caixàs</i>	
1952: LA DONA QUE XIUXIUEJAVA L'EUGA	pàg. 57
<i>Víctor G. Núñez</i>	

1956: LA PISCINA DE SANG	pàg. 61
<i>Cugat Comas</i>	
1960: LA NENA QUE NO PODIA CAMINAR ES	pàg. 64
VA ERIGIR EN "LA GASELA NEGRA".	
<i>Ramon Radó</i>	
1964: COS DE DONA SOBRE EL TAPÍS	pàg. 68
<i>Alena Arregui</i>	
1968: EL DISCÒBOL DELS QUATRE ORS	pàg. 71
<i>Josep Gomà</i>	
1972: UN MINUT PELS DESPROPÒSITS DE	pàg. 75
L'ATEMPTAT, DE MUNIC	
<i>Cèsar Sánchez</i>	
1976: ELS JOCS OLÍMPICS QUE VAN	pàg. 79
HIPOTECAR UNA CIUTAT	
<i>Oriol Rodríguez</i>	
1980: EL TERCER COP DE STEVENSON	pàg. 82
<i>Joel García</i>	
1984: EL FINAL MÉS LLARG D'UNA MARATÓ	pàg. 86
<i>Àlex Biescas</i>	
1988: L'ÚLTIMA VICTÒRIA DE L'URSS	pàg. 89
<i>Francesc Gómez</i>	
1992: LA DOLÇA DERROTA D'ELANA MEYER	pàg. 93
<i>Jordi Feu</i>	
1996: CLARA HUGUES, SUPERACIÓ SENSE LÍMITS	pàg. 97
<i>Pau Canal</i>	
2000: ETIÒPIA, CAPITAL SYDNEY	pàg. 101
LA REVOLUCIÓ ETÍOP	
<i>Eloi Illa</i>	
2004: EL BOIG DEL KILT	pàg. 105
<i>Oriol Rodríguez</i>	
2008: EL NAUFRAGI DEL SOMNI OLÍMPIC	pàg. 108
<i>Laura Font</i>	
2012: LA GRAN VICTÒRIA DE L'ESQUIROL VOLADOR	pàg. 112
<i>Marcos García</i>	

D'OLÍMPIA A RIO: ELS JOCS MÉS ENLLÀ DE L'ESPORT

 Roger Castillo

El disc ja estava present en els Jocs de l'antiga Grècia

Els Jocs Olímpics són un dels fenòmens esportius, socials, polítics i econòmics més rellevants del nostre temps. Un esdeveniment que poc s'assembla a la primera cita moderna d'Atenes inspirada en els Jocs de l'antiga Grècia. És en les darreres dues dècades, i partint de la imatge d'èxit barcelonina, quan els Jocs han començat a trobar una continuïtat narrativa que transcendeix l'esport: l'èxit dels atletes va lligat a la capacitat organitzativa de la ciutat-seu, de transformació, d'incidència en un teixit social no sempre disposat a fixar-se en les virtuts olímpiques davant la magnitud dels seus defectes.

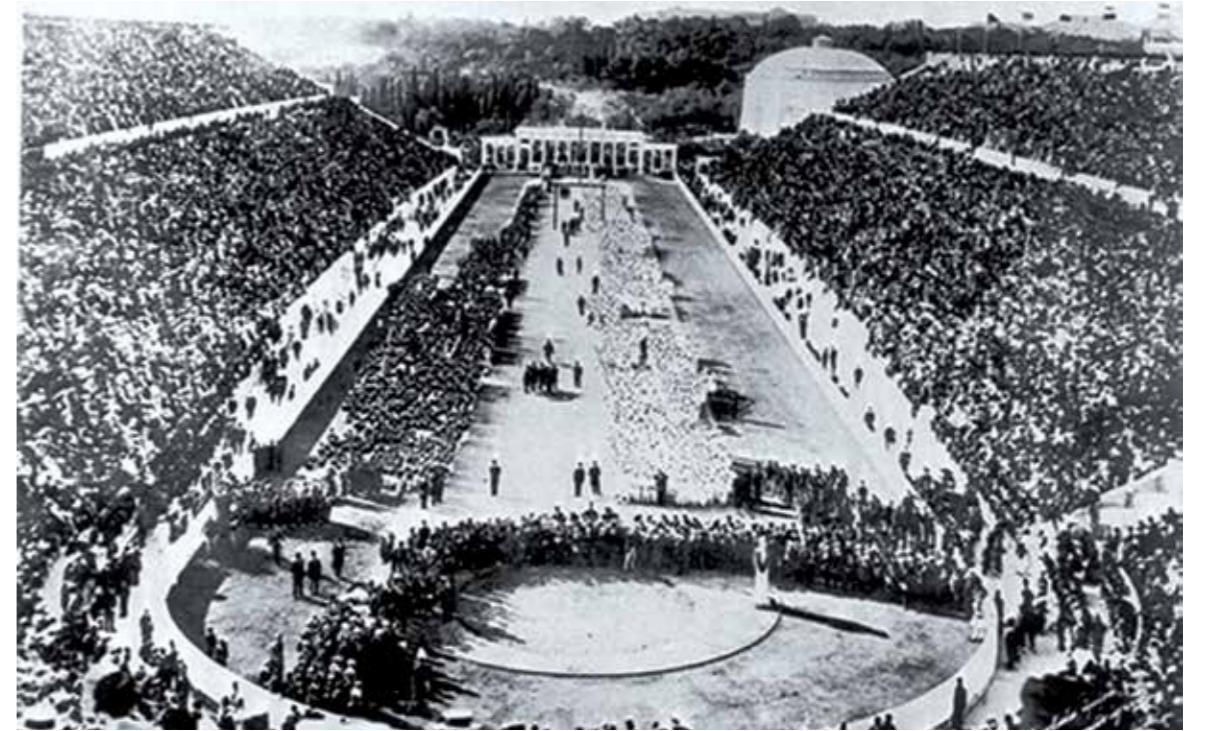
La cita olímpica s'ha consolidat com una icona gegantina i global que difícilment canviarà en els pròxims anys. Vist en perspectiva, però, els Jocs moderns tot just estan en una fase de consolidació inicial: els Jocs de l'antiga Grècia es van disputar durant 12 segles consecutius abans que l'emperador Teodosi els prohibís per tractar-se d'una celebració pagana que xocava amb l'assumpció del cristianisme com a nova religió oficial.

OLÍMPIA, LA SEU DELS JOCS CLÀSSICS

Les primeres tretze edicions dels Jocs antics constaven d'una sola prova, la volta a l'estadi, amb una distància de 192,28 metres. L'elecció de la seu no generava discussió: Olímpia tenia el santuari sagrat més important dedicat a Zeus i era l'escenari fix ideal, amb una combinació de temples i instal·lacions esportives que no tenia rival a cap altra ciutat hel·lènica. Cada quatre anys, des del 776 aC, acollia una cita que aplegava esportistes de moltes localitats properes i que posava en valor l'harmonia del cos i l'amistat entre pobles.

El programa esportiu es va anar ampliant amb l'aparició d'altres curses, dels primers llançaments i dels salts, així com la introducció de proves de lluita, de boxa i d'una mescla de les dues disciplines (una espècie d'art marcial anomenada Pancràcia en què pràcticament tot era permès). L'esport rei era el pentatló (proves atlètiques + lluita) i, en els anys d'esplendor, les competicions de l'hipòdrom, que fascinaven els nostres avantpassats com ho continuen fent a les cases d'apostes britàniques.

La importància dels Jocs va anar creixent fins al punt que les grans ciutats gregues (ciutats-estat) van començar a entrenar els futurs atletes des dels 12 anys, amb un programa que els portava a fer el salt a la palestra (per una vegada, ho diem en sentit literal) per enfortir-se i endurir-se als 16 i saltar a l'estadi quan ja en tenien 20.

L'Estadi 'Panathinaikó' ple de gom a gom, en els primers Jocs Olímpics de l'Era Moderna

L'EXPLOSIÓ DE L'ESPORT I EL NAIXEMENT DELS JOCS MODERNS

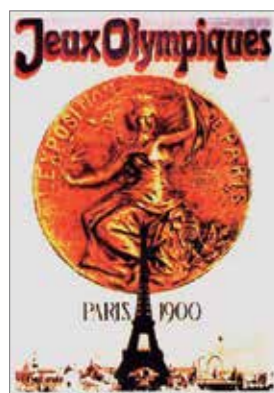
L'esport va prendre embranzida i va esdevenir un pal de paller social durant el segle XIX després d'una llarga època d'ostracisme. El procés d'industrialització als països occidentals va obrir les portes de l'esport popular, amb el ciclisme com a màxim exponent, i també va obrir la porta al naixement d'esports de la burgesia com el tennis o el golf. En un context de creació de federacions, de naixement de clubs i d'organització de les primeres competicions esportives (rugbi, futbol, atletisme, natació) el baró Pierre de Coubertin va erigir-se com un dels grans catalitzadors de l'esport modern.

Pedagog apassionat per la doctrina del "cristianisme muscular", que lligava esport, esperit i higiene, Coubertin va fundar la primera revista esportiva en el marc de l'Exposició Universal de París de 1889 i va començar a obsessionar-se per inventar una gran competició que unís esportistes de tot el món en la recerca de la glòria i enviar, d'aquesta manera, un missatge de pau i fraternitat global.

La idea esbojarrada, que tenia certs paral·lelismes amb 4 cites prèvies disputades entre 1859 i 1889 sota el control del grec Evagelos Zappas, va prendre forma en el Congrés Internacional d'Educació Física de 1894 i, malgrat algunes reticències, va tirar endavant en forma de Jocs Olímpics a Atenes dos anys després amb un pressupost marcat per la subscripció popular (vaja, un micromecenatge de l'època) i per l'aportació econòmica d'un dels grecs més rics del moment per afrontar la reconstrucció de l'estadi clàssic de Panathinaikó.

ELS PRIMERS JOCS: TRAMPEJANT EL FRACÀS

L'edició d'Atenes va captivar el poble grec i va desbordar les previsions d'assistència del flamant estadi per veure en acció els 200 esportistes de 14 països diferents que van cercar l'èxit en disciplines força diverses: atletisme, ciclisme, lluita, halterofília, esgrima, natació, tir olímpic, gimnàstica i tennis. La cerimònia de l'entrega de la corona de llorer i d'una medalla de plata al guanyador, emocio-

Cartell commemoratiu dels Jocs Olímpics de París 1900.

nava al públic uns quants anys abans de l'aparició de l'or, la plata i el bronze als tres primers classificats (1904), del jurament olímpic dels esportistes (1920) o de l'aparició de la flama olímpica (1928). La mitologia dels Jocs cada cop tenia més potència.

Però no tot van ser alegries. A París 1900, per exemple, els Jocs van quedar supeditats a l'Exposició Universal, que va transformar l'esdeveniment en un simple "Concurs Internacional d'exercicis físics i d'esports" en les comunicacions adreçades als assistents. El 1904 els errors es van repetir i magnificar als Estats Units: l'Exposició Universal de Saint Louis va obligar els Jocs a canviar la seu prevista (Chicago) i els va supeditar, de nou, a un esdeveniment que els considerava un acte menor dins el seu enorme programa que s'allargava durant 5 mesos. En aquesta ocasió la majoria de proves només comptaven amb esportistes nord-americans i els EUA van aprofitar per convertir algunes competicions olímpiques en els seus campionats nacionals. I, és clar, també es van exhibir 2 atletes africans en les jornades etnològiques que continuen essent una taca d'ignomínia en la història olímpica.

Amb els Jocs intercalats d'Atenes 1906 l'olimpisme es treia el mal regust de boca i tornava a impulsar una idea que es consolidaria definitivament abans de la primera guerra mundial a Londres i Estocolm.

COUBERTIN, UN MISOGIN AMANT DE LA CULTURA

Un dels somnis del Baró era reviuere la unió entre l'esport i l'art de l'Antiga Grècia i no va parar d'insistir als seus companys fins a inventar unes competicions artístiques que van formar part del programa olímpic des d'Estocolm 1912 fins a Londres 1948. Sona estrany, però l'arquitectura, la pintura, la música, l'escultura i la literatura, durant 36 anys, van ser olímpiques. Un dels primers a penjar-se l'or artístic, per cert, va ser el mateix Coubertin amb el poema "Oda a l'esport", presentada amb un pseudònim alemany. Veure per creure.

El baró, més enllà de la seva passió esportiva i artística i de defensar els valors de la pau o l'amateurisme, també era un misogin de dalt a baix i de baix a dalt. Considerava que l'"aplaudiment femení és la millor recompensa per als esportistes"

Cursa de la primera edició dels Jocs Mundials Femenins de 1922

i que "la glòria d'una dona es valora en funció del nombre d'infants que té", per citar dues expressions masculistes camuflades en la societat de l'època. Tot i que defensava la pràctica esportiva de les dones, Coubertin va barrar el seu accés als Jocs Olímpics.

La presència en esports com el tennis, la vela o el croquet al París de 1900 va ampliar-se i va recular a batzegades amb la introducció de disciplines com el tir amb arc o la natació durant els primers anys. El 1912 una amazona joveníssima, Helen Preece, va intentar participar del debut olímpic del pentatló modern, i malgrat la manca de normativa que ho avalés, va rebre un veto pel fet de ser dona. Aquell era un cas aïllat i manejable, però al COI li va aparèixer un dur contrincant en la figura d'Alice Milliat.

La francesa va ser la capdavantera d'un moviment que va reclamar la presència de l'atletisme femení en el programa olímpic: la Federació Esportiva Femenina Internacional, un autèntic maldecap per a Coubertin, que va veure com aplegaven milers de persones en els Jocs Mundials Femenins disputats entre 1922 i 1934 amb centenars d'esportistes disposades a demostrar el seu talent atlètic. L'atletisme femení va debutar, finalment, en els Jocs d'Amsterdam de 1928, i malgrat la polèmica, ja no ha perdut el seu espai en l'olimpisme.

ELS JOCS EN TEMPS D'ENTREGUERRES

Tres olimpíades modernes no s'han conclòs amb la disputa dels Jocs: el 1916, el 1940 i el 1944 el COI va suspendre la cita a causa de les dues guerres mundials. Períodes, especialment el comprès durant la dècada dels 40, que van estroncar unes quantes carreres esportives i que van obligar a remuntar el vol en condicions de precarietat i reconstrucció, factors plenament visibles en els Jocs de Londres 1948. Abans de tot això el COI va haver de prendre partit.

El 26 de maig de 1931 Barcelona va acollir la 29a sessió del COI que definia l'elecció de la seu dels Jocs de 1936. La capital catalana, en un país que estrenava la segona república, va perdre la votació davant la Berlín prèvia a l'ascens al poder del nazisme. Els mesos abans dels Jocs, la pressió als EUA per boicotejar els Jocs de Hitler es van enfortir, però no van arribar a bon port. Avery Brundage, president del Comitè Olímpic dels Estats Units (i futur president del COI durant 20 anys), va convèncer la resta de membres de les bondats de l'Alemanya nazi i va obrir una polèmica que el va acompanyar tota la seva carrera. Un cop a Berlín, Goebbels i companyia van mostrar tota la grandiloqüència del nazisme.

Mentrestant, l'Europa socialista va decidir crear un contrapoder: les olimpíades obreres internacionals van ser una eina per posar en valor l'esport popular, en contraposició a l'esperit competitiu dels Jocs Olímpics. Milers d'atletes obrers i centenars de milers de persones van assistir a les olimpíades de Frankfurt (1925), de Viena (1931) i d'Anvers (1937). La gran cita del període d'entreguerres, però, van ser les Olimpíades Populares de Barcelona de 1936, suspeses a darrera hora pel cop d'estat de Franco i l'esclat de la Guerra Civil.

UNA PEÇA CLAU DEL TAULER DE LA POLÍTICA MUNDIAL

L'experiència acumulada als anys 30 no va servir de res al COI a l'hora d'assenyar-se en el nou mapa geopolític de la postguerra. El 1948 el càstig imposat a Alemanya i Japó els va deixar sense Jocs i l'URSS se'n va desentendre. Eren temps difícils que l'olimpisme va voler deixar enrere el 1952, a Hèlsinki, amb l'obertura de portes com a mètode de superació de les ferides del conflicte bèl·lic. Però va ser un miratge.

El 1956 la Xina abandonava els Jocs com a protesta per la presència de Taiwan (Formosa), un territori que reivindicaven com a propi. Iniciaven d'aquesta ma-

«Després de la Segona Guerra Mundial els Jocs Olímpics es van tintar dels dos colors que van caracteritzar la Guerra Freda»

El finlandès Paavo Nurmi amb l'encesa del peveter a Hèlsinki 1952

nera 28 anys d'absència continuada d'una de les grans potències mundials de l'esport. A Melbourne també hi va haver boicot d'Egipte davant la invasió soferta per Israel, França i Gran Bretanya, després de nacionalitzar el Canal de Suez. I l'Espanya de Franco, entre altres, va optar per denunciar la invasió de l'URSS sobre Hongria. El 1956 l'eina dels boicots polítics va començar a destarotar el missatge fundacional de concòrdia dels Jocs Olímpics.

De boicots n'arribarien més: les nacions africanes el 1976 denunciant la presència de Nova Zelanda, que prèviament havia disputat un partit contra la Sud-àfrica de l'apartheid; els EUA i l'Iran (i 60 països més) als Jocs de 1980, en protesta per la invasió de l'Afganistan per part de l'URSS; la contrarèplica de l'URSS i els països comunistes el 1984, per la manca de garanties a la seguretat dels seus atletes, a Los Angeles; i, finalment, el boicot de Corea del Nord a Corea del Sud que va comptar amb el suport de Cuba, Etiòpia o Nicaragua. Els Jocs ja eren un aparador global i una eina sucudenta per a la política internacional.

En darrer terme, convé recordar el canvi de normativa impulsat per Samaranch per definir quins països podien participar en els Jocs Olímpics, deixant sense cap opció olímpica les nacions sense estat. D'ell, en tot cas, tampoc en podíem esperar res massa diferent.

Cerimònia inaugural dels Jocs Olímpics de Moscou 1980 marcats pel boicot

ELS JOCS DEL SEGLE XXI: LA GLOBALITZACIÓ DE L'ESPECTACLE

La caiguda del mur de Berlín i l'èxit dels Jocs de Barcelona van revifar el creixe-

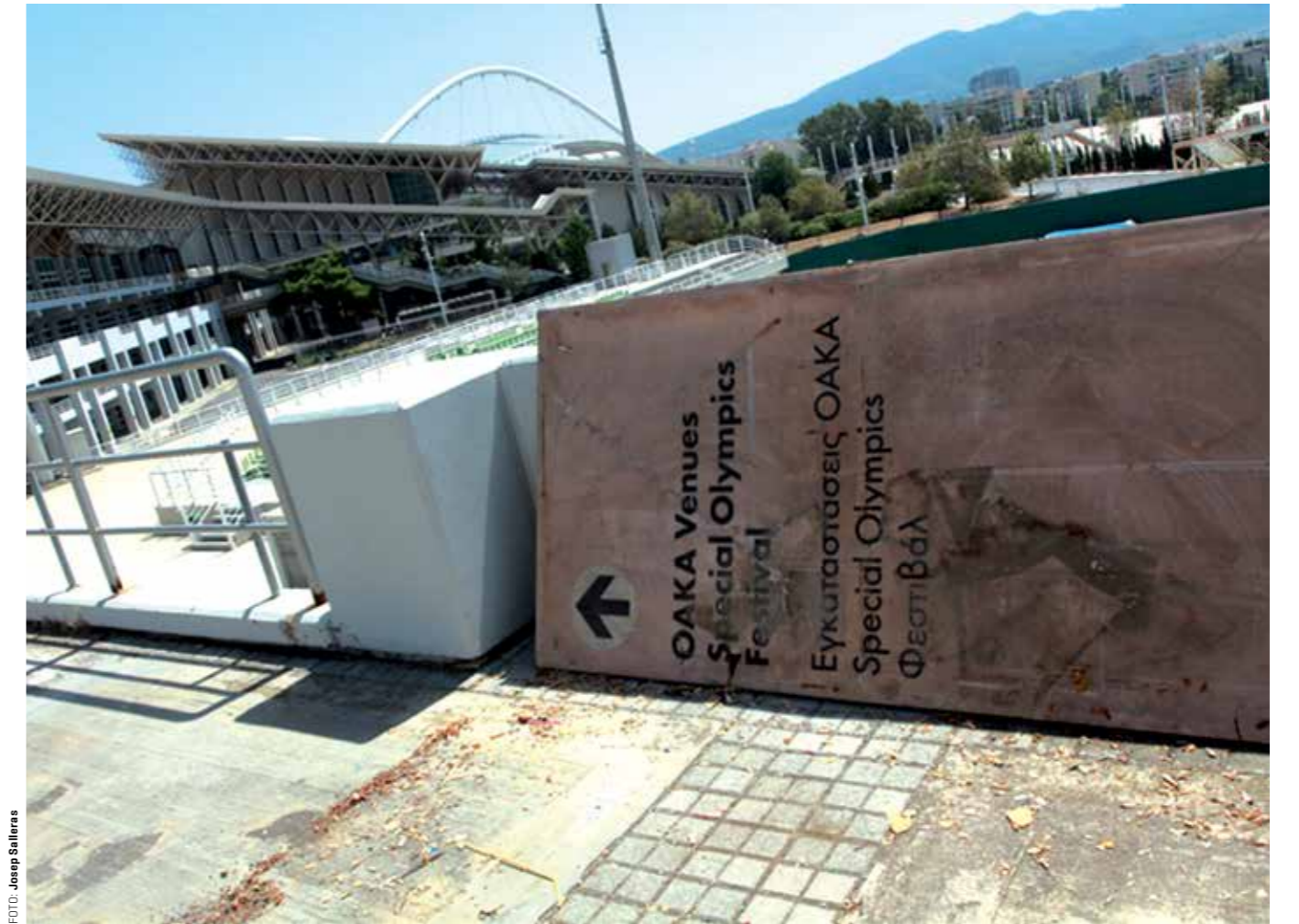

FOTO: Josep Salleras

Aspecte de les instal·lacions olímpiques d'Atenes deu anys després dels Jocs de 2004

ment olímpic fins a límits insospitats. Convertits en un fenomen mediàtic únic, l'olimpisme va superar els debats sobre l'amateurisme amb el dream team de 1992 com a màxim exponent d'una tendència que a Rio de Janeiro trobarà la seva darrera etapa: la boxa, resistent i resilient fins ara, també ha acabat sucumbint al professionalisme.

El creixement ha portat el COI a convertir-se en un dels organismes internacionals que compta amb més països afiliats del planeta, superant fins i tot les Nacions Unides. L'explosió de talent esportiu, des de fa anys, també va lligada a la lluita d'interessos econòmics subjugada als Jocs. L'elecció de les seus, envoltada de polèmiques i marcada per la corrupció en els darrers anys, és probablement l'exemple més clar del dineral que mou la cita olímpica: les empreses s'associen als projectes públics en el deliri de les transformacions urbanes i socials. L'organització dels Jocs Olímpics genera una despesa pública i un benefici privat, encara que és força més habitual escoltar el discurs de benefici públic gràcies a l'esforç privat. Les infraestructures ruïnoses, ja visibles a Atenes o a Sotxi, en aquest sentit, clamen al cel.

Els Jocs del segle XXI són globals i motors de canvis profunds per allà on passen. L'espectacle mana i el capital somriu, però els atletes continuen perseguint la mateixa glòria que buscaven els gimnastes d'Atenes 1896 i que els lluitadors de l'Antiga Grècia. Això, afortunadament, no té preu ♣

AMB ELLS VA COMENÇAR TOT

✎ Marta Garcia

1

Proc s'esperava James Connolly que entraria en la història olímpica. Estudiant de Harvard, va haver de demanar un permís d'absència a aquesta prestigiosa universitat de Massachussets, per poder participar en els Jocs Olímpics d'Atenes 1896, els primers de la història moderna. Li van denegar eixe permís, i l'opció que li van donar, renunciar i tornar a inscriure's, no el va acabar de convèncer. Però això no el va fer canviar d'opinió i va viatjar cap a Atenes. James Brendan Bennet Connolly és el primer campió olímpic de la història moderna. Havien passat 1527 anys des de l'últim guanyador en uns Jocs Olímpics. En Atenes 1896, aquest estudiant de Harvard va guanyar l'or en triple salt, i també se'n va anar de la capital grega amb una plata en salt de llargada i un bronze en salt de longitud. Quatre anys més tard, en París, es va proclamar subcampió olímpic en llargada, i la seua tercera participació olímpica, en Saint Louis 1904, va ser com a periodista. La Universitat de Harvard li va atorgar un doctorat Honoris Causa en 1949 que Connolly va rebutjar. Després dels problemes per participar en els Jocs Olímpics d'Atenes, la relació amb la seua universitat no era del tot fluïda. Però ni Alfred Flatow ni Gustav Flatow van saber mai que Connolly va rebutjar eixe Honoris Causa. I per què no ho van saber?

Els cosins Flatow tenen en comú amb James Connolly la seua participació olímpica en els primers jocs de la història moderna. Com el nord-americà, esta parella de cosins polonesos també van tornar cap a casa seua amb medalles penjades al coll. Tot i que destacaven en diversos esports, van acabar decantant-se per la gimnàstica. De ben xicotets van anar a viure a Berlín, així que van representar a Alemanya en els Jocs Olímpics d'Atenes 1896 tot i haver nascut en Polònia. Els cosins Flatow, que eren jueus, van guanyar l'or per equips en paral·leles i en barra fixa, competició per aparells que hui en dia ja no existeix en el format d'equips en la gimnàstica actual. A més, Alfred Flatow també va aconseguir un or i una plata individual en ixes mateixes proves. En total, Alfred va tornar cap a casa amb 4 medalles. Acabada la seua participació en els Jocs d'Atenes, els cosins Flatow van treballar en gimnasos i escoles alemanyes ensenyant gimnàstica. Alfred, a més, va escriure nombrosos mètodes sobre entrenaments d'aquest esport.

A principis de segle l'antisemitisme en Alemanya ja era evident. Això fa que es cree en Berlín la Judische Turnerschaft, una espècie d'associació independent de gimnastes jueus. Com a tals, Alfred i Gustav Flatow van ser dos dels seus principals impulsors. En 1933 Adolph Hitler arriba al poder en Alemanya. ➔

«Els cosins Flatow, que eren jueus, van guanyar l'or per equips en paral·leles i en barra fixa»

Si ens fixem només en l'aspecte esportiu, i entre moltes altres coses, els nazis prohibeixen als jueus usar camps esportius, estadis i piscines.

La primera gran conseqüència de l'accés al poder del Partit Nazi és que els gimnasos i clubs que regenten els Flatow acaben desapareixent. Aprofitant la disputa dels Jocs Olímpics de Berlín en 1936, Alemanya decideix homenatjar els seus campions olímpics des que es van restablir els Jocs. Tots, menys els esportistes jueus. I això inclou els Flatow. En 1939 esclata la Segona Guerra Mundial. Tot i la dificultat de ser jueu a Berlín en aquells anys, Alfred Flatow decideix seguir en la capital alemanya. El seu cosí, en canvi, fuig amb la seua família a Rotterdam, Holanda. Tot i que en moments i situacions diferents, els cosins Flatow són capturats pels nazis i enviats a Theresienstadt, un camp de concentració a 70 quilòmetres de Praga. Alfred creua les seues portes el 30 d'octubre de 1942. Té aleshores 73 anys i no sobreviu. Mor el 28 de desembre d'eixe mateix any. El seu cosí Gustav arriba al mateix Theresienstadt gairebé 2 anys després, en 1944, provinent d'un altre camp, Westerbork. Gustav va morir un any després d'arribar, en 1945, i poques setmanes abans de l'alliberament. Tenia 70 anys.

Durant tot eixe temps, i relativament alié a l'horror nazi que es viu en Europa, James Connolly desenvolupa la seua carrera com a novel·lista i periodista. Escriu més de 200 contes i prop de 25 novel·les. Res a veure amb la vida que van tindre els Flatow. Bona part de l'obra literària de Connolly es pot consultar en la Biblioteca de Colby, en Maine. Allà també es pot contemplar la medalla de triple salt d'Atenes 1896. La primera medalla d'or de la història olímpica moderna. Un homenatge al primer campió. Acabada la guerra i derrotat el nazisme, també va arribar l'homenatge i el reconeixement per als Flatow. En el seu honor, existeix un carrer amb el seu nom ben prop de l'Estadi Olímpic de Berlín, i en el Flatow-Sporthalle de Berlín hi ha una placa commemorativa que recorda la seua història. Fins i tot en 1996, per celebrar el centenari dels Jocs Olímpics, es van publicar uns segells per commemorar eixa efemèride. Un d'ells, dedicat a Gustav i Alfred. Els reconeixements van acabar arribant per uns, els jueus Flatow, i per l'altre, l'estudiant de la prestigiosa i elitista Harvard, James Connolly. És el punt que tenen en comú: l'aura que comparteixen tots els que, d'una manera o altra, han escrit el seu nom en la història olímpica. ➔

MARTA GARCIA

Periodista Catalunya Ràdio

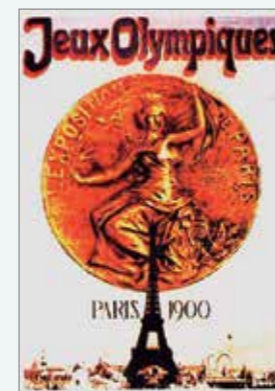

@martaxicue

LES JUGADORES DE CROQUET DE L'ALICE

Núria Abril

2

“L'Àlicia va pensar que, en tota la seva vida, no havia vist mai un camp de croquet tan curiós: era ple de turonets i clotes; les boles eren eriçons vius; les maces, flamencs vius, i els soldats s'havien d'arquejar i aguantar-se de quatre potes per fer de pont.”

ALÍCIA AL PAÍS DE LES MERAVELLES,
Lewis Carroll.

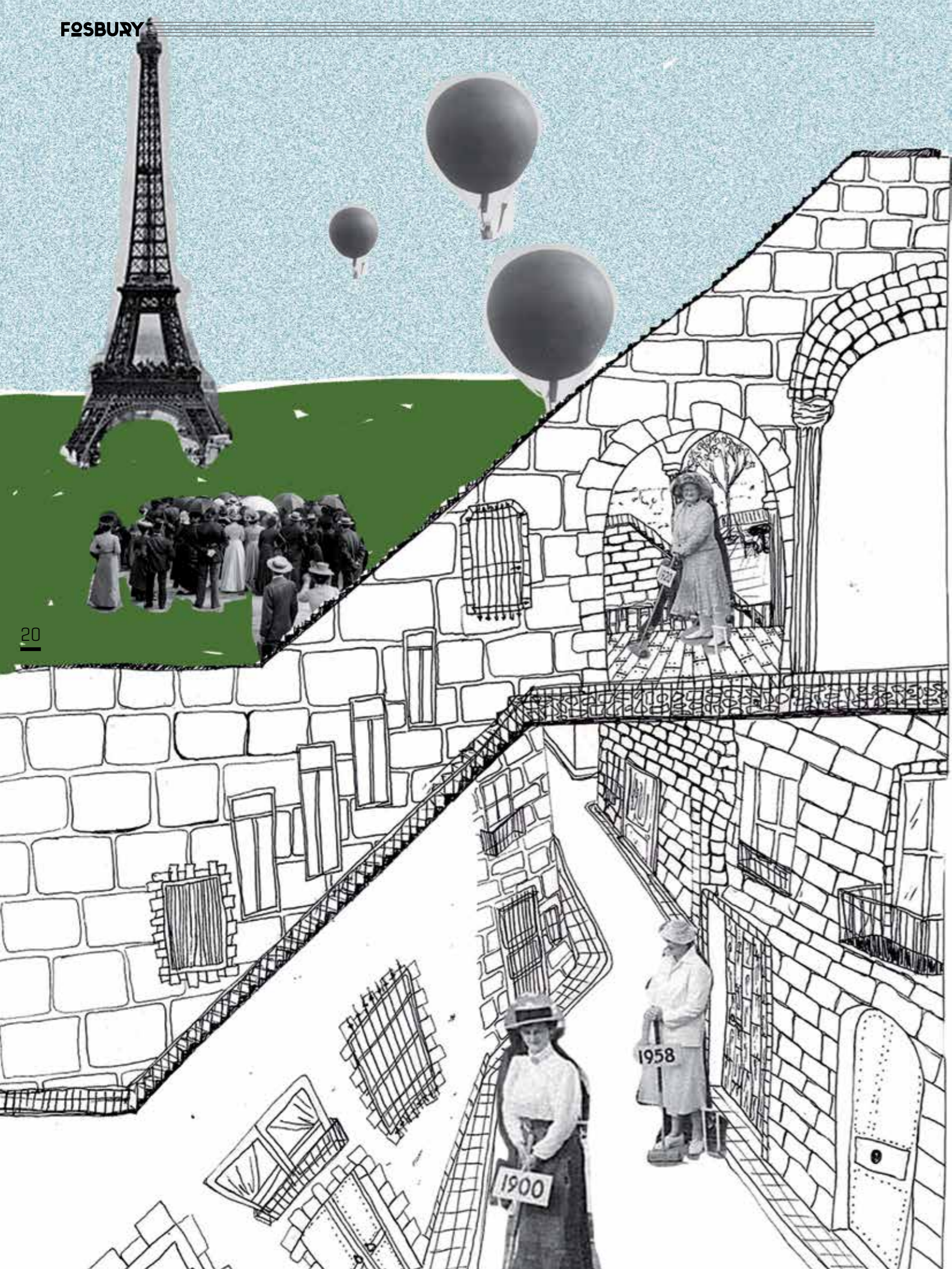
En un carreró estret de Niça, hi havia una casa de façana vermella i porticons blancs. Darrere la finestra esquerra del primer pis, hi dormia en Phileas Sullivan, un anglès que havia decidit retirar-se sota el sol i al costat del mar. Dormia de panxa enlaire, mig destapat i amb un retall de diari just sobre el seu bigoti blanc i poblat, on deia: “Concours Internationaux d'exercices physiques et de sport”.

El va despertar un terrabastall. La Marie que intenta portar-me l'esmorzar, va pensar en Phileas. Un quart d'hora més tard, la noia, d'ulls petits, cara pigada i flocs de cabell mal recollits sota la còfia, va entrar a l'habitació amb te i croissants. —Bon dia tingui, Senyor.

La Marie va deixar la safata a la tauleta de nit i, després d'entrebancar-se amb la catifa, va obrir la finestra. L'olor de les buguenvílies que s'enfilaven per la façana es va escampar per tots els racons. En Phileas es va incorporar i quan la Marie va córrer per servir-li el te, li va dir que no es preocupés, que ja ho faria ell mateix, que avui tenia pressa.

Quan el rellotge de butxaca marcava les vuit, en Phileas va sortir per la porta principal, on un cotxe de cavalls amb l'equipatge carregat l'esperava. Vestia un frac, armilla blanca i corbatí de cotó. Es va posar el barret i va agafar el bastó. I per un instant, va tornar a sentir aquell pessigolleig a l'estómac, com si estigués a punt de ballar per primer cop amb la noia que li agradava.

A l'estació del ferrocarril, entre fum i xivarri, la gent s'arremolinava sota columnes esveltes que suportaven una gran cúpula de vidre. ➔

En Phileas tenia el bitllet a les mans i les seves maletes al costat, tanta corredissa el posava nerviós. Va pensar que a la seva edat, gairebé seixanta anys, potser no era moment de fer un viatge com aquell, però es va palpar la butxaca del frac on portava el retall de diari i va pujar al tren.

Compartia cabina amb una parella de joves que anaven de viatge de noces. La dona portava un barret amb plomes, llaços i filigranes vàries que ocupava un seient sencer.

– Vostè també va a l'Exposició Universal de París?– Va preguntar l'home.

– En realitat, vaig a veure els Jocs Olímpics.

– Ah, sí? També s'hi fa això a París?– Va fer la dona, torçant lleugerament la boca. En Phileas estava cansat de contestar aquesta pregunta. Quina mena d'organització nefasta havia pogut fer passar desapercebuda una cita esportiva d'aquesta magnitud?

– I quina disciplina li agrada a vostè?

– A mi... a mi em fascina el croquet.

Les tardes d'estiu se les passaven jugant al jardí de darrere de casa. En Phileas i la seva germana bessona, l'Alice, llegien sota l'ombra d'un desmai, recreaven batalles famoses o buscaven insectes i flors. Un dia la seva mare i tres amigues més van aparèixer amb unes maces, uns arcs de ferro i quatre pilotes de fusta. Van dibuixar un rectangle al bell mig del jardí, el van anivellar i hi van clavar els arcs de ferro. Més tard, entre rialles i silencis, colpejaven les pilotes amb les maces i les feien passar per sota els arcs. Dies després, en Phileas i l'Alice ja tenien les seves pròpies maces.

En Phileas va arribar a París amb l'esquena xopa de suor i marejat. Al tren hi feia calor i el viatge havia estat molt llarg, però hi havia una dama i no s'havia volgut treure ni la jaqueta, ni el corbatí. Necessitava dormir, tot i això li va dir al cotxer que el portés fins a l'entrada principal de l'Exposició Universal; l'últim que volia era quedar-se sense entrades per a la competició de croquet.

L'endemà al matí, es va llevar d'hora i va devorar un esmorzar anglès. Es va posar el seu millor vestit i va demanar que el portessin cap al camp de croquet. Pel camí, va veure globus aerostàtics, palaus acabats d'estrenar, una roda de fira enorme i la Torre Eiffel, com un gegant llargarut a l'aguait. També va topar amb esportistes perduts que no trobaven els seus camps de joc, lamentant que la premsa tingués raó i que aquella fos la més organitzada de les desorganitzacions.

L'Alice es va posar malalta. Els metges deien que tenia els pulmons febles i que havia de fer llit. L'Alice, prima i ensopida, es passava les hores mirant per la finestra. ➔

«Va mirar enrere i va comprendre que era l'únic espectador. En Phileas es va tornar a posar el barret de copa»

Una tarda en Phileas va trobar un tauló de fusta i el va fer servir per construir un camp de croquet en miniatura, amb uns bastonets, uns arcs petits i unes boletes de fusta. Hi jugaven a tota hora i, en el rostre pàl·lid de l'Alice, s'hi va tornar a esbossar un somriure.

El cotxe es va parar enmig d'un camí i el cotxer va assenyalar cap al bosc. Amb passes insegures, va caminar entre els arbres, fins que va arribar a una clariana. Allà al mig, hi havien instal·lat el camp de croquet. Gairebé no hi havia ningú. En Phileas es va asseure en un banc amb una visió privilegiada i es va treure el barret de copa per no molestar a qui es pogués asseure darrere seu. Quan ja estava a punt de començar el primer partit de la primera ronda, va mirar enrere i va comprendre que era l'únic espectador. En Phileas es va tornar a posar el barret de copa.

Va ser llavors quan les va veure. Els rajos del sol queien oblics sobre la gespa i elles van sortir juntes i amb el cap ben alt: Madame Despres, Madame Filleual Brohy i Mademoiselle Ohnier. Amb faldilles llargues i blanques, jaquetes entallades, bruses amb coll i punys decorats amb puntes i, en una mà un para-sol, i a l'altra la maça de croquet.

— Jo de gran vull ser jugadora de croquet!— Va cridar l'Alice.
— Però, què dius?!— Va replicar en Phileas rient —Tu t'has de casar i tenir fills, com la mama. Jugadora de croquet! Quina ximpleria!
L'Alice va morir i en Phileas, durant més de quaranta anys, li va portar un pom de flors a la tomba cada diumenge i, d'ençà que vivia a Niça, li encenia ciris a la Capella de la Misericòrdia.

En Phileas reia i els ulls blaus se li feien petits i allargassats. Cada cop que una de les dones jugava era com veure un trosset de l'Alice. La veia en els seus esbufecs, en els seus rostres de concentració i també en les seves queixes. Cap de les dones va passar de la primera ronda, però en Phileas no va parar d'aplaudir-les i victorejar-les.

Tothom les recordaria com les primeres dones de la història en participar en uns Jocs Olímpics, però per a en Phileas sempre serien les jugadores de croquet de l'Alice. ♣

NÚRIA ABRIL

Advocada i escriptora

@clara_roig

LA MARATÓ MÉS RIDÍCULA DELS JOCS OLÍMPICS

3

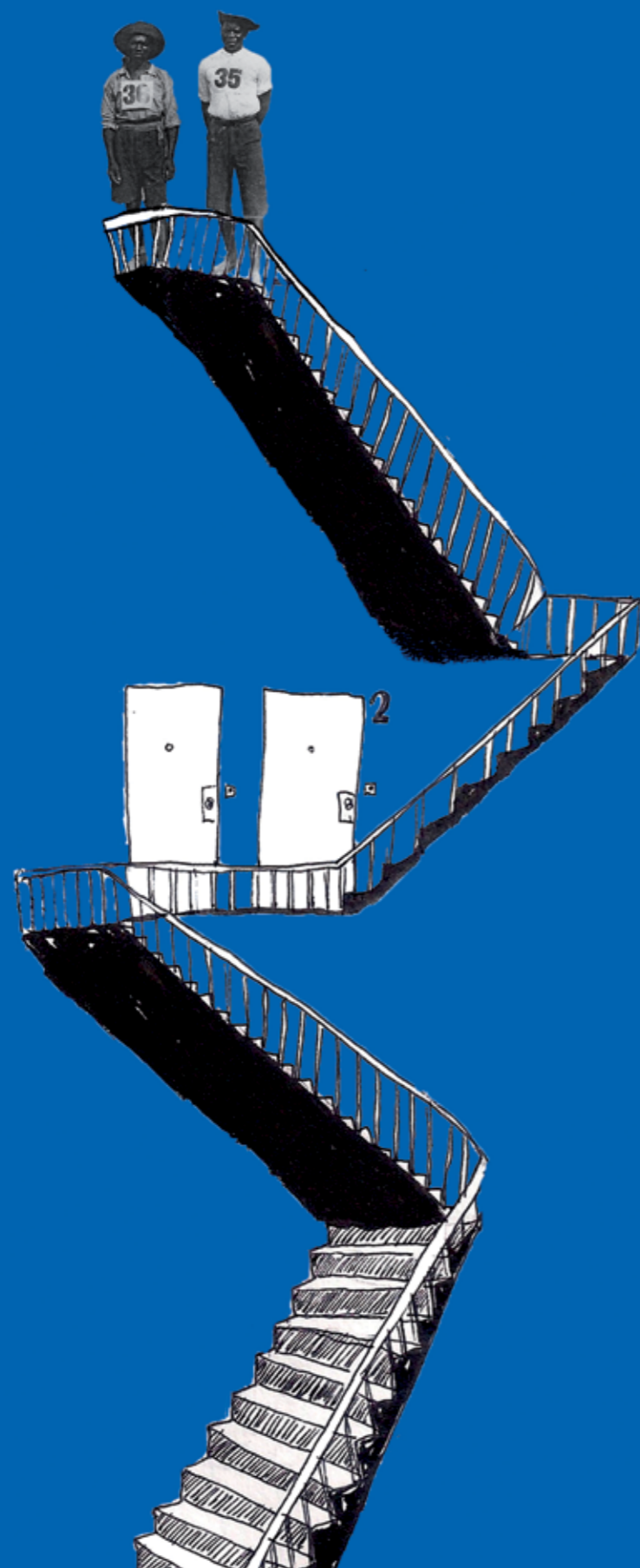
Toni Padilla

Es Jocs Olímpics tenien tot just vuit anys de vida quan van caure molt baix. Sí, l'olimpisme va trigar poc a perdre la dignitat. Ara, com el 1936 va arribar a llançar-se als braços de Hitler, els Jocs Olímpics del 1904, els primers fora d'Europa, van quedar arraconats als llibres d'història, oblidats.

Chicago havia de ser la seu dels Jocs d'aquell 1904, però els organitzadors de la Fira Universal de Saint Louis van queixar-se amb l'argument que fer dos grans esdeveniments el mateix estiu als Estats Units no era una bona idea. Saint Louis va amenaçar amb pagar diners als esportistes perquè participessin en els esdeveniments esportius que organitzaven ells, amb l'objectiu de fer mal al projecte de Chicago. I se'n van sortir. Així, el Baró de Coubertin va canviar d'idea sobre la marxa i va deixar Chicago sense els seus Jocs.

Inclusos dins dels actes de la Fira Universal, els Jocs van ser un desgavell. Durant quatre mesos, espectacles esportius es barrejaven amb activitats culturals. Bàsicament, era una gran fira per divertir els espectadors. Amb el temps, el COI ha reconegut com a oficials uns 90 espectacles esportius organitzats durant aquell any a Saint Louis. Competicions, en què gairebé tots els esportistes eren nord-americans, barrejades al calendari amb els esdeveniments dels batejats com a "dies de l'Antropologia", una sèrie de concursos en què es feia competir indígenes, vestits amb les seves robes tradicionals, per tal d'intentar veure quines races eren més fortes. El racisme va ser una de les grans taques d'aquella Fira i aquells Jocs, amb exhibicions de persones com si fossin dins d'un zoo. Així, centenars de persones van seguir i van fer burla amb les curses amb atletes negres, com dos joves de l'actual Sud-àfrica que hi havien estat enviats per formar part d'una exhibició sobre les Guerres Bòers. Exhibits com si fossin animals, els van fer competir en inferioritat de condicions, ja que ells no eren atletes i els seus rivals blancs, sí. Ells eren estudiants de l'ètnia tswana als quals van enganyar i van exhibir amb noms pintorescos com Len Tau i Yamasani, per fer les delícies dels espectadors. En realitat es deien Len Taunyane i Jam Mashiani, i van participar en la maratón més ridícula de la història. Len Taunyane però, va acabar novè, un bon resultat, malgrat que les cròniques expliquen que va arribar a anar encara més ben situat a la classificació, però va resultar perjudicat per l'atac d'un grup de gossos que el va anar empenyant durant molts quilòmetres. Jam Mashiani de la seva part, va arribar en la dotzena posició. ➔

Va ser una Marató esperpèntica en uns Jocs Olímpics ridículs. La cursa es va fer per la rodalia de Saint Louis, sota una calor infernal. Els atletes veien com cavalls i cotxes els acompanyaven o superaven, aixecant polsegueres que acabaven de convertir la cursa en un infern. L'atleta local Frederik Lorz per exemple va abandonar després de córrer uns 20 quilòmetres. Lorz va demanar a un cotxe que passava que l'acompanyés fins a l'arribada, on els atletes tenien la roba llesta. Però el cotxe es va espatllar i Lorz va haver de fer a peu els darrers cinc quilòmetres. I com els va fer corrent, en arribar tothom es va pensar que era el guanyador. Els fets són confusos, ja que tothom va celebrar el triomf de Lorz i aquest, segons alguns per fer broma, segons altres per intentar aprofitar el caos per penjar-se una medalla, va fer veure que havia fet tot el reconegut a peu. No va ser fins que li van posar la medalla d'Or que es va saber que ell no mereixia guanyar, motiu pel qual va acabar rebent una sanció de tot un any sense poder participar en curses oficials. Lorz sempre va defensar que havia estat una broma.

Així doncs, la medalla d'Or va acabar al coll de Thomas Hicks, un britànic que feia anys que vivia als Estats Units, nació amb la qual va participar en la cursa. Ara, Hicks tampoc hauria pogut guanyar aquella Marató segons les normes actuals, ja que va fer part de la cursa recolzat en ajudants i tant abans de la sortida com durant la cursa s'havia dopat amb sulfat d'estricnina, un verí contra rates, barrejat amb Brandy. Va creuar la línia arrepenjat i mig drogat, i els doctors van evitar mals majors portant-lo a l'hospital. Però va guanyar la tercera marató olímpica de la història.

Hicks no va ser l'únic atleta que va patir durant aquella marató. Un carter local nascut a Cuba, Félix Carvajal, va passar-se mesos recollint diners per poder viatjar a Saint Louis, però un cop va arribar, ho va perdre tot a una taula de joc. Així que va decidir córrer amb la roba de carrer que portava, ja que tenia previst comprar-se roba d'atletisme als Estats Units. Per sort, algú li va deixar unes estidores per retallar-se els pantalons. Ara, Carvajal no tenia sort, ja que es va aturar a menjar pomes durant el trajecte. Però les pomes estaven podrides. Carvajal, conegut de forma popular com "el Andarin" Carvajal, va arribar a liderar la prova durant molts quilòmetres, ja que a Cuba havia fet moltes curses amb temperatures similars. La major part d'americans tenien experiència en Maratons com aquella de Boston. Carvajal doncs, va acabar vomitant, amb els seus pantalons esguerrats i una camisa de carrer, però va aconseguir arribar en la quarta posició, per davant del sorprenent Dimitrios Veloulis, un dels grecs que va decidir participar per mantenir alta la bandera del seu país, aquell que havia inventat la Marató. Veloulis, com els altres grecs, mai havia fet una Marató.

Al final, qui va acabar pitjor va ser el californià William Garcia, qui va prendre tantes substàncies prohibides abans de sortir, que va patir un atac i va salvar la vida per poc, ja que li van aconseguir netejar l'estómac a temps en un Hospital. Garcia, un dels favorits, no va poder ser dalt d'un podi format per tres nord-americans. Els tres van ser ajudats en algun moment per amics o espectadors. És a dir, que potser hauria merescut guanyar el Andarin Carvajal. 📍

TONI PADILLA

Cap d'Esports del diari 'Ara'

@AraToniPadilla

ST. LOUIS

UNS JOCS OBLIDATS SALVEN EL MOVIMENT OLÍMPIC

Àlex Gomà

4

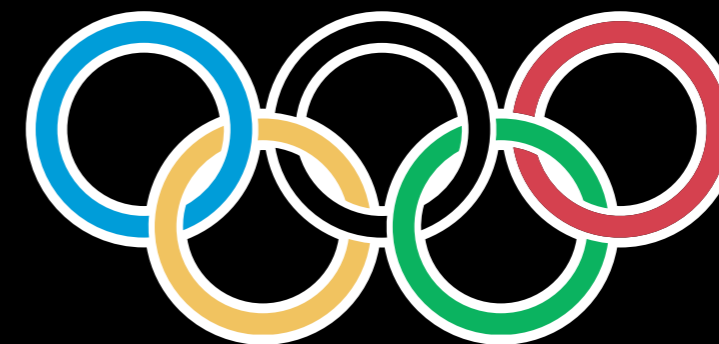

Molts amants o “frikis” de l'esport se saben de memòria, i per ordre, la llarga llista de ciutats que han acollit els Jocs Olímpics. Atenes 1896, París 1900, Saint Louis 1904, Londres 1908... però el que menys gent coneix és que el 1906 Atenes va acollir uns Jocs Olímpics amb totes les de la llei. Un esdeveniment poc conegut que va néixer “gràcies” al desastre del 1900 a París, en uns segons Jocs que no van tenir el *glamour* esperat. I és que la ciutat de la llum no es va deixar il·luminar per un esdeveniment ambiciós que va córrer perill real de no qual·lar, com per exemple ha passat recentment amb el Fòrum de les Cultures.

Els primers Jocs a Atenes havien resultat un èxit esclatant. Els grecs es van abocar en cos i ànima en la resurrecció d'aquest esdeveniment esportiu, però quatre anys després el relleu l'agafava París amb una indiferència realment sorprenent. I qui més es va veure sobtat i decebut per aquesta falta de suport als Jocs Olímpics, va ser precisament un ciutadà parisenc. Pierre de Frédy, el seu impulsor. Tothom el coneix com el Baró de Coubertin.

A París, els Jocs Olímpics del 1900, van ser només un complement secundari a la Gran Exposició Internacional que es feia al mateix moment a la capital, quedant totalment descafeïnada. Així ho explicava el nord-americà John Durant: “*Els 55 atletes dels Estats Units es van sorprendre en donar el primer cop d'ull al camp que havia d'acollir l'atletisme dels Jocs. No hi havia pista, ni fossat pels saltadors; la superfície del camp de gespa era desigual, i no tenia prou espai pels llançaments del pes i del disc, que caurien als arbres del voltant. La major part dels instituts de secundària dels Estats Units tenien millors camps atlètics que aquell*”. Això va fer que els “avorrits” àrbitres francesos haguessin de marcar les distàncies sobre la gespa, mentre els saltadors havien de cavar els fossats pel salt de llargada amb les pròpies sabatilles. Sí, eren amateurs, però tampoc es mereixien aquella situació tan esperpèntica.

Quatre anys després, els Jocs Olímpics del 1904, van tornar a coincidir amb una Exposició Universal, a la ciutat nord-americana de Saint Louis a l'Estat de Missouri. El problema principal aquesta vegada no va ser tant la nova coincidència entre esdeveniments mundials, sinó el fet que els principals països europeus no van enviar-hi cap atleta (ni la Gran Bretanya, ni França ni Suècia) i això va fer que pràcticament fos un campionat americà. ➔

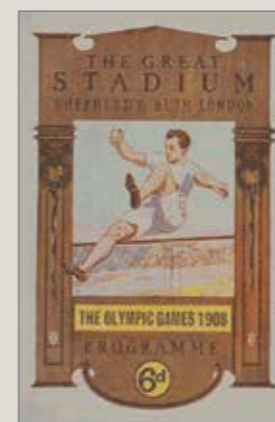
ATENES

1896 - 1900 - 1904 - 1906 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

EL MÉS IMPORTANT ÉS PARTICIPAR

5

 Joan Safont

L'any 1908, se celebraren a Londres els quarts Jocs Olímpics de l'era moderna. La infantesa de l'olimpisme, quan encara tot semblava per a fer. Des dels primers Jocs inaugurals celebrats a la capital grega l'any 1896, les dues edicions següents –París 1900 i Saint Louis 1904– no havien brillat especialment, barrejant-s'hi tota mena de competicions i no arribant al nivell que s'esperava quan Pierre de Coubertin va tenir la idea de crear unes competicions esportives obertes als atletes de tots els països del món inspirades en les celebrades l'Antiga Grècia. L'olimpisme estava en crisi. A més, dos anys abans, a Atenes s'havien celebrat uns Jocs Intercalats que pretenien repetir-se també cada quatre anys, entre Jocs i Jocs. Els Jocs Olímpics de 1908, doncs, eren decisius per a la continuïtat futura del moviment olímpic. De tota manera, no es pot dir que comencessin amb bon peu. La seu triada inicialment era Roma, però l'erupció del mont Vesuvi el 7 d'abril de 1906 va fer que el Regne d'Itàlia renunciés a celebrar l'esdeveniment per a concentrar-se en la reconstrucció de la devastada ciutat de Nàpols. L'escollida com a seu substituïda fou Londres, la capital del gran imperi britànic, que a més celebrava aquell any l'Exposició Franco-Britànica. La inauguració dels Jocs Olímpics de 1908 es va celebrar el 27 d'abril i va ser presidida pel rei Eduard VII del Regne Unit de la Gran Bretanya i Irlanda i Emperador de l'Índia. Als Jocs de Londres hi acudiren 2.008 atletes –dels quals 37 eren dones– de 22 comitès olímpics diferents, preparats per disputar 22 esports diferents corresponents a 24 disciplines esportives. Àustria, Hongria i Bohèmia, que formaven un sol i vastíssim imperi, participaven per separat, de la mateixa manera que Rússia i el Gran Ducat de Finlàndia, que va preferir desfil·lar sense bandera abans de fer-ho amb la russa. El mateix sobirà britànic va veure com diferents possessions sobre les quals regnava, Austràlia, Canadà i Sud-àfrica, competien entre elles. Alguns comitès olímpics, com l'argentí, el suís o l'otomà només enviaven un sol representant, mentre el britànic fou el més nombrós, amb 737 representants, seguit del francès amb 215 membres. De tota manera, en aquells Jocs Olímpics primigenis, en naixeria un pensament que resumiria tot allò que Pierre de Coubertin havia somniat i que s'estava materialitzant a la capital britànica. Una idea que no seria pròpia de Coubertin, com després tantes vegades se li atribuiria, sinó d'un bisbe nord-americà, Ethelbert Talbot.

Ethelbert Talbot és un d'aquells personatges, potser secundaris, però, essencials per al desenvolupament de les noves idees. Nascut l'any 1848 a Fayette, Missouri, en una família culta i influent, fill d'un metge i una mestra. ➔

Només cal veure que 21 de les 22 medalles d'or atlètiques entregades aquell 1904 van ser pel país amfitrió. L'únic estranger que va guanyar va ser el canadenc Etienne Desnarteau en llançament de pes.

LA SOLUCIÓ PASSA PER ATENES

El Baró de Coubertin estava del tot contrariat. En comptes de continuar creixent, els Jocs Olímpics moderns, anaven en declivi. La que havia de ser la gran obra de la seva vida es veia convertida en una atracció secundària dins de les ja molt reconegudes Exposicions Universals. La solució que se li va acudir, va ser proposar a partir de llavors uns nous Jocs Intercalats als Jocs Olímpics que se celebrarien de manera fixa a Atenes cada quatre anys. D'aquesta manera, com a mínim cada dues edicions dels Jocs, l'èxit semblava assegurat. La idea va ser rebuda amb entusiasme arreu, però molt especialment a Grècia on van treballar de valent per convertir els de 1906 en un nou èxit esportiu i organitzatiu.

Com ja havia passat el 1896, el majestuós estadi Panathinaikó va omplir-se de nou de gom a gom. L'únic estadi del món construït amb marbre blanc mostrava un immillorable aspecte, i fins i tot la gent veia les competicions des dels turons del voltant. Les medalles es van repartir entre un total vint equips en els dotze esports que es van disputar, sent la delegació de França la més llorejada amb 40 medalles en total, quinze d'or. Els rècords d'assistència van ser destrossats i d'aquesta manera aquell espectacle esportiu pensat per triomfar mundialment tornava a posar-se al lloc on Coubertin creia que es mereixia. Va ser, sens dubte, un pas endavant en direcció a l'ideal olímpic... després d'haver-ne fet dos enrere.

Malgrat aquell èxit, els de 1906 es van acabar convertint en els grans "jocs oblidats", ja que el pla que havia preparat Coubertin no va quallar. Poc després dels Jocs, el país hel·lè va entrar en un clima de tensió política que va fer que no es poguessin repetir com estava previst el 1910, i quatre anys després la primera guerra mundial va acabar de sepultar la idea. Aquest fet de ser un esdeveniment únic, fa que actualment el COI no els reconegui com a Jocs Olímpics sinó com a "Jocs Olímpics Extraoficials", tot i que quan es van disputar i durant un temps després sí que s'havien considerat del tot oficials. Malgrat tot, els medallistes d'aquells Jocs mereixen ser de ple dret en la història olímpica.

Curiosament la idea de Jocs Intercalats va revifar molts anys després de la mort de l'impulsor dels Jocs Olímpics. Va ser el 1994 l'any que el COI va decidir celebrar per primera vegada uns Jocs Olímpics d'hivern de forma intercalada als d'estiu. Així la ciutat noruega de Lillehammer 1994 acollia els segons "Jocs Intercalats", després d'Atenes 1906. Una idea, ja sempre amb fred i neu, que ha tingut continuïtat fins als nostres dies. Queda clar que com a visionari Coubertin era únic. D'aquí a dos anys la ciutat coreana de Pyeongchang agafarà el relleu olímpic de Rio de Janeiro. Que visqui la "intercalitat"! 🏊

ÀLEX GOMÀ

Periodista La Fosbury

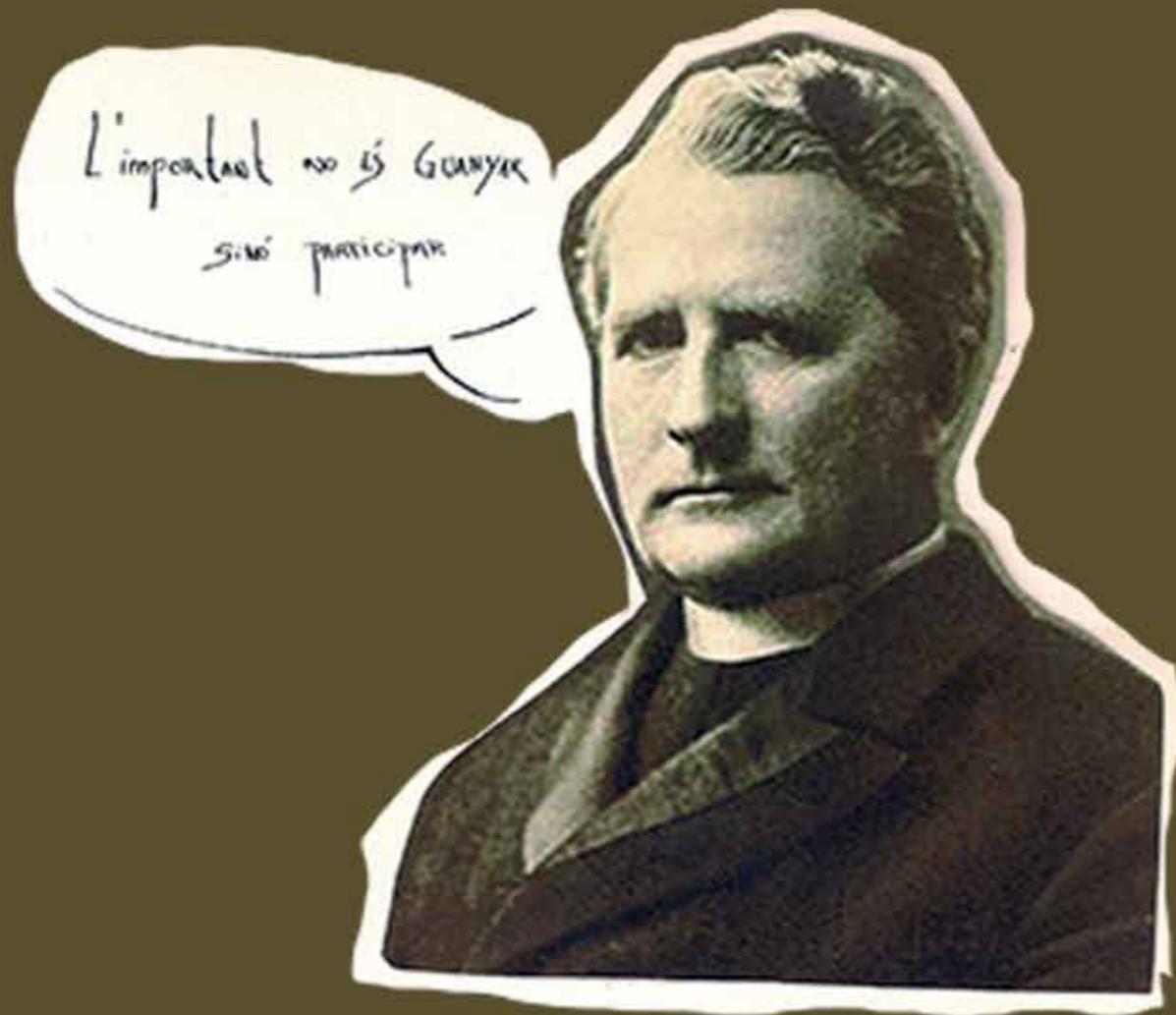
@lexgoma

ATENES

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

LONDRES

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

Després d'estudiar a la seva ciutat natal, es graduà a Dartmouth College l'any 1870 traslladant-se al General Theological Seminary de Nova York per a preparar-se per a professar com a ministre de l'Església Episcopal Americana –l'equivalent nord-americà a l'Església Anglicana. Ordenat el 4 de novembre de 1873, l'endemà es casà amb Dora Frances Harvery. A partir d'aquí, durant la seva intensa activitat pastoral va fundar escoles i missions, essent consagrat bisbe de Wyoming i Idaho l'any 1887, i l'any 1898, bisbe de Pennsilvània Central.

En aquell any olímpic de 1908, el bisbe Talbot també era a Londres. Participava en la V Conferència de Bisbes Anglicans, que va tenir lloc entre el 6 de juliol i el 6 d'agost. En la capital britànica, Talbot es trobà de ple en un ambient olímpic enterbolit per la intensa rivalitat entre els seus Estats Units natalis i el Regne Unit, seu dels Jocs. L'equip americà havia arribat als Jocs Olímpics molt segur de les seves possibilitats de victòria, però creia que les seves decidides ambicions de triomfar eren deliberadament frustrades per les decisions dels àrbitres anglesos. Les protestes americanes s'agrejaren, acusant els organitzadors anglesos d'antiamericans, de parcials i d'ajudar als seus equips. Tot plegat va comportar una gran impopularitat als equips nord-americans entre el públic britànic, el qual menyspreava als americans, acusant-los de no saber perdre i de no conèixer les regles esportives. Les tensions polítiques, a més, eren presents des del mateix dia de la inauguració, quan l'abanderat nord-americà Ralph Rose havia refusat saludar al Rei anglès. Entre el 13 i el 19 de juliol, en plenes reunions dels bisbes, no hi hagué ni un sol dia sense incidents destacats entre americans i anglesos. Precisament el 19 de juliol de 1908, Ethelbert Talbot fou l'encarregat de presidir el servei a la Catedral de Sant Pau de Londres, en una cerimònia on havien estat convidats participants i organitzadors dels Jocs Olímpics. Meditant sobre aquell ambient de tensió entre els esportistes, Talbot digué davant dels atletes que l'escoltaven: "Els propis Jocs són millor que la cursa i la marca. Sant Pau ja ens digué com d'insignificant és el premi. El nostre premi no és corruptible, és incorruptible, i encara que només un pot posar-se la corona de llorer, tots poden compartir l'alegria de la igualtat de la contesa".

JOAN SAFONT

Escriptor i periodista

@joansafont

Tot i la profunditat d'aquell sermó olímpic, les paraules del bisbe Talbot a la catedral de Sant Pau no van impedir que els pitjors enfrontaments entre l'equip nord-americà i els amfitrions anglesos es produïssin en les curses de 400 metres i a la marató. Però el fons del que havia dit Talbot no va passar inadvertit per al baró Pierre de Coubertin, que pocs dies després, durant un discurs davant els membres del Comitè Olímpic Internacional que presidia i altres autoritats olímpiques i diplomàtiques, va reinterpretar el sermó d'acord amb les seves pròpies paraules: "El més important en aquestes Olimpíades no és guanyar sinó prendre'n part".

Coubertin, que veia en l'esport com una forma de perfeccionament moral i espiritual, va tornar a usar l'adaptació de les paraules de Talbot l'any 1908 en els Jocs d'Estocolm 1912 i Anvers 1920, però posteriorment van passar anys sense que ningú en fes referència. Va ser l'any 1932, en uns Jocs Olímpics celebrats als Estats Units, quan el missatge que Coubertin, que acabava de deixar la presidència del COI, havia après de Talbot va reaparèixer al marcador de l'Estadi Memorial de Los Angeles: "El més important dels Jocs Olímpics no és guanyar sinó prendre'n part." ■

LONDRES

'FANNY' DURACK i 'MINA' WYLIE. DUES "INDECENTS" A LA PISCINA 6

Jordi Collell

Si hi ha un fet que va marcar els Jocs Olímpics d'Estocolm va ser poder veure com les dones es llançaven a la piscina. Tal com sona. Fins aleshores, el seu paper a les olimpíades era testimonial, i només havien pogut participar en algunes proves degut, principalment, a la visió misògina que el baró Pierre de Coubertin tenia de l'esport. Condicionat per les Olimpíades gregues, defensava que les dones eren inadequades pels esports competitius i que el seu lloc era la grada. Així, Estocolm va ser la primera Olimpíada d'acollir esdeveniments de natació femenina, i dos noms van brillar per sobre de la resta: Sarah 'Fanny' Durack i Wilhelmina 'Mina' Wylie, unes "indecents" australianes que es van encaparrar a trencar els estereotips i les normes establertes.

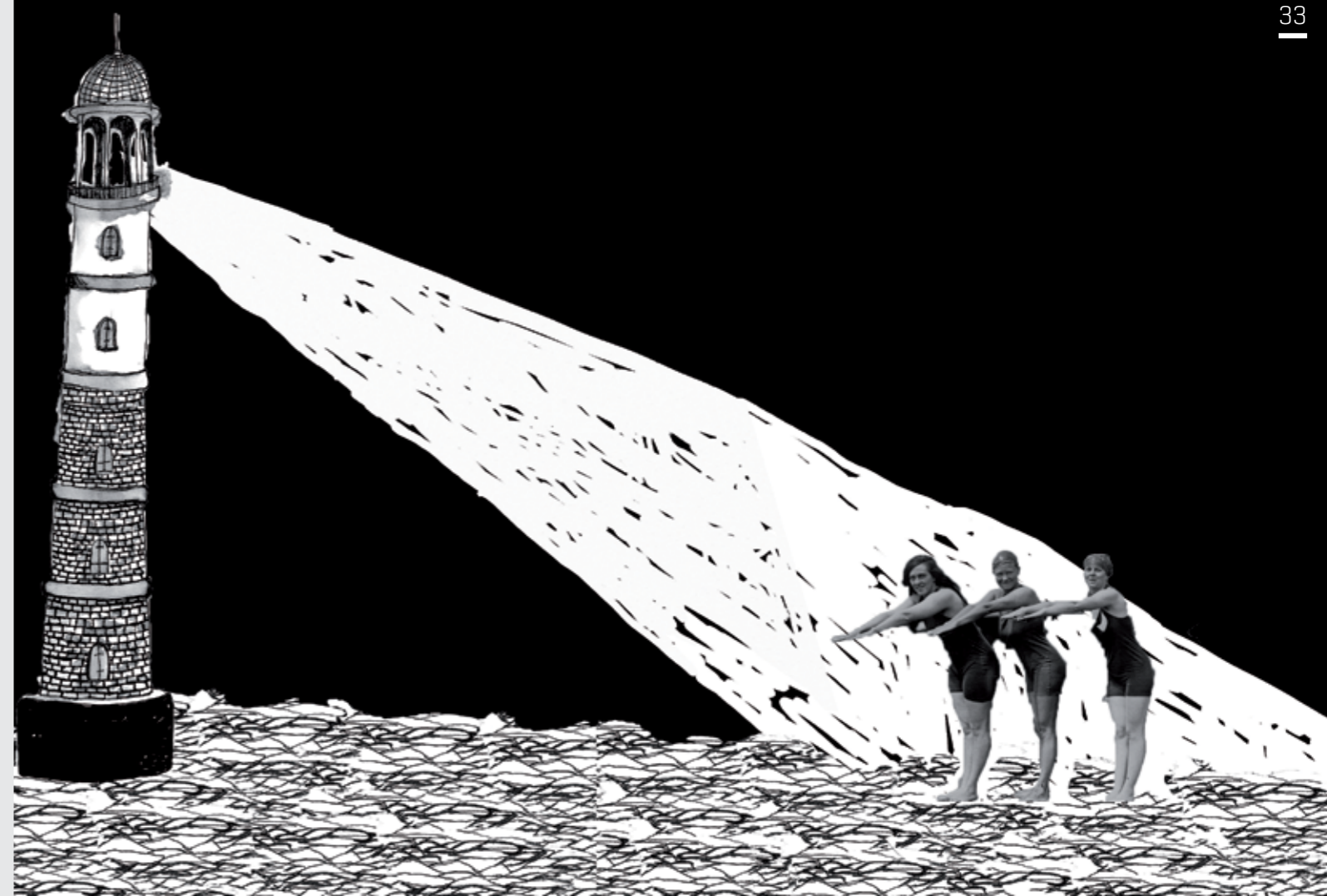
Nascuda a Austràlia el 1889 i filla d'emigrants irlandesos, Sarah 'Fanny' Durack es va llançar a la piscina per primer cop de ben petita. De seguida va començar a despuntar, i en aquest camí va ser on es va trobar amb Wilhelmina 'Mina' Wylie, dos anys més petita que ella i que es tornaria la seva companya inseparable. Juntes van fer evolucionar l'estil conegut com la "Australian Crawl" (ara anomenat estil lliure). Fanny i Mina eren dones joves que, a mesura que creixien, veien que Austràlia els quedava petita: estaven establint rècords mundials no oficials i volien que fossin reconeguts en l'àmbit internacional. Per sort per a elles era 1910 i els Jocs d'Estocolm acollirien per primer cop una competició femenina de natació. Tot semblava de cara. Però l'enemic era a casa.

Qualsevol país amb dues grans atletes com Fanny i Mina no hauria dubtat ni un segon en enviar-les a uns Jocs Olímpics. Malgrat tot, l'Austràlia de principis de segle tenia una visió particular del paper de la dona. Fins aleshores s'havien creat associacions de natació de dones per permetre'ls competir entre si, i les feministes de l'època les animaven a mantenir-se en forma tot fent esport. Un exemple d'això era Rose Scott, una de les líders feministes més importants a Austràlia en el canvi de segle, va ser presidenta de l'Associació Amateur de Natació de Dones de Nova Gal·les del Sud (NSWLASA), una organització que promovia la participació de les dones en la natació. El tema, però, es tornava més complicat si es parlava de piscines mixtes.

Scott i moltes de les seves contemporànies s'oposaven fermament a les piscines mixtes, i no només pel fet de compartir lloc a l'aigua entre membres de dos sexes. ➔

➔ També desaprovaven que els homes veiessin a la dona competir, fins i tot si eren pares i germans seus. Scott defensava la total manca de fe en la capacitat de l'home per controlar els seus impulsos sexuals i per això pensava que si un home es banyava amb dones o les veia amb banyador aquesta estaria en perill. Però no tots els grups de dones defensaven aquest punt de vista, ni tampoc l'alcalde de Randwick, el municipi on entrenaven Wylie i Durack. D'aquesta forma la societat australiana es va bipolaritzar completament entre els partidaris i detractors de la participació de les dues esportistes a Estocolm.

En aquest context, quan es va fer pública la selecció de participants, ni Fanny Durack ni Mina Wylie eren entre els noms escollits. Pel que sembla, el comitè de selecció no podia permetre's el luxe d'enviar competidores femenines. A tot això s'hi sumaven els arguments defensats per Rose Scott i la NSWLASA: a Austràlia la natació competitiva per a les dones havia de seguir sent segregada. Però el que semblava una decisió unànime va canviar de cop, ja que el Comitè Olímpic d'Austràlia i la NSWLASA havien malinterpretat l'opinió pública, i l'exclusió de Durack i Mina Wylie va ser vista com un escàndol nacional. Els clubs de dones van organitzar manifestacions i la premsa li va donar a l'assumpte molta importància. La NSWLASA i Rose Scott, en particular, es van convertir en blanc de burles, fins que l'associació va cedir i va canviar d'opinió. ➔

ESTOCOLM

DANIEL CARROLL: RUGBI I HONOR

7

✎ Germà Capdevila

El rugbi torna a ser esport olímpic als Jocs de Rio. Un retorn que fa justícia a aquest esport i a la memòria del fundador del moviment olímpic modern, Pierre de Coubertin, que era un apassionat del rugbi i va ser el principal impulsor de la seva presència en les primeres edicions dels Jocs moderns. No va ser fins després de la seva mort que els dirigents olímpics es van atrevir a suprimir l'esport de l'ovalada. Hi ha una persona, però, que resumeix millor que cap altra l'esperit olímpic del rugbi: l'australià Daniel Carroll, un dels grans mites oblidats del moviment olímpic.

El rugbi va ser present en quatre Jocs entre 1900 i 1924. El primer esportista olímpic negre va ser un jugador de la selecció francesa de l'especialitat, guanyadora de l'or en els Jocs de 1900, l'haitià Constantin Henriquez. Aquella final entre França i el Regne Unit va ser la que més públic va atraure de totes les competicions i de totes les disciplines.

El protagonista de la nostra història no és pas Henriquez, però. És un jugador australià que va brillar en les tres restants aparicions del rugbi en els Jocs Olímpics, el 1908, el 1920 i el 1924. Es deia Daniel Carroll i havia nascut a Melbourne l'any 1888.

Carroll va començar a practicar l'esport de l'ovalada mentre estudiava per a ser dentista a la Universitat de Sydney. Amb només 20 anys, va ser seleccionat per integrar el combinat que va fer la primera gira del rugbi australià per les Illes Britàniques i França, l'any 1908. Era el jugador més jove d'aquell equip, que va ser el primer que va rebre l'apel·latiu de "Wallabies", que encara identifica la selecció australiana de rugbi. La gira va coincidir amb els Jocs de Londres d'aquell any, i l'equip australià va ser convidat a participar-hi en representació d' Austràlia i Nova Zelanda. Els millors jugadors anglesos i gal·lesos eren de gira a Nova Zelanda, i Gran Bretanya va inscriure el campió Cornwall RC. Austràlia es va fer amb l'or en vèncer el combinat britànic per 32-3, i Carroll va fer els seus dos primers assajos olímpics.

L'any 1912, Daniel va tornar a ser seleccionat per a una gira internacional, aquest cop a Califòrnia, on el rugbi havia aconseguit una popularitat molt destacada, especialment en els àmbits universitaris. La visita va ser un èxit i Carroll va decidir no tornar a Austràlia. ➔

→ Amb el temps que se'ls tirava a sobre, un darrer obstacle separava a Durack i Wylie del seu somni: els diners. Ràpidament associacions, diaris i empreses es van organitzar per recollir fons per fer possible el somni olímpic. L'empresari del teatre Hug McIntosh, animat per la seva esposa, es va erigir com el principal impulsor d'un moviment que volia demostrar que la falta de diners no podia servir com a excusa per fer possible una representació femenina australiana a Suècia. Un cop més ho van aconseguir i van poder salpar cap a Estocolm via Londres. S'apropaven els Jocs, el moment en què volien demostrar el seu potencial al món.

Les proves de natació als Jocs Olímpics es van dur a terme el juliol de 1912. Hi havia cinc modalitats amb 27 competidores de vuit països. Durack i Wylie van llançar-se a l'aigua el segon dia, i en la seva primera participació Fanny va establir un nou rècord mundial a la primera sèrie dels 100 metres lliures amb un temps d'1:19,8. Dos dies més tard, les australianes van guanyar les seves respectives semifinals, i l'honor de lluitar per una medalla l'endemà, divendres 12 de juliol a les 7.30.

Diuen les cròniques de la final, que Fanny i Mina eren a l'esquerra de la piscina i que poc abans de la meitat Fanny ja es va posar al capdavant, només seguida per Jennie Fletcher de Gran Bretanya i Greta Rosenberg d'Alemanya, mentre que Mina era quarta. Una mica més endavant, Fanny va colpejar amb el lateral de la piscina, però es va recuperar i va augmentar el seu avantatge per guanyar en 1.22,2. Per la seva banda, Mina va superar la britànica i l'alemanya per assegurar-se la segona posició. Havien aconseguit demostrar el seu potencial al món. Després del seu èxit olímpic van ser rebudes a Austràlia com a autèntiques heroïnes. Havien aconseguit els seus objectius personals i alhora obert un camí a les dones. A més a més van realitzar gires pels Estats Units i Europa per promoure la natació femenina, tot sense oblidar la competició. Entre 1912 i 1918 Fanny va trencar 12 rècords mundials, entre ells els de 110 iardas estil lliure (1912-1921), 100 metres estil lliure (1912-1923), 220 iardas estil lliure (1915-1921), 500 metres estil lliure (1916-1917).

Malauradament els Jocs Olímpics de 1912 van ser els únics als quals van assistir. Els Jocs de Berlín 1916 van ser cancel·lats a causa de la Primera Guerra Mundial, i Fanny Durack es va perdre els Jocs d'Anvers de 1920 a causa d'un atac d'apendicitis una setmana abans que l'equip australià salpés. Després d'això va patir febre tifoide i pneumònia, veient-se obligada a retirar-se als 29 anys. Wylie, per la seva banda, va seguir competint fins al 1934, guanyant 135 títols. Avui, ambdues formen part del Hall of Fame de la FINA, per recordar el seu paper fonamental gràcies al qual atletes australianes com Stephanie Rice, guanyadora de tres ors a Pequín 2008, o Emily Seebohm, doble medallista a Londres, ara puguin competir. ♣

JORDI COLLELL

Periodista La Fosbury

@joordi

ESTOCOLM

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

ANVERS

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

Va incorporar-se a la selecció de rugbi dels EUA per jugar contra els All Blacks l'any 1913, en una gira per Califòrnia on els neozelandesos van destrossar tots els oponents d'una manera tan contundent, que hom diu que va ser la causa del canvi de favor dels nord-americans des del rugbi cap al futbol americà.

Durant la Primera Guerra Mundial, Carroll es va enrolar a l'exèrcit americà i va ser guardonat amb la Creu al Servei Distingit. En tornar a Califòrnia, va obtenir el grau de Geologia a la Universitat de Stanford.

L'any 1920, Carroll va tornar a tastar la glòria olímpica. Va ser designat jugador-entrenador de la selecció americana, convidada a participar dels Jocs d'Anvers. Carroll va viatjar amb un combinat format per jugadors californians, de les universitats de Stanford, Berkeley i Santa Clara. El partit per l'or olímpic, davant la poderosa selecció de França, es va jugar davant 20.000 espectadors, que van assistir astorats a la victòria dels de Carroll per 8 a 0. L'australià no era l'únic mite de l'equip dels EUA, un altre rugbier, Morris Kirksey, després de guanyar la final de rugbi, va obtenir la plata en els 100 metres i un altre or en els relleus 4 x 100. La llegenda de Daniel Carroll no va acabar a Anvers. En els següents Jocs, els de París 1924, un altre combinat de jugadors californians va representar els EUA, sota el comandament del gran australià, que en aquesta ocasió va complir amb el paper d'entrenador, car havia disputat el seu últim partit com a jugador l'any 1921. El viatge de 7 dies en transatlàntic des de Nova York cap a Londres, i després cap a París, va fer possible que un nou equip, format per 7 campions de 1920 i uns quants joves destacats del futbol americà que s'havien passat al rugbi, arribessin a París amb l'etiqueta de favorits, amb permís de França, que descomptava una victòria en els Jocs que es disputarien a casa seva. Després d'eliminar Romania per 37 a 0, l'equip de Carroll va enfrontar-se als amfitrions a Colombes, davant de 21.000 espectadors. Els EUA van vèncer els Bleus per 17 a 3, en un matx tacat per la invasió final del camp per part dels seguidors francesos, que va obligar a fer la cerimònia de lliurament de medalles sota protecció policial. Sota el comandament de Daniel Carroll, els EUA van esdevenir el primer i únic país a guanyar dues medalles d'or consecutives en aquest esport. El mateix Carroll va ser el primer australià a guanyar tres ors, dos com a jugador i un com a entrenador.

GERMÀ CAPDEVILA

Editor de la revista
'Esguard'

@gcapdevila

Carroll encara tenia força per a més fites. Va traslladar-se a Anglaterra i va graduar-se a l'Escola Reial de Mines, a Oxford. La Standard Oil, la petroliera dels Rockefeller, va fixar-lo amb un lloc de responsabilitat. Va romandre a la companyia fins a la seva jubilació. Va tornar als EUA amb la seva dona Helen i el seu fill Daniel. Va morir a Nova Orleans l'any 1956 i des d'aleshores el seu nom va esdevenir llegenda en el rugbi i en el moviment olímpic. El retorn de l'esport a Rio és un bon homenatge per al jugador i entrenador australià que va fer triomfar el rugbi en els Jocs Olímpics. 🏆

ANVERS

DE PARÍS A MAUTHAUSEN

Carles Viñas

8

L'estiu de 1924 la ciutat de les llums va acollir els vuitens Jocs Olímpics moderns. Recuperada del sotrac de la Gran Guerra, París va repetir com a seu després d'haver albergat la segona edició al tombant del segle XX. Un fet inèdit fins aleshores en la història de les Olimpíades i que fou possible gràcies a la insistència –i pressió– de Pierre de Coubertin, que l'any següent es retirava de la presidència del COI. El pedagog parisenc volia refer-se del mal regust de boca que havien deixat els Jocs celebrats el 1900 a la seva ciutat. De forma unànime s'havien considerat els “pitjors de la història” atesa la seva desorganització i al fet que la competició es perllongués durant cinc mesos.

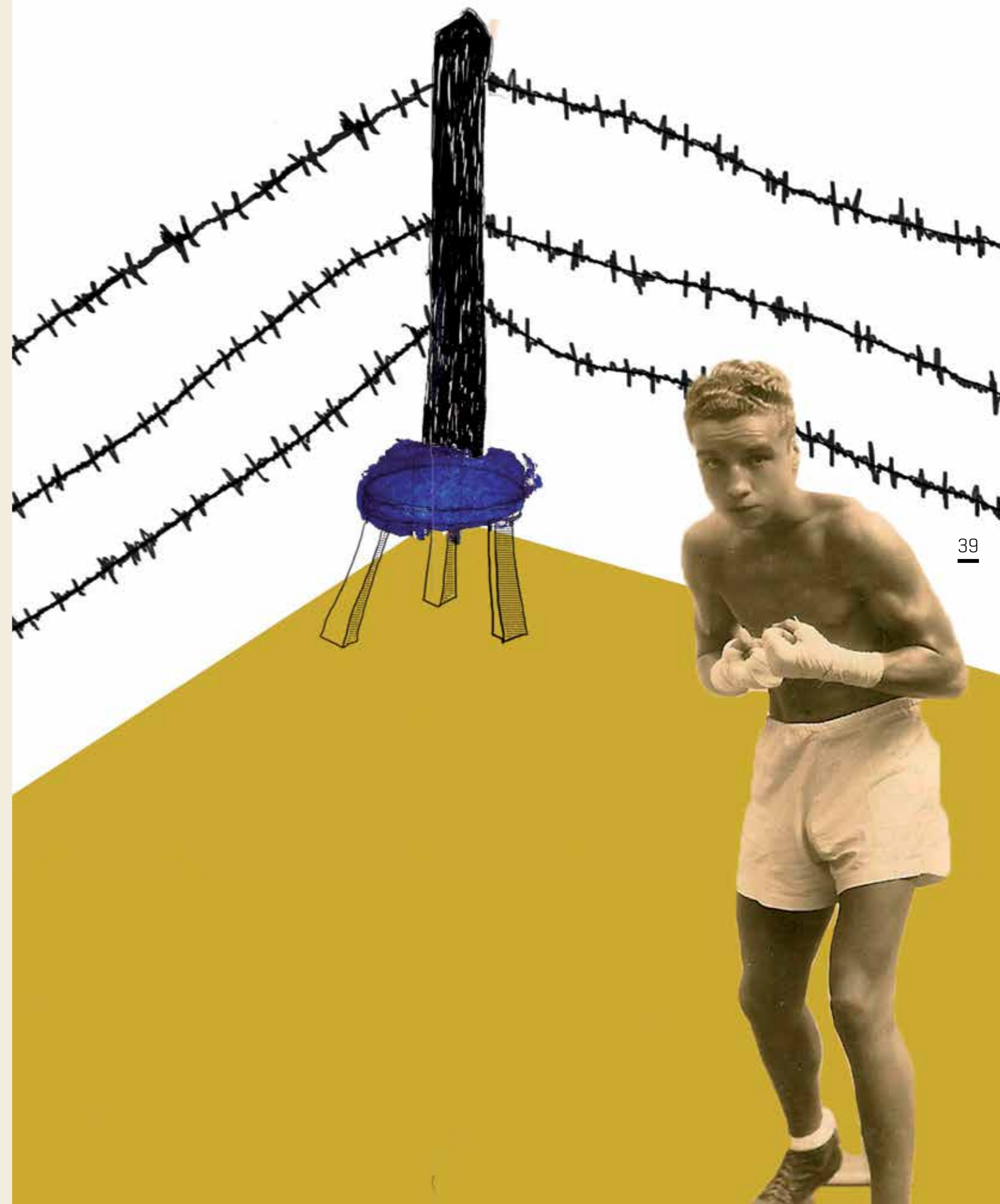
Dues dècades després, París assumí de nou el repte, decidida a rescabalar-se del fracàs precedent. Entre maig i juliol de 1924 més de tres mil atletes van fer cap a la capital francesa per participar en les competicions dels 17 esports oficials programats.

Les novetats més destacades a les Olimpíades de París van ser, sense cap mena de dubte, la celebració pocs mesos abans –malgrat les reticències dels països escandinaus– dels primers Jocs d'Hivern (disputats a la localitat de Chamonix, a l'Alta Savoia) i la construcció d'una Vila olímpica per hostatjar als participants de totes les delegacions. Aquest recinte, pioner en la història dels Jocs, es trobava a tocar de l'Estadi Olímpic de Colombes, un camp inaugurat el maig d'aquell mateix any.

La de París no era una vila com les que coneixem avui en dia. Lluny de les comoditats actuals que garanteixen el descans dels atletes, aquell era un recinte sobri, compost per desenes de barracons de fusta. Fins aleshores les delegacions de cada país s'havien encarregat de cercar els hotels per allotjar als seus esportistes.

Entre els poc més de tres mil participants que s'acomodaren en aquells barracons incòmodes hi havia un adolescent barceloní, Llorenç Vitrià i Barrera. Amb només 16 anys es convertí en el primer boxejador català en prendre part en uns Jocs Olímpics.

Vitrià havia nascut el 2 de febrer de 1908. Fou el quart fill del matrimoni format per Josep Vitrià, un obrer alcoià que arribà a Barcelona cercant un futur més pròsper, i Josefina Barrera, una francesa resident a la capital catalana. ➔

De ben jove en Llorenç s'aficionà a la boxa, un esport que aleshores gaudia d'un ampli seguiment al Principat. De fet, juntament amb el ciclisme i el futbol era una de les disciplines més populars.

Amb quinze anys s'inicià en la pràctica del "noble art" com a púgil amateur, compaginant aquesta afició amb la seva feina com a mecànic i xofer. La dècada dels vint del segle passat fou l'edat d'or de la boxa. En aquells anys es crearen els primers clubs, com el Barcelona Boxing Club, l'Atlètic Club de Gràcia, el Joventut Sang Nova, l'Sporting Boxing Club, el Punching Ball Club de Gràcia o el Catalunya Atlètic Club, fundat l'octubre de 1917 pel periodista Josep Antoni Trabal i el cirurgià Josep Trueta, que fou el triat per Vitrià.

Anys més tard, el 1921, el jove púgil passà a formar part de l'equip de boxejadors tutelat pel mànager Josep Pepe Comas, vinculat a l'Sporting Boxing Club. En el seu local, Vitrià s'entrenà al costat de figures consagrades del quadrilàter, com Victor Ferrand, Josep Llansamà Young Ciclone o Pere Sàez Peret. Precisament, amb aquest darrer, tota una institució de la boxa catalana, compartí el sobrenom de "La meravella del ring".

L'estil tècnic i l'empenta damunt el ring de Vitrià el convertiren en un dels boxejadors més admirats dels anys vint. La seva fama augmentà quan el 2 d'agost de 1923 va disputar la final del Campionat de Catalunya de boxa amateur del pes mosca davant Cèsar Varea al Parc de la Ciutadella de Barcelona. Un combat que Vitrià guanyà als punts després de tres repeses. D'aquesta manera es proclamà per primera vegada campió de Catalunya amateur. Un títol que va revalidar el 24 de maig de 1924 davant Antonio Sánchez. Quatre dies després es celebrà la primera edició dels campionats d'Espanya de boxa amateur als jardins del Parc de la Ciutadella. Vitrià obtingué el campionat estatal, en la categoria del pes mosca, després de noquejar al seu rival en el primer assalt.

L'èxit del joveníssim boxejador català no va passar desapercebut al preparador de la selecció espanyola, el francès Raymond Porcher, que el convocà el juny per formar part de l'equip olímpic espanyol que havia de competir a París.

Així fou com el 12 de juliol Vitrià posà rumb a la capital francesa juntament amb els altres 106 membres de la delegació estatal, entre els quals hi havia la tenista Lili Álvarez, la primera dona espanyola que participà en uns Jocs.

Quatre dies després, Vitrià es convertiria en el primer boxejador català en disputar unes Olimpíades. Davant 8.000 persones que omplien a vessar el Velòdrom d'Hiver parisenc, el barcelonès es va enfrontar al canadenc Jock McGregor en la segona ronda de la competició en la categoria del pes mosca. Malgrat dur la iniciativa en els tres primers assalts, Vitrià fou vençut als punts. Una decisió arbitral controvertida que fou molt protestada pels espectadors. La derrota impedí al català accedir als quarts de final i lluitar per les medalles. D'aquesta manera acabà la seva efímera trajectòria als Jocs parisencs. Refet de la decepció olímpica, Vitrià debutà poc després com a professional en la categoria del pes gall. El desembre de 1929 abandonà momentàniament els rings en ser destinat a La Seu d'Urgell per fer el servei militar enquadrat en el Regiment de Muntanya Alfonso XII. ➔

«Quatre dies després, Vitrià es convertiria en el primer boxejador català en disputar unes Olimpíades»

Dos anys més tard va reprendre l'activitat esportiva fins que el març de 1935 abandonà definitivament la pràctica de la boxa per regentar el seu propi negoci, un taller de fabricació i venda de braguers, un aparell ortopèdic que en aquella època s'emprava per alleugerir els efectes d'una hèrnia inguinal. La bonança de l'establiment permeté a l'expúgil viure sense ofecs fins que el juliol de 1936 esclatà la Guerra Civil.

Gairebé a les acaballes del conflicte, Vitrià fou acusat per un veí de ser un dels torturadors que operaven a les txeques de Barcelona. Davant la imminent entrada de l'exèrcit nacional l'exboxejador decidí emprendre el camí de l'exili. A França acabà internat en un camp de presoners fins que l'agost de 1940 fou deportat al camp d'extermini de Mauthausen. A partir de llavors seria el 4074, el número de registre personal que li assignaren. Vitrià fou un dels 200.000 interns que entre l'agost de 1938 i el maig de 1945 passaren per Mauthausen. Un camp on van perdre la vida 1.800 catalans. Allà l'ex púgil patí una davallada física producte de la deficient alimentació. Això provocà el seu trasllat a Gusen, un camp satèl·lit on acabaven els interns que havien deixat de ser útils per treballar a les pedreres. Vitrià hi va ser transferit el 24 de gener de 1941 amb el número de matrícula 9785. Mig any més tard, el 18 de juny de 1941, es llevà la vida. Segons la seva família, l'exboxejador olímpic es llançà contra el filat electrificat de 380 volts que vorejava el perímetre del camp. Oficialment, però, la causa de la seva mort fou l'agreuement d'una colitis ulcerosa, una malaltia inflamatòria intestinal.

Malauradament els Jocs de París no es recorden per la participació del jove boxejador català. Els grans triomfadors d'aquella cita olímpica van ser el finlandès Paavo Nurmi, que obtingué cinc medalles d'or en atletisme, i el nedador Johnny Weissmuller –posteriorment cèlebre per interpretar a Tarzan, l'home mico, al cinema– que aconseguí tres ors en natació i una medalla de bronze amb l'equip nord-americà de waterpolo. També destacaren els atletes britànics Harold Abraham i Erik Liddel, que inspiraren anys després el film "Carros de foc".

Per desgràcia, mai s'ha rodat una pel·lícula biogràfica sobre l'epopeia vital de Llorenç Vitrià. El seu llegat només resta en un dels crematoris del memorial de Mauthausen. Allà hom pot veure un quadre amb una fotografia que mostra a un joveníssim Vitrià exhibint la seva característica guàrdia pugilística. A sota una dedicatòria, breu però emotiva el recorda: "A Llorenç Vitrià Barrera. La Meravella del Ring". 📍

CARLES VIÑAS

Doctor en Història Contemporània [UB]. Professor de la Secció d'Història Contemporània i Món Actual [UB] i d'UNIBA. Membre del Grup de Recerca en Estats, Nacions i Sobirania, GRENS [UPF].

Col·labora a mitjans com els diaris ARA o L'Esportiu, la revista Panenka i Fotlipou.com És autor de diversos llibres sobre estils juvenils i extremisme polític i esportiu.

@carlesvinyas

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

EL FRACÀS DE COUBERTIN I L'ESCÀNDOL DE LA PREMSA AFÍ

9

Ferran Àngel

En els Jocs d'Amsterdam de 1928 s'hi van viure moltes estrenes. Per començar, van ser els primers amb Henri de Baillet-Latour com a president del Comitè Olímpic Internacional. També van ser els primers Jocs moderns on es va recrear l'encesa de la flama olímpica que ja es feia a l'Antiga Grècia. Una flama que es mantindria encesa al llarg de tots els Jocs, i una tradició que ja s'ha consolidat en totes les edicions posteriors.

En tot cas, després de diverses edicions, cada cop més exitoses, el Baró de Coubertin, tot i ja no ser president del COI des del 1925, va haver d'afrontar una polèmica que, cada cop era més notable en les societats mínimament desenvolupades de principis de segle XX. Les sufragistes havien guanyat pes al Regne Unit i Europa, i la seva lluita per la igualtat de gènere començava a aconseguir resultats.

Els Jocs Olímpics, que amb la gran popularitat guanyada també eren un cavall de batalla important, van haver d'adaptar-se a aquestes reivindicacions, on es reclamava més presència del sexe femení en les diverses modalitats esportives i, principalment, en les proves d'atletisme que es disputaven a l'estadi olímpic.

No va ser gens fàcil però, el mateix Baró Pierre de Coubertin no n'era gens partidari. No volia que les dones participessin en proves d'atletisme, en una postura relativament sorprenent, considerant la gran decepció que es va endur a Saint Louis 1904, on els organitzadors de l'esdeveniment, en la desfilada de la cerimònia d'obertura, van convertir-la en un acte d'exhibició racista i de suposada superioritat de la raça blanca per sobre de negres i indis nadius americans.

Per acabar-ho d'adobar, va trobar un aliat de luxe que també defensava la seva negativa a la participació femenina en les proves d'atletisme. Es tractava del Papa Pius XI, la màxima institució de l'església catòlica que, en aquella època, encara tenia més importància socialment que en l'actualitat. Tampoc és un fet que ens hagués d'estranyar especialment, en una institució on, encara avui en dia, no ha equiparat el paper de les dones amb el dels homes.

La pressió de la societat però, va aconseguir que s'arribés a un acord que no acabava de deixar descontentes cap de les dues parts. Les dones participarien en les proves d'atletisme per primer cop a la història, però només ho farien en 5 modalitats, a diferència de les 22 en les que competien els homes. ➔

AMSTERDAM

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

➔ Aquestes proves serien els 100 metres llisos, el 4x100 metres, els 800 metres llisos, el salt d'alçada i el llançament de disc.

En l'aparent normalitat durant el transcurs dels Jocs, es va poder comprovar que la velocitat, també era dominada en dones pels Estats Units i Canadà, que van sumar 5 de les 6 medalles possibles en els 100 i 4x100 metres. Sumant-se així a les 7 de 15 en categoria masculina, on només Alemanya i el Regne Unit discutien el domini nord-americà. L'americana Betty Robinson, una història de superació en si mateixa, amb només 16 anys es convertiria en la primera reina de la velocitat. El salt d'alçada també va coronar una canadenca, tot i que la gran protagonista va ser la medalla de plata, la saltadora local Lien Gisolf, sumant la que seria la primera medalla de la història per a l'atletisme femení d'Holanda i que faria esclatar l'eufòria a l'Olympisch Stadion d'Amsterdam que, també, per primer cop, utilitzava el format d'el·lipse de 400 metres com a pista on es realitzaven les diferents modalitats. Una versió que, fins a l'actualitat, sembla la definitiva.

En llançament de disc, la polonesa Halina Konopacka començaria a demostrar la tradició dels països de l'Europa de l'est pel que fa a les diverses proves de llançament, enduent-se l'or.

Però els membres del COI, tots homes, estaven esperant l'ocasió per demostrar l'error que suposava deixar que les dones participessin en les proves olímpiques d'atletisme. I que l'ocasió no fos ni real, tampoc semblava descoratjar les seves ocultes intencions.

La seva finestra d'oportunitat arribaria als 800 metres llisos, on l'alemanya Lina Radke s'enduria la medalla d'or per davant de la japonesa Kinue Hitomi i la sueca Inga Gentzel.

25 atletes van disputar les 3 sèries on les tres primeres classificades de cadascuna d'elles es guanyarien l'accés a la final. Unes sèries amb temps més aviat discrets, on va dominar l'estratègia, tot i que la inexistència de registres anteriors en Jocs Olímpics feia més difícil valorar acuradament els temps aconseguits. De fet, Radke, tot i guanyar la seva sèrie, la segona, va aconseguir el temps més discret de les tres semifinals. ➔

«Les actes i els testimonis són les proves irrefutables de la manipulació d'una societat extremadament masclista»

➔ La final seria molt diferent. Una cursa molt més ràpida que qualsevol de les sèries anteriors, va acabar amb l'or de Radke, polvoritzant el seu propi rècord mundial, aconseguit un mes abans, en prop de 3 segons, baixant-lo fins al 2:16:8. Hitomi i Gentzel també haurien aconseguit la plusmarca mundial si haguessin aconseguit el primer lloc. En qualsevol cas, l'exigència i la decepció de les derrotades, com en qualsevol altre esdeveniment, va provocar que algunes d'elles s'estressin a terra per recuperar-se. De fet, el rècord de Radke en els Jocs d'Amsterdam va ser tan brutal, que es trigaria 16 anys a aconseguir batre'l.

A la premsa tot va anar de manera molt diferent. L'absència d'una retransmissió televisiva o de gravacions de la cursa deixava tot el seguiment per part dels mitjans escrits, on es van relatar aquells 800 metres com una autèntica carnisseria. Cada mitjà tenia la seva pròpia versió, però les més coincidents parlaven de 5 atletes abandonant abans d'acabar la cursa, 5 més col·lapsant-se tan sols acabar i l'onzena finalista desplomant-se tot just arribar als vestidors. Això sí, tots coincidien en l'espectacle dantesco que havia estat, amb escenes dignes de pel·lícules de terror. Amb totes les informacions, la IAAF es va veure obligada a votar per eliminar la prova dels 800 metres del calendari olímpic, amb la posterior satisfacció dels membres del COI, ja que aparentava ser massa exigent per a les dones.

La realitat, com ja hem deixat intuir, va ser molt diferent. Les actes de resultats i els testimonis dels allà presents són les proves irrefutables de la manipulació a benefici d'una societat extremadament masclista. Només 9 dones van participar a la final, per la classificació obtinguda a les sèries, i totes elles van acabar la cursa, més enllà de les marques aconseguides i de què, com qualsevol ésser humà, després d'un gran esforç, es necessita un període de recuperació.

L'escandalosa manipulació viscuda va suposar que les modalitats d'atletisme femení d'una distància igual o superior als 800 metres, estiguessin prohibides als Jocs, fins a la seva definitiva reincorporació en els Jocs Olímpics de Roma de 1960. 32 anys d'una injusta i lamentable decisió. ■

FERRAN ÀNGEL

Periodista La Fosbury

@fangelb

AMSTERDAM

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

AMSTERDAM

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

LA PAPALLONA AQUÀTICA DE SAO PAULO

Roger Castillo

10

Desplaçar-se a la seu dels Jocs, en temps pretèrits, esdevenia una proesa equiparable al repte esportiu que es perseguia. El 1920 la neozelandesa Violet Walrond, una adolescent de 15 anys, va participar de l'expedició olímpica del seu país envoltada d'homes més grans que ella per poder nedar en les competicions programades al riu fangós l'Escalda d'Anvers. Walrond i els seus companys van passar-se 9 setmanes dalt d'un vaixell, fent escala obligada tant a Austràlia com a Sud-àfrica per evitar el mal estat del mar. A la ciutat flamenca, la jove nedadora va frisar en primera persona amb l'exhibició d'Ethelda Bleibtrey, que s'enduria 3 medalles d'or amb tot just 18 anys. La nord-americana, estrella indiscutible d'aquells Jocs, havia desencadenat una polèmica enorme pocs mesos abans al seu club de Nova York en treure's les mitges que fins llavors formaven part de la roba de bany i ser acusada de nudisme públic.

La història de Maria Lenk Zigler, la gran pionera de l'esport femení modern i de competició a l'Amèrica Llatina, té una mica de Walrond i una mica de Bleibtrey. Nascuda a Sao Paulo el 1915 en una família d'immigrants alemanys, va patir una pneumònia quan tenia 10 anys que va marcar el seu futur. El seu pare, Paul Lenk, va decidir enfortir la jove Maria a través de la pràctica esportiva per evitar que patís el mateix destí que la seva germana bessona, Hertra, que va morir quan només tenia 6 mesos.

Paul Lenk era campió de gimnàstica i havia instal·lat barres fixes i anelles al pati de casa per poder entrenar. L'esport que va provar Maria Lenk, però, va ser la natació, que havia començat a assolir una certa fama gràcies a les primeres braçades de Blanche Pironnet el 1919. L'aprenentatge al riu Tiete, pocs anys abans que s'hi prohibís la natació per l'excés de contaminació, consistia a llançar-se a l'aigua amb una corda lligada al vestit de bany i subjectada a un pal que controlava el seu pare des de la riba mentre l'animava a bracejar i evitava que s'enfonsés. Un mètode força estès en aquell moment que tenia la dificultat afegida d'evitar els cops dels remers, molt populars en aquella zona de Sao Paulo.

Ja incorporada a la disciplina del Club Esperia, va competir per primera vegada el 2 de febrer de 1930, amb una segona posició als 50 metres braça. Seria la primera de moltes proves en què Maria Lenk aniria millorant progressivament els resultats fins a convertir-se, l'any 1931, en la millor nedadora del país. ➔

LOS ANGELES

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

El Brasil havia començat aquella dècada amb un canvi de govern convuls i amb una àmplia reivindicació del sufragi femení (liderada per Bertha Lutz i la Federació Brasileira pel Progrés Femení) que s'assoliria el 1932. Maria Lenk, amb les seves exhibicions esportives, va posar el seu granet de sorra per transformar també la concepció de l'esport femení: de la pràctica d'higiene i de feminitat a l'esport com a via d'emancipació i d'incidència social.

Els èxits de Maria Lenk no van passar desapercibuts: el 16 de gener de 1932 el diari «O Dia» va iniciar una campanya per reivindicar el talent que desprenia i reclamar la seva inclusió a l'equip olímpic brasiler. Després d'uns mesos d'incertesa i d'una decisió amb polèmica política inclosa, Maria Lenk, amb només 17 anys, va ser cridada a participar en els Jocs.

El viatge cap a Los Angeles va ser una autèntica odissea. Els 83 esportistes seleccionats (82 homes i Maria Lenk) van embarcar-se al vaixell mercant Itaquicè mentre que més d'un centenar d'oficials, directius i familiars omplien un vaixell de viatgers amb moltes més comoditats. Els 83 olímpics, a més, van haver d'assumir els costos del trajecte. Van optar per carregar 55.000 sacs de cafè i vendre'ls durant el viatge. El 26 de juny de 1932 van sortir de Rio de Janeiro i van arribar a Los Angeles el 22 de juliol després d'haver fet escala a Trinitat i Tobago i a Panamà. Les vendes no van funcionar tan bé com havien calculat i 19 dels 83 esportistes no van poder fer front a la taxa d'un dòlar per persona establerta per poder desembarcar a Los Angeles. Un dels afectats, Adalberto Cardoso, va burlar la vigilància i va aparèixer a l'estadi 10 minuts abans de començar la seva prova: els 10.000 metres llisos. Anava descalç i va acabar últim, però l'ovació de l'estadi va ser eixordadora.

Maria Lenk va poder competir als Jocs amb normalitat, tot i no haver entrenat durant l'últim mes a causa del viatge. S'allotjava en un hotel de luxe amb la resta de dones esportistes (la vila olímpica, la primera de la història, estava reservada als homes) i ràpidament va comprovar que estava lluny del nivell de la resta de rivals. Va saltar a l'aigua en tres proves: els 100 lliures, els 100 esquena i els 200 braça, en què va obtenir el seu millor resultat (9è millor temps; 11 participants).

Després de la complicada experiència als Estats Units, Lenk va començar a preparar els Jocs de Berlín provant una nova tècnica de braça que havia descobert llegint un magazín alemany al qual estava subscript el seu pare. Era la modalitat de papallona, que llavors es considerava una manera innovadora de practicar la braça. De fet, només Maria Lenk i el nord-americà Jack Sieg, el seu promotor, l'utilitzarien en territori alemany.

El trajecte cap a Berlín, també en vaixell de càrrega, va ser força més distret. Maria Lenk ja no era l'única brasilera olímpica sinó que viatjava acompanyada per 5 companyes més. Totes elles van entrenar-se durant el viatge en un tanc d'aigua (difícilment podríem titllar-lo de piscina) instal·lat a coberta. Els resultats, però, no van assolir les expectatives: Maria Lenk va competir als 200 braça i va caure en semifinals amb les seves estranyes braçades, que no es guanyarien una modalitat pròpia reconeguda (la papallona) fins als Jocs de Melbourne de 1956. ➔

«No tot van ser elogis: el bisbe de la regió va excomunicar-la de l'església catòlica per exercir males influències»

➔ Els grans èxits esportius de la pionera de Sao Paulo van arribar pocs anys més tard, el 1939, quan es va convertir en la primera esportista del Brasil (home o dona) en batre un rècord del món. I ho va aconseguir per partida doble, als 200 i als 400 braça, entre l'11 d'octubre i el 8 de novembre, amb el seu estil inconfusible de papallona que sorprenia a tothom. Amb 24 anys partia com a favorita als Jocs d'Hèlsinki de 1940 que mai se celebrarien per l'esclat de la Segona Guerra Mundial.

Més enllà de la competició, Maria Lenk es va llicenciar en educació física i va treballar de mestra a la localitat d'Amparo, una localitat de 10.000 habitants. Allà va impulsar un canvi profund en promoure l'ampliació de la piscina d'un petit club per obrir-la al poble i oferir classes de natació a infants i joves. El projecte va desbordar les previsions i la natació va impregnar el dia a dia de centenars de persones del poble i de localitats properes. No tot van ser elogis, és clar: el bisbe de la regió la va culpabilitzar d'haver estès la moda dels vestits de bany curts i va excomunicar-la de l'església catòlica per exercir males influències.

L'any de la seva retirada, el 1942, Lenk va esdevenir la primera directora de l'Escola Nacional d'Educació Física del Brasil, ubicada a Rio de Janeiro. Més endavant faria classes a la universitat, escriuria llibres, formaria una família, formaria part del Consell Nacional d'Esports i donaria nom al centre d'esports aquàtics de Rio de Janeiro, seu dels Jocs de 2016. Convertida ja en llegenda d'un país i d'un continent, Maria Lenk va tornar a competir en categoria de veterans, aconseguint 54 medalles en 11 mundials i fins a 6 rècords del món; 3 d'ells, de la categoria 90-94 anys.

Maria Lenk va morir el 16 d'abril de 2007 quan tenia 92 anys. Fins al darrer dia de la seva vida es va llançar a la piscina, en una rutina diària d'entrenament que no s'aturava fins que completava un quilòmetre i mig de recorregut. Deia que allà, passés el que passés, era feliç: una papallona lliure que volava a l'aigua. 🐦

ROGER CASTILLO

Periodista La Fosbury

@rcastillobosch

LOS ANGELES

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

LOS ANGELES

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

BETTY ROBINSON, LA DONA QUE NO S'AGENOLLAVA

11

David Llorens

THE
XITH OLYMPIC GAMES
BERLIN, 1936

Berlín 1936. Els Jocs Olímpics on Jesse Owens, un negre americà descendent d'esclaus, va guanyar quatre medalles d'or davant els nassos d'un astorat Adolf Hitler, esborrant amb una sèrie de ràpides gambades i un grapat de salts ben llargs la seva teoria de la supremacia de la raça ària. Punt.

Fins aquí la història que tothom coneix i que s'ha explicat mil vegades, amb la seva inevitable càrrega de justícia poètica i de moralina. Bonic, però d'alguna manera injust. Perquè aquells Jocs, a més de convertir-se en una enorme i perfectament dissenyada eina propagandística al servei de l'emergent nacionalsocialisme alemany i del seu histriònic líder, van significar moltes coses més, la majoria d'elles positives.

Mai fins a Berlín els Jocs havien disposat d'un escenari tan magnífic com l'estadi olímpic de la capital alemanya, on s'encabien 100.000 espectadors. Mai fins a Berlín uns Jocs havien estat coberts per la televisió, un invent que en l'època encara duia bolquers però que els organitzadors van albirar com el futur dels esdeveniments esportius; van ser els alemanys els primers a intuir que portar l'esport fins al sofà de casa a través d'aquella andròmina significaria entrar en una nova dimensió. I, per descomptat, mai fins a Berlín uns Jocs havien estat retratats en una pel·lícula oficial, la memorable 'Olympia' que la innovadora cineasta Leni Riefenstahl va deixar per a la posteritat com una obra mestra que després va copiar tothom: moltes de les tècniques que ella va crear encara es fan servir en les retransmissions actuals.

L'enorme ombra d'Owens va tapar-ho gairebé tot, impeding sortir al sol i créixer històries que valia molt la pena explicar. Els més entesos sabran que l'alemany Lutz Long va posar l'esportivitat per davant del patriotisme, aconsellant desinteressadament al seu rival Owens en el salt de llargada, cosa que li va costar la medalla d'or i el rebuig de bona part de l'establishment nazi, o que el nord-americà Louis Zamperini, tot i arribar vuitè a la final dels 5.000 metres, va impressionar el mateix Führer amb una volta final demencial; el seu cas i la resta de la seva increïble vida com a heroi de guerra els va relatar Hollywood en la pel·lícula 'Unbroken' (2014).

Rebuscant pels ombrívols marges d'Owens i Hitler, però, es troben veritables joies oblidades que van succeir en aquells Jocs de Berlín. ➔

BERLÍN

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

➔ Perquè suposo que no els sonarà de res el nom de Betty Robinson, oi?

Betty Robinson, una noia de Riverdale (Illinois) de 24 anys, va formar part del relleu femení de 4x100 que es va endur la medalla d'or en atletisme, juntament amb Harriet Bland, Annette Rogers i Helen Stephens, totes elles de raça blanca (no ens oblidem que Owens només n'hi havia un, a Berlín). L'equip alemany, plusmarquista mundial, era el gran favorit per guanyar la final i era capdavanter des del moment de la sortida, però els va caure el testimoni durant una de les entregues, deixant el camí lliure per als Estats Units, que anaven just al darrere. Robinson va córrer la tercera posta, que es recull dempeus i no ajupida com en les sortides. Així ningú es va adonar que ella no podia agenollar-se.

No era el primer cop que participava en uns Jocs Olímpics. De fet, ella va ser la primera campiona olímpica de la història de l'atletisme en la prova dels 100 metres lllisos a Amsterdam '28, quan es va permetre a les dones, enmig d'una polèmica encesa, disputar aquest esport, cosa que molts (homes, és clar) consideraven llavors gairebé una blasfèmia. Només tenia 16 anys i era la quarta vegada que corria l'hectòmetre, però no tan sols va guanyar l'or sinó que va igualar el rècord del món. Després va afegir una plata en el relleu curt a la seva incipient col·lecció.

Fins aquí les bones notícies. Tres anys més tard, el 1931, Betty Robinson va agafar un avió i la seva vida es va reescriure del tot. L'aparell es va estavellar, quedant fet un nyap. Van trobar les restes desfetes del fuselatge hores més tard i, entre els ferros retorçats, el seu cos exànim. Un membre del servei de rescat el va carregar sense massa miraments a la caixa d'un camió i el va dur a la funerària. Allà es van adonar que la noia no estava morta, sinó en un coma profund, perquè respirava molt lleument.

El calvari acabava de començar. Va estar així, inert excepte per un lleu hàlit, durant set llargs mesos fins que, sense motiu aparent, un bon dia es va despertar del coma. Tan malferida va quedar que, un cop desperta, va trigar sis mesos més a poder asseure's a una cadira de rodes. El simple fet de caminar li va costar dos anys més de dolorosa recuperació. Mentrestant, els Jocs de Los Angeles '32 li van passar de llarg. Prou feina tenia per posar un peu davant de l'altre sense caure a terra per a pensar a tornar a ser olímpica.

Li van quedar seqüeles per sempre, com el mencionat fet de no poder-se agenollar i uns dolors atroços, però la seva força de voluntat va aconseguir el que la medicina deia que era absolutament impossible: va tornar a córrer. I molt ràpid. Mentre Berlín enfrontava la destresa d'Owens amb l'ego de Hitler, ella, sense fer soroll, va sumar la seva tercera i última medalla, un or que potser li devien els Déus de l'Olimp que van fer caure el testimoni de l'equip alemany quan anava per davant a la final de 4x100.

Després d'aquella venjança personal, Betty Robinson es va retirar però va continuar vinculada a l'atletisme com a àrbitre. El que Owens va fer amb Hitler ella ho va fer amb el destí. Va viure molt de temps, fins als 87 anys, una propina llarguíssima després d'aquell maleït accident d'avió. ➔

DAVID LLORENS

Subdirector
Mundo Deportivo

BERLÍN

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

KÁROLY TAKÁCS, L'HONGARÈS QUE NO ES VA RENDIR MAI

12

Jordi Caixàs

A la llista de grans esportistes, el seu nom no sortiria en cap d'elles. No està ple de glamur ni se'n parlarà d'aquí a uns anys. No té carrers dedicats a la seva figura per tot el món ni centenars de fotos, documentals o reportatges. Tot i això, la seva, és una història de superació. De l'autèntic esperit olímpic. De com un esportista, sent el millor en la seva especialitat, veu truncada la seva carrera i, tot i així, segueix lluitant. Hongarès de naixement, passarà a la història olímpica per ser un dels pocs atletes que amb alguna discapacitat física han participat en uns Jocs. Només n'hi ha hagut cinc fins al moment. Ell va ser el tercer. A falta de poder utilitzar la mà que havia fet servir sempre per disparar i ser el millor, no es va rendir. N'hi quedava una altra. I amb la dolenta va tornar a ser el millor. I dues vegades seguides. Aquesta és la història de Károly Takács. Un hongarès que no es va rendir mai.

Nascut a Budapest el 1910, el seu nom ressonaria per tot el país anys més tard, ja quan l'Imperi Austro-Hongarès s'havia desintegrat. Després de la Primera Guerra Mundial, i ja quan el món vivia una pau armada, l'any 1936, el millor tirador amb pistola d'Hongria tenia un nom: Károly Takács. Ja allistat a l'exèrcit, a cada competició que participava, la seva mà dreta es mostrava inamovible. El seu ull era perfecte. La seva punteria, sobrenatural. Era invencible. Per aquesta raó, i per la seva trajectòria, va ser proposat per integrar l'equip olímpic hongarès en els Jocs que se celebrarien a Berlín l'any 36. Va ser descartat. Problemes reglamentaris. La burocràcia apartava a Takács del seu gran somni. Els dirigents magiars no li van donar un lloc a l'expedició perquè les places estaven reservades per oficials de rang superior. Gran error.

No es va enfonsar. De fet, aquesta seria la primera d'una llarga llista de dificultats en la seva vida personal i esportiva. Va seguir treballant dins l'exèrcit per tal d'aconseguir el rang que li permetés arribar a les olimpíades. Tampoc va deixar mai d'entrenar i disparar. Després dels Jocs de Berlín, Hongria va deixar la porta oberta a tothom a participar en les competicions olímpiques, fet que aplanaria el camí a Takács de cara als Jocs que s'havien de celebrar a Tòquio l'any 40 i que no se celebrarien mai. Però un fet més important marcaria la seva vida i la seva carrera per sempre... o per un temps. El 1938, en unes maniobres militars d'una Hongria que es preparava pel que podia ser una segona gran guerra, una granada defectuosa va explotar abans d'hora a la seva mà dreta. Pèrdua irreparable. Els somnis olímpics de l'hongarès quedaven tan esmicolats com el seu braç. ➔

LONDRES

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

OLYMPIC GAMES

29 JULY 1948 14 AUGUST
L O N D O N

→ No es va rendir. Ni ho havia fet quan no va ser seleccionat per anar a Berlín ni ho faria ara. Una vegada recuperat de les ferides i ja sense braç dret, Takács va tornar a ser Takács. Durant mesos va entrenar amb l'esquerra en secret. Havia d'aconseguir que l'únic braç que li quedava fos tan eficaç com ho havia estat el braç dret, ara amputat. Ho va aconseguir. Va sorprendre a tot el país la primavera de 1939 guanyant el campionat nacional de tir amb pistola i va formar part de l'equip hongarès que va participar en el campionat del món de tir amb pistola d'aquell mateix any. Tornava a ser competitiu. Tornava a estar preparat per anar als Jocs Olímpics tot i haver perdut una mà. Però una altra dificultat li barraria el pas a la glòria. L'1 de Setembre, Alemanya envaeix Polònia i comença la Segona Guerra Mundial. Un conflicte bèl·lic que duraria 6 anys i que obligaria a cancel·lar els Jocs Olímpics de Tòquio de 1940 i els de Londres el 1944.

No es va deprimir. Després de la Segona Guerra Mundial, Takács posa el seu ull en els Jocs de Londres de 1948. Sorprenent els seus compatriotes, aconsegueix una actuació brillant que el col·loca, altre cop, i ara amb la mà esquerra, en la primera posició d'Hongria en la categoria de "pistola ràpida". Takács va seguir sorprenent tothom però ara tocava fer-ho més enllà de les seves fronteres. Va ser el 4 d'agost de 1948 al National Shooting Center, ja als Jocs Olímpics de Londres, on es va creuar amb Carlos Díaz Sáenz Valiente, el favorit per guanyar la competició 25 metres de pistola ràpida. L'argentí, que sabia la notícia de l'accident de Takács amb la granada, de forma irònica li va preguntar què havia vingut a fer a Londres. "He vingut a aprendre" va contestar el magiar, conscient de les seves limitacions però orgullós de, finalment, participar en uns Jocs Olímpics. Però l'hongarès no havia anat a Londres a aprendre sinó a donar una lliçó. Amb una actuació perfecta, no només va guanyar la medalla d'or, sinó que va marcar un nou record mundial. Ja a l'entrega dels metalls, Díaz Sáenz Valiente, que havia quedat segon, es va tragar l'orgull i dirigint-se a l'hongarès li va dir: "Et felicito. Pel que sembla, n'havies après massa...".

No es va conformar. Amb 38 anys, Karoly Takács havia complert el seu somni, participar en uns Jocs Olímpics. I ho havia fet tot i haver perdut un braç. Malgrat aquest desavantatge, havia guanyat la medalla d'or en la seva especialitat, i a més, havia fet un rècord mundial. No en va tenir prou. →

«Takács va ser el millor disparant, va perdre un braç per accident, va viure la Segona Guerra Mundial. No es va rendir»

JORDI CAIXÀS

Col·laborador La Fosbury

@palamospower

Va clavar la seva mirada en els Jocs de Helsinki. I amb l'esquerra altre cop, va tornar a ser el millor. Va guanyar la seva segona medalla d'or sent el primer tirador a guanyar dues medalles d'or seguides. Darrere seu quedaria el seu compatriota i futur alumne, Szilárd Kun, medalla de plata a només un punt per sota de Takács. La seva participació en uns Jocs Olímpics acabaria a Melbourne, l'any 56, on va participar amb la intenció d'aconseguir la seva tercera medalla d'or seguida. Va quedar vuitè. Només Ralf Schumann, ja el 2004 ha aconseguit superar Takács, sent el primer tirador a guanyar tres medalles d'or en uns Jocs Olímpics.

No se l'ha d'oblidar. Després de la competició, es va dedicar a entrenar i va caure en l'anonimat que comporta el temps i l'oblit. Avui en dia, Karoly Takács no és una figura coneguda pel gran públic. No està en aquella selecció de grans mites que ens vénen al cap i han fet gran el món de l'esport. Lluny de Mark Spitz, Carl Lewis o Nadia Comaneci, tenim un hongarès que va donar una lliçó al món i és un exemple de superació, igual, o més que cap altre.

Takács va ser el millor disparant, va perdre un braç per accident, va haver de viure la Segona Guerra Mundial i va reaparèixer per tornar a ser el millor. Finalment va complir el seu somni, participar en uns Jocs Olímpics. No es va enfonsar. No es va rendir. No es va deprimir. La vida d'aquest hongarès és talent, lluita i superació. És el reflex de l'autèntic esperit olímpic, aquell que queda allunyat dels despatxos de Lausanne. Karoly Takács va morir el 5 de gener de 1976 i no es va rendir mai. 📍

LONDRES

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

LA DONA QUE XIUXIUEJAVA L'EUGA

13

 Víctor G. Núñez

El 1944 va ser un any dur a Dinamarca. L'ocupació nazi, força benèvola fins aleshores, es va endurir, i mitjançant les S.S. i el Cos de Schalburg (format per nazis danesos) va reprimir amb contundència qualsevol intent de resistència local, que en qualsevol cas no va ser ferotge. Enmig d'aquest clima hostil, la població danesa va patir una de les etapes més complicades de la història contemporània, ja que a la malmesa situació econòmica del país li van haver de sumar el tall en el subministrament de carbó provinent de Silèsia (presa pels soviètics). Això volia dir quedar-se sense calefacció, a Dinamarca.

En aquest context, a mesura que s'apropà l'hivern del 44, arribà a Dinamarca una epidèmia de pòlio; una infecció vírica que entra pel sistema nerviós central i destrueix les neurones motrius, provocant feblesa muscular i tot tipus de paràlisi.

Amb 23 anys, l'amazona (genet en femení) Lis Hartel s'havia proclamat campiona de la seva Dinamarca natal en doma, amb l'inestimable ajut de la seva euga: Jubilee. Tot eren alegries a casa dels Holst, la Lis tenia un futur prometedor dins l'hípica, i la família havia començat a créixer amb el naixement de la seva primera filla, la Pernille.

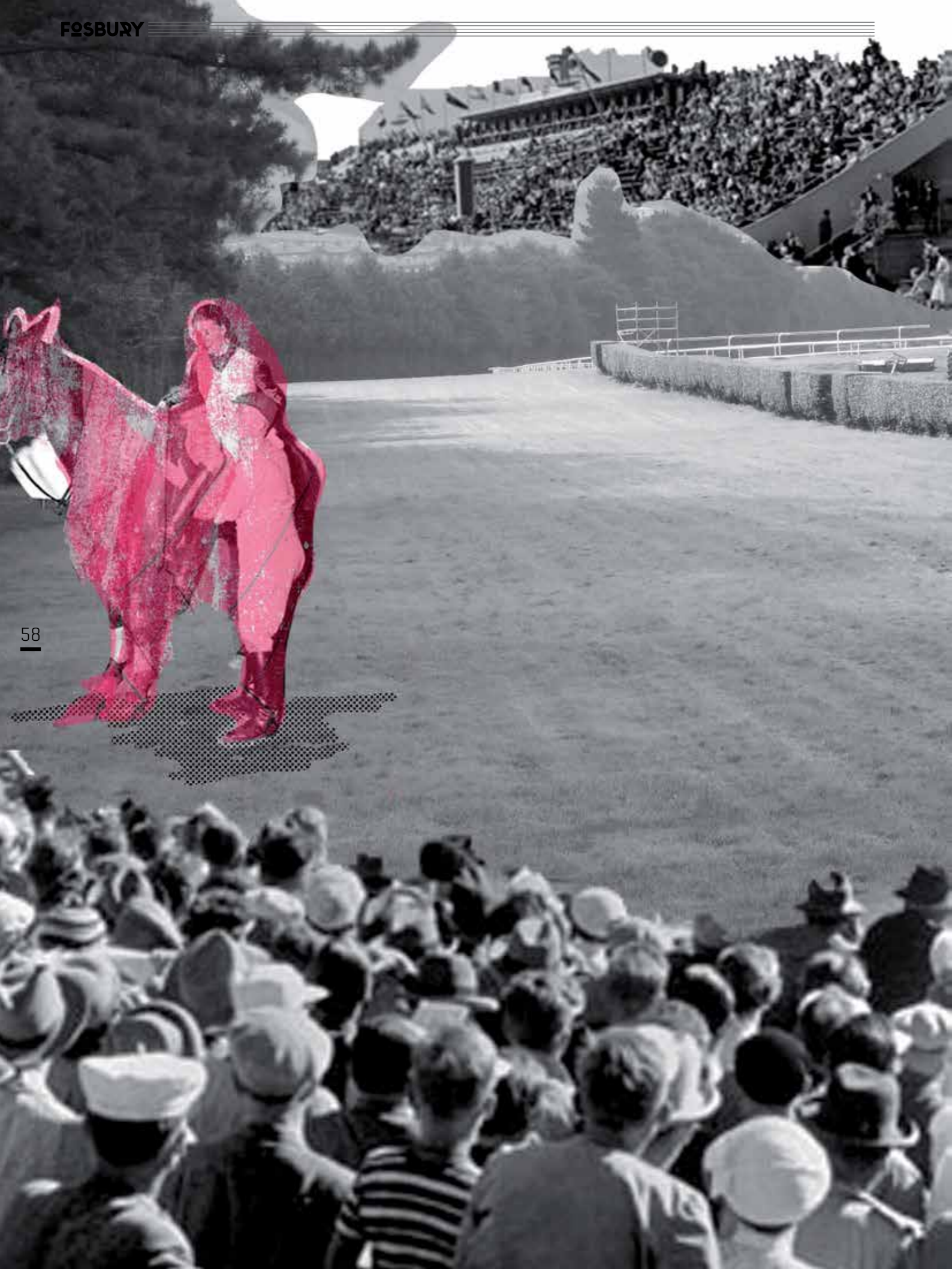
Desafortunadament, l'epidèmia de pòlio va arribar al petit poble de Hellerup, al nord de Copenhaguen, i va afectar la Lis. Els primers dies la paràlisi muscular va ser total i els metges la van advertir: "No podràs tornar a caminar amb normalitat, i ni molt menys tornar a muntar a cavall". Per a la petita dels Holst, la part final de la frase que el metge li va pronunciar era el cop més dolorós que podia rebre.

AIXECAR-SE I CAURE, AIXECAR-SE I CAURE

Lis Hartel no estava disposada a acceptar el diagnòstic dels metges; la Jubilee era mitja vida per a ella i faria el que fos per a tornar a cavalcar. I ho va fer: durant tres anys, la Lis va muntar a sobre la Jubilee per caure tot seguit milions de vegades, sempre necessitant ajuda per a pujar i baixar, però sempre amb la mateixa determinació, ho aconseguiria. La simbiosi que es va crear entre l'euga i la Lis va ser perfecta: la Jubilee va entendre que quelcom havia canviat en la seva domadora, que ja no podia dirigir-la amb les cames, una de les principals ajudes de la modalitat. ➔

HÈLSINKI

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

→ La Lis es va veure ajudada pels efectes terapèutics de l'equitació, en aquella època desconeguts i ara força desenvolupats, amb els quals l'augment de la temperatura corporal del cavall i el seu propi balanceig ajuden la recuperació en persones amb paràlisi muscular.

Tres anys i ja ho tenia. Tot i que havia perdut la mobilitat total de genolls en avall, i parcial a mans i braços, havia aconseguit fer el que més desitjava, poder cavalcar amb la Jubilee.

El 1949, la Lis i la Jubilee, la Jubilee i la Lis, tornaven a competir. I eureka! Ràpidament van vèncer algunes competicions de nivell mitjà, i dos anys després el seu nom era ja reconegut en el panorama hípic europeu: acabaven de guanyar la seva primera competició internacional, el Prix de St. George, a Rotterdam.

Hi ha qui creu amb el karma, hi ha qui creu simplement en què a cadascú la vida l'acaba posant on toca. La mala sort s'havia aliat amb la Lis el 1944, i a inicis dels 50 li tocava la recompensa. El 1951, coincidint amb la victòria en terres neerlandeses, la Federació Eqüestre Internacional va decidir que, de cara als Jocs Olímpics que es disputarien l'any següent a la veïna Hèlsinki, les dones també hi podrien participar.

Després de trobar tantes pedres al camí, a la Lis i la Jubilee se'ls obria una gran porta per a somiar. Però de cop, els dubtes van envair la Lis: podré competir de tu a tu contra tots aquests homes?, té la Jubilee el nivell suficient per competir en una cita olímpica?

L'EMPENTA: ALOIS PODHAJSKY.

Després d'haver estat bronze en doma als Jocs de Berlín del 36, el bosnià va ser, durant vint-i-cinc anys, director de l'Escola Espanyola d'Equitació de Viena, una institució referent a nivell mundial en la doma clàssica. Serà per aquelles no-casualitats del destí de les quals parlàvem o no, però Podhajsky va visitar Copenhaguen el 1951. Allà, al pavelló eqüestre situat dins el Castell de Christiansborg, el director de l'Escola va assistir immutable a l'entrenament de la Jubilee i la Lis. No va dir res. Quan van acabar, el mateix Podhajsky va muntar sobre l'euga i la va domar una estona. Suficient. "Bona feina" va dir.

Lis Hartel tenia l'empenta que li faltava, tot just un any abans de la cita olímpica a Hèlsinki. Però aquesta empenta encara no seria suficient. Per al gust de Lis, la seva euga no acabava d'executar bé el piaffe, un dels moviments més elegants de l'animal en la doma, i va necessitar aquest cop d'una carta des de Viena per acabar de convèncer-la. Això, aconseguir el convenciment de la Lis, havia estat molt més difícil que la classificació per als Jocs, obtinguda la primavera del 52 en vèncer els campionats danesos amb solvència. →

«Tot i les severes limitacions que la pòlio li havia deixat, la Lis Hartel i l'euga Jubilee van guanyar la plata»

VICTOR G. NÚÑEZ

Periodista La Fosbury

@vitori1

8 ANYS, 1.100 KILÒMETRES

I quantes coses havien canviat. La Segona Guerra Mundial va finir i el creixement dels països escandinaus va ser notable. La Lis per la seva part, passava d'estar en un hospital, afectada per una epidèmia que probablement li impediria moure's mai més, a col·locar-se sobre la Jubilee, formant tot un sol cos, preparades per a competir en uns Jocs Olímpics. Als Jocs Olímpics.

Els Jocs que en l'equitació marcaven un abans i un després, els Jocs on per fi homes i dones podrien competir com el que són, com a iguals. Els Jocs als quals per primer cop una dona aconseguiria pujar al podi en una competició mixta individual.

Ho havien fet, tot i les severes limitacions que la pòlio li havia deixat per sempre, la Lis Hartel i l'euga Jubilee van executar una actuació plena d'harmonia i elegància que els va valdre la plata als Jocs Olímpics d'Hèlsinki 1952.

Henry Julius Reverony Saint Cyr. El genet suec va guanyar l'or en aquella prova, però per sempre serà recordat pel que va fer justament després. Acabada la prova, en veure que la Lis Hartel no podia baixar del cavall pel seu propi peu, la va agafar a collibè i la va portar fins al segon lloc del podi. Aquell instant, aquells segons, segur que van valer tot l'esforç que l'equip Hartel-Jubilee van fer en aquells vuit anys d'aixecar-se i caure, d'aixecar-se i caure. 🐾

HÈLSINKI

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

LA PISCINA DE SANG

 Cugat Comas

14

2 3 d'octubre de 1956. Ja fa fred a Hongria, país amb estatus de República Popular que viu sota l'evident influència de la Unió Soviètica. Les notícies de l'aixecament de Polònia, posteriorment aixafat, van calant entre la comunitat d'estudiants, un dels pocs col·lectius amb una certa entitat –que no autonomia– dins el règim governant.

Els diaris parlen de perspectives olímpiques. La proximitat dels Jocs de Melbourne esperona els diaris a fer fortes les figures i donar moral a la població inflant les perspectives. Una d'elles és més que viable i passa, per descomptat, pel waterpolo masculí. No hi ha cap altre país amb la tradició i potència dels magiars que, a més, defensaran corona olímpica.

Són anys de grisori i plom i la Guerra Freda és congelada en les aigües no temperades on l'equip prepara l'envit olímpic, en un centre, a les muntanyes, des del qual la selecció veu Budapest de lluny. Els Jocs de Melbourne començaran al desembre i el dia a dia de l'equip hongarès ja dibuixa com a figura destacable un jove i jove Ervin Zádor. Aquell 23 d'octubre la selecció no entrena, però segueix aïllada quan a Budapest una gran manifestació és el tret de sortida simbòlic de la insurrecció hongaresa contra el control soviètic. La “forradolom” pels uns. La “contraforradolom” pels altres. El que ha començat sent una manifestació d'estudiants que simpatitza amb l'aixecament de Polònia, acaba germinant en una autèntica insurrecció. I la pertinent guerra que tot ho empantanega de mort entre veïns no tarda a arribar com a resposta.

Els responsables federatius de l'equip decideixen confinar la selecció de waterpolo, qui sap si l'únic motiu d'orgull nacional del qual poden fer bandera. Però el centre d'entrenament isolat en unes muntanyes properes a la capital hongaresa serveixen de talaia privilegiada perquè els jugadors, vigents campions olímpics, notin la fressa dels trets i vegin el fum dels incendis que la repressió oficialista fa d'un aixecament que s'acabarà saldant amb tres milers de morts. El dia de Tots Sants els tancs soviètics han entrat a Budapest. Tota la resta ens la podem imaginar i la selecció, cada cop més aïllada, és finalment duta a Txecoslovàquia. Allà on no puguin sentir els trets. Des d'on no puguin albirar el fum.

L'aixafament de la revolta és flagrant. Milers de morts i la fèrria disciplina soviètica planant altre cop sobre aquesta República. ➔

MELBOURNE

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

El 10 de novembre és el dia resilient en què s'acaba d'ensorrar l'esperit de l'aixecament. Amb l'equip pretesament aïllat. Amb la comunitat internacional mirant-s'ho a través d'un dels dos colors de vidre amb què tot es mirava. Amb els Jocs de Melbourne a punt de començar. La flama s'hi encén el 22 de novembre. I l'equip de Zádor, de 21 anys intueix tot d'un plegat que es trobarà amb l'URSS en el camí que el porta a l'or.

El 6 de desembre de 1956 arriba el dia subratllat. Hongria contra l'URSS, amb la revolució de cos present i una piscina de nou camp de batalla. L'equip de Zádor és favorit però els soviètics són una defensa terrible. Punt i a part en perspectiva moderna: imaginem-nos com era el waterpolo fa més de mig segle i afegim-hi el punt de pebre per la situació entre els dos països. Es presumia un partit agressiu però va ser un partit violent.

Tot d'una els cops a deshora i el molt joc subaquàtic prenen el protagonisme d'un partit que encén els ànims ben aviat. Valentin Prokopov és una paparra enganxada en tot moment a Ervin Zádor, però tot i això, la jove estrella hongaresa marca els dos primers gols, que a la pràctica serviran per decidir el partit. Allà comença la llegenda de Zádor, un home que acabarà d'entrenador de natació d'un tal Mark Spitz.

La banqueta soviètica insulta els àrbitres i les cosses i cops de puny prenen el protagonisme d'un partit duríssim que exalta els aficionats que hi ha. Ben aviat es veu que no només hi ha tensió dins de l'aigua, i la policia ha d'intervenir entre les aficions, entre les quals no hi falten els membres de diferents delegacions nacionals de diferents països que, òbviament, animen a uns o altres depenent del bàndol que siguin. La tenalla dels dos fronts, dels dos mons que competeixen en guerres, en tecnologia, a l'espai i també en l'esport, pren cos, simbòlicament, en aquest partit.

Esportivament no hi ha partit. L'URSS només anteposa duresa a un joc hongarès que és fidel a l'aurèola de favorit que se'ls suposava i eixampla el resultat fins al quatre a zero. A tres minuts pel final, però, Prokopov ataca amb un cop de puny Zádor, a qui li obra ferida profunda just a la vora de l'ull. I l'aigua es teneix de vermell.

CUGAT COMAS

Periodista La Fosbury

@cugatmataro

Com la sang que queda per sempre a les mans de Lady Macbeth, l'aigua australiana es teneix per a la posteritat de la sang de Zádor que, mig estabornit, encara és capaç de mostrar a la cara, al costat de l'hemorràgia, l'orgull de la victòria d'un partit com aquest. Els àrbitres acaben per decretar el final del partit un minut abans del que pertocaria, quan les baralles es multipliquen i sembla que el públic acabarà saltant.

Hongria guanyarà aquell or, en la final contra Iugoslàvia, però als carrers de Budapest no hi ha festes que valguin. Zádor no tornarà al seu país sinó que fugirà a l'oest. Alguns dels seus companys el seguiran. Tots ells seran recordats, per sempre, com els altres que es van banyar, aquell dia, en la piscina de sang de Melbourne. 📍

MELBOURNE

LA NENA QUE NO PODIA CAMINAR ES VA ERIGIR EN 'LA GASELA NEGRA' 15

✎ Ramon Radó

El dia abans de la final dels 100 metres llisos dels Jocs Olímpics de Roma, Wilma Rudolph estava fent jòguing al camp d'entrenament quan va posar el peu en un petit sot de la pista i es va torçar el turmell. Poques hores abans de la lluita decisiva per la medalla d'or, de la gran oportunitat de la seva carrera, el metge de la selecció nord-americana d'atletisme no s'atrevia a assegurar que la corredora d'1,81 metres d'alçada i 60 quilos de pes que enamorava tothom, estigués preparada per a competir. Però per algú amb la biografia de Wilma Rudolph, un turmell torçat no arribava -ni de bon tros- a la categoria de problema.

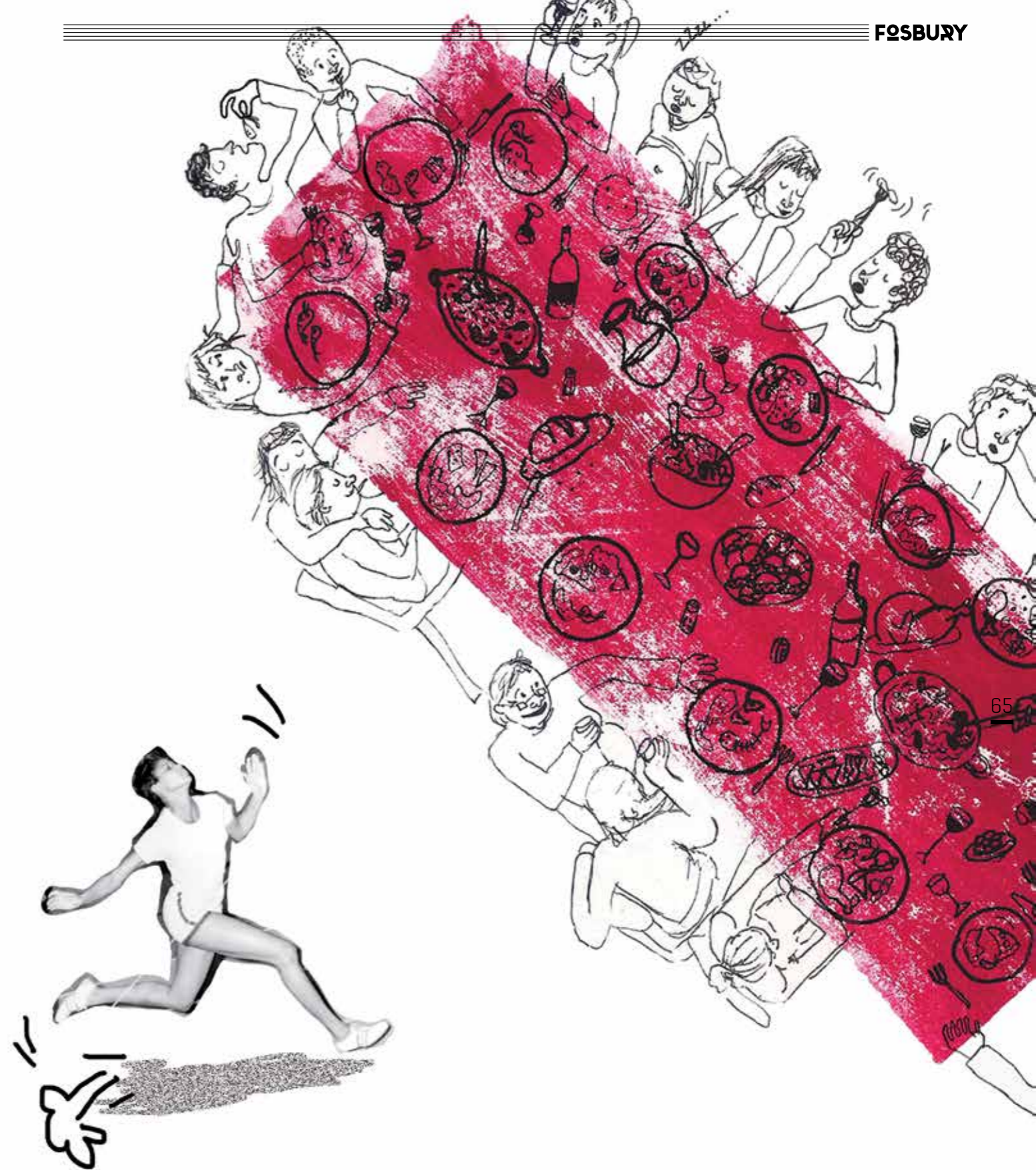
Wilma Glodean Rudolph havia nascut vint anys abans a Clarksville, a l'estat de Tennessee, al sud dels Estats Units. Nadó prematur, Wilma era la vintena de vint-i-dos germans, en una família humil amb el pare mosso d'estació i la mare treballadora domèstica. Quan tenia quatre anys, va agafar una doble pneumònia que es va complicar amb una escarlatina. Tot i salvar-se, va deixar de caminar i els metges van diagnosticar-li una poliomielitis. La malaltia va danyar greument la seva cama esquerra i, durant molt temps, no va poder caminar: els dos primers anys va estar en una cadira de rodes, durant cinc més va necessitar una cossa i, més tard, va substituir la cossa per una sabata ortopèdica.

Al llarg de la seva malaltia, mai cap dels metges va assegurar-li que podria tornar a caminar, però la insistència de la seva mare va esperonar-la constantment per recuperar-se. "El metge em deia que no tornaria a caminar. La meva mare em deia que sí. Vaig decidir creure la meva mare", explicaria anys després. Blanche Rudolph aprofitava el seu dia de descans setmanal per a fer un viatge de més de 140 quilòmetres en autobús i portar la seva filla a una clínica de Nashville per al tractament. Els dies que treballava, feia que algun altre dels seus fills li aplicués massatges a les cames per ajudar-la a recuperar el moviment. No va ser fins als onze anys que Wilma va poder desempallegar-se de la sabata especial que portava.

Amb aquests antecedents, per Wilma Rudolph, un turmell inflat era un obstacle minúscul. En la semifinal, la primera cursa després de la lesió, Rudolph no només va guanyar, sinó que va igualar el rècord mundial de Shirley Strickland i Vera Krepkina amb un temps d'11,3 segons. ➔

ROMA

- ➔ Més tard, a la final, va guanyar la medalla d'or en els 100 metres llisos imposant-se amb tres metres d'avantatge davant les seves perseguidores. El temps que va fer, 11 segons clavats, suposava un nou rècord mundial, però el fort vent que bufava (9,9 km/h) va fer que no fos comptabilitzat com a plusmarca.

La dels 100 metres llisos era la segona medalla que guanyava Rudolph en dues participacions en uns Jocs. Quatre anys abans, a Melbourne, havia guanyat el bronze amb l'equip del relleu 4x100 quan tenia 16 anys i només en feia cinc que caminava amb normalitat. A Austràlia, però, l'havien eliminada en les eliminatòries dels 200 metres. A Roma es trauria l'espina.

II

En els 200 metres llisos, va batre el rècord olímpic en les sèries prèvies amb un temps de 23,2 segons. A la final –aquest cop amb el vent en contra-, es va imposar amb comoditat marcant 24 segons i amb més avantatge respecte a les seves perseguidores del que havia tingut en els 100 metres. Tot i ser una de les favorites, ningú esperava una superioritat tan clara. L'impacte dels seus triomfs en les proves de velocitat va impressionar els periodistes que cobrien els Jocs: els francesos li deien “La Perle Noire” i els italians la van batejar com “La Gazzella Nera”, el sobrenom que finalment li va quedar.

III

Faltava l'última prova: el relleu de 4x100. L'equip que formava amb Martha Hudson, Barbara Jones i Lucinda Williams, formaven les anomenades Tennessee Tigerbells: quatre atletes, totes elles de la universitat de Tennessee State, entrenades per Ed Temple, una figura clau en la carrera de Rudolph. Va ser ell el culpable que es dedicués a l'atletisme.

El primer esport que va practicar Rudolph després de superar els problemes de mobilitat va ser el bàsquet. En aquells temps, el seu entrenador Clinton Gray va batejar-la com Skeeter, el mosquit, perquè era “petita, ràpida i brunzia sempre allà on mirés”. El seleccionador nacional va veure com corria durant un partit i va fitxar-la per a l'equip d'atletisme de la universitat de Tennessee, que també entrenava ell. ➔

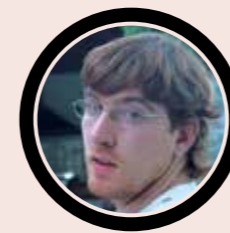
«Va impressionar els periodistes: els francesos li deien “la Perle Noire” i els italians “la Gazella Nera”»

- ➔ En la cursa a Roma, l'equip dels Estats Units estava en segona posició, a dues iardes de distància, quan li va arribar el torn a Rudolph. Després del seu esprint, les Tigerbells van guanyar la prova i, amb 44 segons i 4 dècimes, van establir un nou rècord mundial en la categoria.

Amb el triomf en els 4x100, Rudolph es va convertir en la tercera dona que després de la II Guerra Mundial va guanyar les tres proves de velocitat, després de Fanny Blankers-Koen i Betty Cuthbert. No només va guanyar totes les proves en què va participar sinó que, amb els ors en els 100, 200 i 4x100, va esdevenir la primera atleta nord-americana en guanyar tres medalles d'or en uns mateixos Jocs Olímpics. A la Ciutat Eterna, Wilma Rudolph va escriure el seu nom per a sempre més a la història de l'olimpisme. El mosquit havia crescut i s'havia convertit en gasela.

Fora de les pistes, va donar suport al moviment a favor dels drets civils i la lluita per la igualtat entre blancs i negres als Estats Units. El 1960, de tornada dels Jocs, va dir al governador de Tennessee que no pensava assistir a una celebració en què els ciutadans estiguessin separats segons el color de la seva pell. La celebració de la seva victòria va ser el primer esdeveniment en la història de Clarksville en què blancs i negres van poder-hi assistir conjuntament.

Els Jocs de Roma van convertir Wilma Rudolph en una estrella. L'any següent va establir el rècord del món dels 100 metres llisos amb un temps d'11,2”. I el 1962, amb només 22 anys, va decidir retirar-se. Volia que la recordessin en el seu millor moment i no com una atleta en declivi. Es va llicenciar en Magisteri i va presidir una fundació amb el seu nom, dedicada a ensenyar els joves que es poden superar tots els obstacles que presenta la vida. 📍

RAMON RADÓ

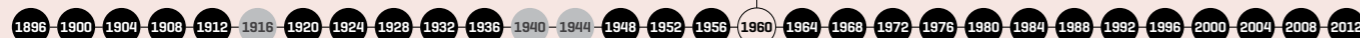
Periodista del 324.cat

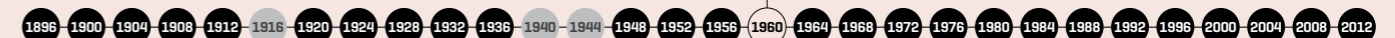
@ramon_rado

ROMA

ROMA

COS DE DONA SOBRE EL TAPÍS

Alena Arregui

16

TOKYO 1964

Larissa Latynina encara és recordada pel rècord de medalles aconseguides durant tres olimpíades consecutives (1956-60-64). Altres, però, prefereixen recordar-la com l'heroïna de la Unió Soviètica que va aconseguir guanyar la seva pròpia 'Guerra Freda' en el món de la gimnàstica.

18 medalles es va arribar a penjar Larissa Latynina en tres Jocs Olímpics. 46 metalls són els que col·lecciona en total la gran icona de la Unió Soviètica dels anys 50 i 60, la gimnasta-ballerina, una de les últimes dones amb cos de dona que es van veure lliscar pels tapissos olímpics. Ella mateixa va reconèixer fa uns anys que el pes d'un rècord mundial de guardons l'ha privat sovint de ser reconeguda per la manera com va fer-ho. Larissa mai va voler ser un número. Prou sap que va ser molt més que xifres per a la Unió Soviètica, per a la propaganda d'una pàtria que la va abraçar de petita i va espremer tot el seu talent. Precisament aquest, el seu talent, fou l'arma de contenció massiva del geni exterior més eficient conegut mai en el món de la gimnàstica, una piconadora durant tres olimpíades consecutives de qualsevol que gosés disputar-li l'or. També fou motiu d'orgull nacional i exemple de superació a una infància marcada per la Segona Guerra Mundial.

Larissa Dirij naixia a Ucraïna tot just abans d'esclatar el conflicte que la va deixar òrfena. Filla d'ucraïnesos que es van veure immersos en l'epicentre d'un conflicte que vivia els seus dies més ferotges, Larissa només tenia nou anys quan es va acomiadar del seu pare, Semyon, el dia que va marxar a lluitar a la Batalla de Stalingrad. No el va tornar a veure mai més. Els nazis havien envaït el seu país amb una de les maniobres més sanguinàries de la II Guerra Mundial i enfosquien el futur de milions de nens de la Unió Soviètica que, com la Larissa, quedaven desamparats. Però les coses encara podien anar pitjor; la seva mare Natasha moria l'any següent a causa d'una malaltia i d'aquesta manera Larissa es trobava amb 11 anys òrfena, convivint amb l'horror i la fam diàriament i sense poder albirar un futur molt millor que el present que li havia tocat viure.

Va ser llavors quan va aparèixer l'Estat amb aquell programa per a l'Estudi de l'Art i la Pràctica de l'Esport que la va abraçar tan fort que podem dir que la va salvar. Amb aquest programa, dins el qual Larissa Dirij (encara amb el seu cognom de soltera) es va especialitzar primerament en ballet, es va poder traslladar a l'Institut Politècnic Lenin a Kíev per a millorar el seu entrenament i fer dues eleccions definitives per a la seva carrera. ➔

TÒQUIO

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

➔ D'una banda la gimnàstica s'apodera de tot el seu talent i de l'altra coneix al seu primer mestre, Mikhail Soniechenko, gran estimat de la ballarina. I així va ser com va arribar la primera medalla d'or, en la seva primera competició internacional, amb 19 anys, al Mundial de Roma l'any 1954. I és que els seus exercicis perfectes amb cèrcols i terra –el seu preferit per excel·lència– van llaurar la primera posició per equips el dia de la seva presentació oficial. Des de llavors, i fins al final de la seva trajectòria, no pararia de penjar-se medalles i acompanyar-les amb el seu somriure innocent i assenyat. Mentrestant, la Unió Soviètica se'n fregava les mans.

Si la II Guerra Mundial havia tenyit de tristesa els anys d'infància i adolescència de Larissa Latynina, la Guerra Freda també va determinar de manera simbòlica alguns capítols de la seva joventut. En aquest cas, però, i a diferència de l'anterior conflicte, que la va enxampar nua i sense recursos per contestar al cruel destí, ara ja no estava sola. En molt poc temps Larissa s'havia convertit en l'heroïna ➔

EL DISCÒBOL DELS QUATRE ORS

17

✎ Josep Gomà

L'escultura del Discòbol, creada per Miró de l'Eleuthera, a la meitat del segle V aC, és la primera escultura famosa d'un esportista. De l'època grega clàssica més severa, l'original era de bronze, però només es coneix per les còpies romanes en marbre. Representa l'atleta en el moment de màxima tensió en un llançament de disc, una de les proves que formaven part del pentatló en els Jocs Olímpics de l'antiguitat. Aquest discòbol ha estat reproduït innumerable vegades al llarg de la història, i Salvador Dalí va pintar l'oli "Atleta Còsmic" per representar Espanya a l'Olimpiada Cultural de 1968. Vint-i-cinc segles després que Miró fes la seva escultura, va néixer el que possiblement és el discòbol més famós de la història.

El 19 de setembre de 1936 al barri novaiorquès de Queens va néixer Alfred "Al" Oerter. Quan tenia 15 anys ja era de complexió forta, insinuant els 1,93 m i 127 kg que acabaria mesurant, i jugava al beisbol, al futbol americà i practicava la velocitat. Segons sembla, un dia, entrenant a les pistes de la Sewnaha High School de Long Island, li va arribar un disc als peus i el va tornar enviant-lo molt més lluny d'on eren els que l'havien llançat. El van convèncer i va començar a practicar, obtenint de seguida una beca per anar a la Universitat de Kansas, i va anar progressant.

MELBOURNE: SENSE EXPERIÈNCIA

L'any 1956 amb 20 anys, va participar en els trials per als Jocs i va quedar quart, però la lesió d'un dels classificats li va obrir les portes. El favorit era Gordien recordista mundial amb 59,28 m. L'Al hi anava a agafar experiència, però en el seu primer llançament va enviar el disc a 56,36 m, que era el nou rècord olímpic, i ja ningú el va poder superar. Va dir: "Al principi no em vaig adonar del que significava, però quan ho vaig pensar una mica se'm van afluir les cames i quasi caic a terra".

ROMA: SENSE CAPACITAT

L'any 1957 va patir un accident de cotxe amb ferides molt greus havent d'estar hospitalitzat durant llarg temps. Ja treballava com a enginyer i la dedicació a l'atletisme no era absoluta. Tot i això l'any 1959 va guanyar els Jocs Panamericans, i va estar a punt per anar a Roma.

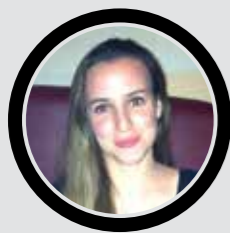
Als trials va ser superat per Rink Babka, que tenia el rècord mundial, i per tant Al ja no era el favorit. ➔

de l'URSS, un estat que feia temps que anhelava una figura com la de la gimnasta fora de l'àmbit polític i militar. En aquest sentit, durant la disputa entre capitalistes i comunistes, Larissa i el seu equip van fer caure la balança en aquesta disciplina del costat dels segons (un mandat que s'allargaria des d'Hèlsinki 1952 fins a la irrupció d'una joveníssima Nadia Comaneci) aniquilant de manera fulminant totes les esperances americanes que gosaven discutir l'or a un bloc soviètic que havia dut la bellesa de la gimnàstica a uns nivells sense precedents. Però d'entre totes les seves esportistes, Larissa destacava per raons tan naturals com la musicalitat, l'alegria i l'amor pels moviments que professava en cada una de les seves actuacions. Captivar el jurat sempre fou la seva millor arma.

Ja alçada com la deessa soviètica de la disciplina, res no l'aturava a l'hora d'acumular metalls. En foren 9 d'or, 5 de plata i 4 de bronze en tres Jocs consecutius. Un historial sense precedents. De fet, tant fou l'orgull nacional pels resultats de la filla prodigi del comunisme, que es deia que Latynina representava a la perfecció el model d'estat inexpugnable que tant defensava l'URSS. En conseqüència, també va trepitjar el pòdium del sistema; va rebre l'Ordre de Lenin i la Insignia Soviètica d'Honor, dues de les màximes distincions del territori durant els anys seixanta, i va ser utilitzada com a eina de propaganda per a transmetre els valors d'un règim en el qual ella hi creia fermament. Tanmateix, ni la mateixa Latynina va poder escapar de la pressió de l'Estat per a seguir engrandint la seva llegenda. Un dels episodis que més ha transcendit de la seva història i un altre motiu per a considerar-la una gimnasta d'una generació que va quedar obsoleta amb la irrupció de les nenes atletes va ser el fet de competir embarassada als Mundials de Moscou l'any 1958. Cinc mesos d'una gestació que va haver d'amagar a entrenadors i jurats per a guanyar fins a cinc ors i una plata en la competició que amb els anys van fer famosa la seva filla Tatyana.

Finalment, Latynina va posar punt final a la seva prodigiosa carrera l'any 1964, regalant a l'audiència una nova mostra de superioritat i maduresa. Tenia 29 anys quan s'inauguraren els Jocs de Tòquio i dos fills. Tot i que es trobava amb forces de seguir, la competència txeca personalitzada en Vera Caslavskaja li va oferir uns Jocs plens d'obstacles i on la pressió mediàtica la convidava a la retirada. Larissa, ruda i tenaç com ho va ser des de ben petita, demostrava per últim cop que ningú dominava la prova de terra com ella i va acabar recollint dues medalles d'or, dues de plata i dues de bronze. De reüll, la soviètica observava Vera, una jove de 20 anys que dedicava tot el seu temps a la gimnàstica. Ella, amb dos nens i un cos castigat per l'exigència dels seus entrenadors i la vida mateixa, va saber llavors que havia arribat el final d'una època i el moment d'intentar-ho com a entrenadora russa. Amb tot, la figura de la gimnasta que acabaria nacionalitzant-se russa va marcar un abans i un després en la història dels Jocs Olímpics; un rècord de medalles que no es va superar en 48 anys. Ironies dels Jocs, que poques vegades s'estan de posar sobre la taula conflictives que superen el caràcter esportiu, havia de ser un nedador nord-americà qui, gairebé mig segle després, relegués Latynina al segon lloc de la història. ➔

ALENA ARREGUI

Periodista. Col·laboradora a 'La Panenka'

@alenaarregui

TÒQUIO

1964

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

CIUTAT DE MÈXIC

1968

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

A la final dominava Babka, però en un fet demostratiu del que és l'atletisme, Oerter va rebre un consell del seu rival i amic, i en el cinquè llançament va treure el seu braç, del que deien que era "an arm like a freight train" (un braç com un tren de mercaderies), per enviar el disc a 59,18 m i guanyar el segon or amb nou rècord olímpic.

TÒQUIO: LESIONAT

Entre Roma i Tòquio va estar a un alt nivell. No va ser el primer de superar els 60 metres, però sí el primer a superar els 200 peus (60,96 m) que per als nord-americans era una barrera mítica. Va ser el 18 de maig de 1962 a Los Angeles quan va llançar 61,10 m, entrant per primera vegada a la llista de rècords mundials, que portà després fins a 62,94 m.

Però poc abans dels Jocs va patir una forta lesió de cervicals, i ja a Tòquio va patir una caiguda i es va arrencar un cartílag de les costelles. Li van recomanar no competir, però no en va fer cas. Amb un aparell ortopèdic i embenat, i suportant el dolor ficat dintre de gel, va fer el rècord olímpic a la qualificació (60,54 m). El txec Ludwik Danek, que arribava amb 45 victòries consecutives i amb el rècord mundial de 64,55 m, dominava la final. Però encara s'hauria d'esperar vuit anys més per poder obtenir l'or olímpic, perquè al cinquè llançament l'Al es va treure l'aparell i, suportant el dolor, va enviar el disc a 61,00 m, nou rècord olímpic. Va dir que "sentia com si m'estiguessin arrancant les costelles, però als Jocs s'ha de morir", i el darrer llançament ja no el va poder fer. Però Danek petrificat no va reaccionar i l'Oerter va guanyar el tercer or.

MÈXIC: UNA MICA VELL

A Mèxic el favorit era el seu company Jay Silvester, que havia llançat prop de 70 metres, i que a la qualificació va establir nou rècord olímpic amb 63,34 m. Deien que Oerter amb 32 anys ja estava vell. A l'hora de la final va caure un xàfec que va retardar l'inici. Mentre els altres es refugiaven, Oerter va continuar escalfant. Silvester no va suportar la pressió, i en canvi aquesta va esperonar Oerter que va enviar el disc a 64,78, nou rècord olímpic, guanyant un altre or. Així feia una gesta de moment no superada: quatre medalles d'or en la mateixa especialitat en quatre Jocs Olímpics consecutius. Aquest gran competidor va declarar: "A Melbourne vaig anar-hi sense experiència, a Roma sense capacitat, a Tòquio lesionat i a Mèxic una mica vell. Mai vaig arribar-hi en condicions òptimes i tanmateix vaig guanyar les quatre". Abans només ho havia fet el danès Elvstrom en vela a la classe snipe (del 48 al 60), i després ho va fer Carl Lewis en salt de llargada (del 84 al 96). ➔

«A l'hora de la final va caure un xàfec que va retardar l'inici. Els altres es refugiaven, Oerter continuava escalfant»

LA SEVA VIDA POSTERIOR ALS "QUATRE ORS"

Es va apartar de l'atletisme, per dedicar-se a la seva feina d'enginyer en gestió informàtica, però va reaparèixer l'any 1976 prenent esteroides anabolitzants, sota supervisió mèdica, però de seguida ho va deixar amb problemes d'hipertensió. Després va aconsellar als atletes evitar aquest tipus de drogues.

Va intentar classificar-se per als Jocs de Moscou acabant quart, però tampoc hi hauria anat a causa del boicot. De tota manera als 43 anys va fer el seu rècord personal de 69,46 m. amb el qual ocupa actualment el lloc 31è del rànquing "all-time". I es diu que el setembre del 1982 durant el rodatge d'un esport va fer un llançament de 74,67 m que hauria estat rècord mundial, que està en 74,08 de l'alemany Jurgen Schult.

La seva relació amb els Jocs va continuar: l'any 1984 va ser portador de la bandera als Jocs de Los Angeles i l'any 1996 ho va ser de la flama dins l'estadi d'Atlanta. Ja retirat de l'atletisme es va dedicar a la pintura abstracta de forma autodidacta. Fa fer una sèrie de pintures "Impact" realitzades posant un toll de pintures a terra i llançant-hi un disc que esquitxava un llenç posat al davant.

L'any 2006 va fundar l'organització Art of the Olympians (AOTO) dedicada a promoure les aptituds pictòriques d'atletes olímpics i paralímpics, una organització que ha anat creixent després amb el pas dels anys.

Però tenia molts problemes d'hipertensió. L'any 2003 ja havia superat un episodi en què va ser declarat clínicament mort. El seu cor va anar empitjorant i els metges li van aconsellar un trasplantament. Ell va dir "He tingut una vida molt interessant, i me n'aniré d'ella amb el cor que tinc". I va morir el dia 1 d'octubre del 2007. Tot i els seus triomfs i rècords, serà recordat com un home íntegre, humil i bondadós, que va viure la vida al màxim. Tal com queda clar en una cita que va deixar: "Si ens esforcem per ser el millor que podem ser cada dia, podem fer algunes coses meravelloses en aquesta terra".

JOSEP GOMÀ

Redactor El Tot Esport

CIUTAT DE MÈXIC

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

UN MINUT PELS DESPROPÒSITS DE L'ATEMPTAT, DE MUNIC

18

Cèsar Sánchez

"les autoritats alemanyes s'han comportat com uns autèntics ineptes"

El canvi en les polítiques econòmiques i l'enfrontament de la guerra freda van coincidir amb les necessitats d'augment de seguretat en les jocs olímpics. Tot pels fets de Munic. Els esdeveniments, a grans trets, són sobradament coneguts: el fracàs en l'intent de rescat dels ostatges, que va acabar amb la mort d'11 membres de l'equip olímpic israelià. Va ser el 5 de setembre de 1972, i les 24 hores que durà el segrest servirien per fer un manual de tot el que no s'ha de fer en una situació d'aquesta gravetat.

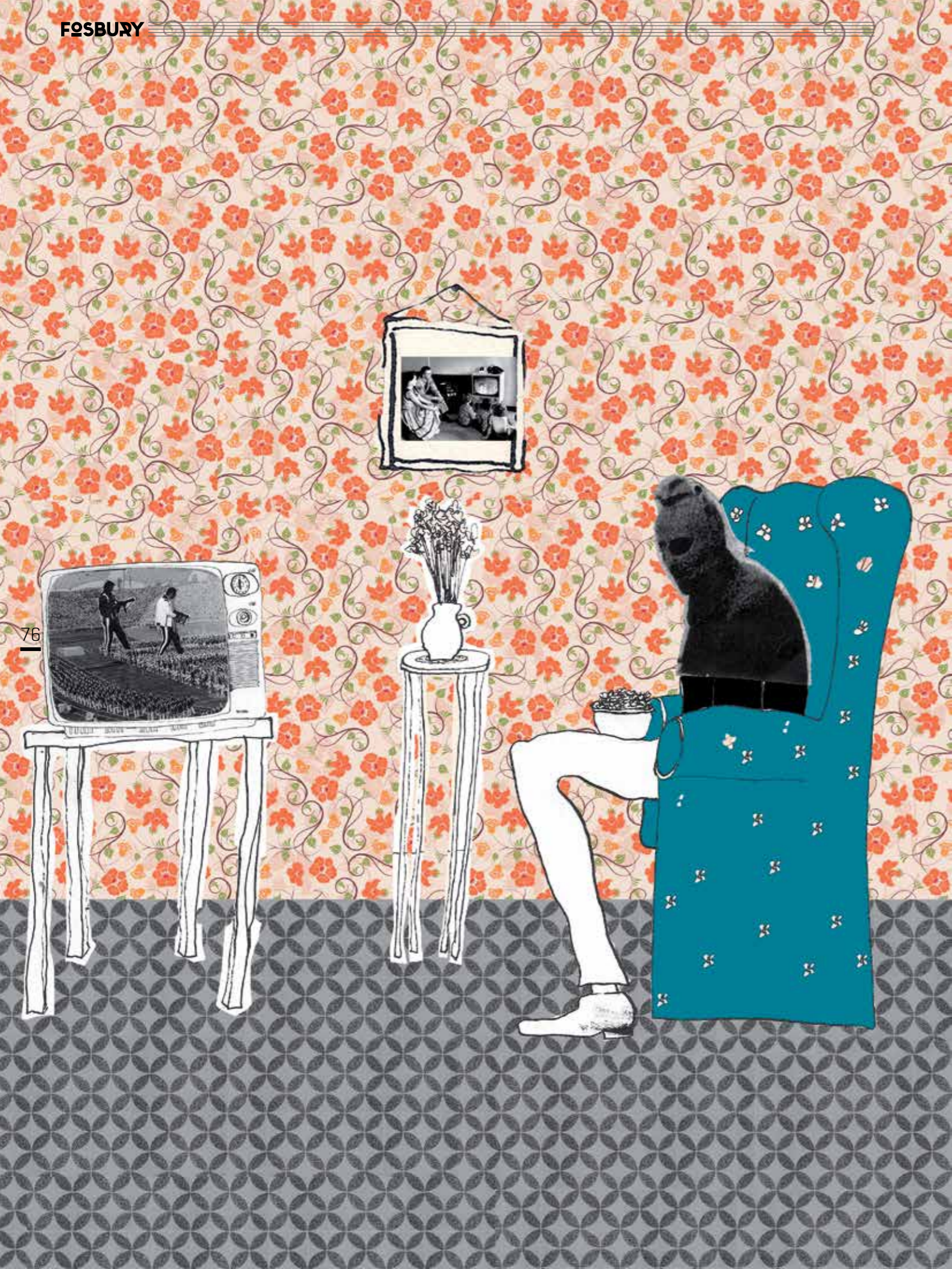
Els terroristes van accedir de matinada, tranquil·lament, a la vila olímpica, vestits de xandall amb bosses esportives on duïen les armes. Membres de la delegació nord-americana els facilitaren l'accés, tot pensant que eren atletes que s'havien, com ells, fets escàpols per anar-se'n de festa i tornaven tard. Un cop a dins van anar cap a on es trobava la delegació israeliana, al pavelló 31, amb total impunitat. Van picar la porta i intentaren entrar a la força. Moshe Weinberg va donar l'avís i junt amb Joseph Romano van contenir prou temps els assaltants perquè escapessin 8 membres de la delegació, gest que els costà la vida. Precisament a Yossef Romano li van tallar els genitals i mostrava senyals de tortura.

D'entrada, del segrest terrorista es va haver de fer càrrec la policia alemanya. I és que, a causa de les imposicions de la Segona Guerra Mundial, encara l'any 1972 l'exèrcit alemany tenia restringida la seva intervenció en temps de pau dins del propi país. Aquest fet, lluny de ser anecdòtic, limità l'accés a material d'elit que hagués anat molt bé, per exemple, ulleres de visió nocturna. Aquest va ser un dels molts despropòsits de la gestió, per part del govern alemany, en l'atemptat de Munic.

La policia va intentar negociar amb els assaltants, després que aquests mateixos es possessin en contacte per fer les seves reivindicacions, però vist que no hi havia manera, es va intentar un assalt. El pla era accedir pels conductes de l'aire condicionat, 30 voluntaris (la condició era haver disparat almenys un cop una arma de foc) es van triar per a l'operació secreta anomenada en clau: "Sunshine". El problema era que els terroristes veïen tots els moviments de la policia en directe des del sofà, gràcies a la retransmissió que estava fent la mateixa televisió alemanya. Ningú va tallar el llum. L'assalt es va haver d'avortar, evidentment, per molt que els policies anessin disfressats amb xandalls.

MUNIC

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

→ El següent pla va ser aprofitar el trasllat a l'aeroport, un cop concertada la fuga dels terroristes, però els segrestadors, en inspeccionar el camí fins a l'autobús, van adonar-se que era una emboscada, perquè van veure córrer els policies. Així, van demanar helicòpters per anar cap a l'avió, va ser llavors que la policia es va adonar que els segrestadors eren en realitat 8, i no 5, cosa que els francfiradors no van saber mai. De fet, els francfiradors no eren tals, sinó que únicament eren policies normals que van ser triats perquè practicaven tir els caps de setmana.

Ergo, ni tan sols disposaven d'equipament adequat, més que el fusell estàndard de la policia. Els francfiradors eren 5, mentre que els terroristes 8, pel que era impossible qualsevol acció per eliminar-los a tots. Aquest detall i d'altres sobre l'operació van ser revelats pel cap del Mossad, Zvi Zamir, que davant la negativa de les autoritats alemanyes d'acceptar l'ajuda d'un equip antiterrorista israelià, es va desplaçar personalment a Munic per supervisar l'acció, arribant a la tarda. Un cop transportats segrestadors i ostatges cap a l'aeroport militar de Furstenfeldbruck, on s'intentaria l'assalt definitiu, més despropòsits. Els pilots dels helicòpters van aterrar entre l'avió i la policia, oferint-los una barricada perfecta. I per acabar-ho d'arrodonir, els carros blindats de suport mai no van arribar a l'aeroport, perquè es van quedar atrapats a causa del trànsit. No s'havia obert un camí franc cap a l'aeroport.

Finalment el resultat de tot plegat va ser, vist amb perspectiva, l'únic desastre que es podia donar. En adonar-se els segrestadors que l'avió era buit, i que tot plegat era una trampa, va començar un intens tiroteig, durant el qual els terroristes van matar els ostatges. El tiroteig es va allargar, entre altres coses, perquè els francfiradors de la policia no disposaven ni de ràdio per comunicar-se entre ells. Però això no acabà aquí. Al voltant de les 23 h es va arribar a passar per televisió la notícia que els ostatges havien estat alliberats i que no hi havia hagut víctimes. Però al cap de poc es va haver de rectificar, per, després d'un ball de xifres, acabar reconeixent que no hi havia hagut cap supervivent entre els ostatges. És més, un dels terroristes, Yusuf Nazzal, havia sobreviscut i acabaria escapant.

A partir d'aquí es va obrir un altre front, el de si calia suspendre els jocs, bé per seguretat, bé com a mínim per respecte a les víctimes. Aquí el govern bavarès es va acabar de lluir quan al·legà que: "no podien aturar els jocs perquè no tenien programació alternativa per a la televisió". →

«L'endemà de l'atemptat el nedador Mark Spitz, d'origen jueu, abandonava Munic emportant-se 7 medalles»

Finalment es va imposar l'opinió del COI, segons la qual no es podia donar protagonisme a uns terroristes fent que s'aturessin tots uns jocs olímpics. De totes maneres, l'endemà de l'atemptat el nedador americà Mark Spitz, d'origen jueu, abandonava Munic emportant-se 7 medalles, i altres delegacions com la noruega o l'egípcia també marxarien.

Bona part de tots aquests detalls s'han mantingut en secret fins fa ben poc. L'any 1992 van sortir a la llum les primeres fotos de la matança. Va ser coincidint amb la caiguda del mur. Unes fotos que la República Federal Alemanya sempre havia negat que existissin. Posteriorment el govern israelià va desclassificar documentació amb converses mantingudes amb representants del govern de Baviera, el COI i assessors israelians, que publicà el setmanari alemany Der Spiegel al juliol del 2012. Els 45 documents aporten detalls de l'atemptat, incloent-hi evidències de què els serveis secrets alemanys sabien de feia setmanes, per un informant palestí a Beirut, que s'estava preparant l'atemptat. Les famílies dels esportistes morts van posar el crit al cel.

La viuda d'un dels atletes d'esgrima, Ankie Spitzer, que va ser la primera a veure les fotos anys abans, va promoure una campanya perquè a Londres 2012 es fes un minut de silenci amb motiu del 40è aniversari de l'atemptat, però el president del COI Jacques Rogger va al·legar "tenir les mans lligades" per l'amenaça de fins a 46 estats de fer boicot al minut de silenci. "Les mans del meu home sí que estaven lligades", va respondre Ankie als mitjans. L'actual president del COI, Thomas Bach, elegit el 2013, diu que farà el possible perquè les víctimes de Munic tinguin un moment de record a Rio 2016. La campanya al portal Chance.org va aconseguir més de 100.000 adhesions reclamant "només un minut".

CÈSAR SÁNCHEZ

Cofundador d'Històries d'Europa

@historieseuropa

MUNIC

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

ELS JOCS OLÍMPICS QUE VAN HIPOTECAR UNA CIUTAT

19

Oriol Rodríguez

Montréal 1976

Esos Jocs de 1976 són recordats com les Olimpíades en què la gimnasta Nadia Comaneci va acaronar la perfecció. En una realitat menys amable i idíl·lica, també va ser l'esdeveniment que va abocar a la ciutat del Quebec a una fallida econòmica de la qual no es recuperaria fins dècades després.

El marcador digital Omega que anunciava les puntuacions de les gimnastes no estava programat per a registres superiors a les unitats. Per això, quan Nadia Comaneci va finalitzar la seva rutina a les barres asimètriques, aquell artefacte al·lèrgic a la sublimació reflectia un paupèrrim 1,00. Un míser u que per a res no es corresponia amb el magistral exercici que havia protagonitzat l'esportista romanesa de tan sols 14 anys. Es va fer el silenci al pavelló. El públic callava entre la sorpresa i la indignació. Allò havia de ser un error. Evidentment, era un error. La veritable qualificació, la que realment havien designat els jutges, era la perfecció absoluta. El primer 10 assolit per un gimnasta. No seria l'únic. Comaneci abraçaria l'excel·lència en sis proves més, finalitzant la competició amb tres medalles d'or, una plata i un bronze. Definitivament, els Jocs Olímpics de Mont-real 1976 seran recordats per sempre per la meravellosa exhibició d'aquella petita comunista que no somreia mai... També per haver hipotecat durant dècades la ciutat del Quebec.

HISTÒRIA D'UNA OBSESSIÓ

L'Olímpic era un vell anhel de Mont-real. Abans de 1976, fins a tres vegades s'havia postulat com a candidata a acollir el més rellevant esdeveniment esportiu internacional. Totes tres va veure com altres aspirants s'emportaven la flama. Aquesta història de perseverança va començar l'any 1944, la primera vegada que Mont-real va aspirar a ser ciutat olímpica. Tot i que, amb l'esclat de la II Guerra Mundial, finalment no se celebrarien, Londres havia estat la ciutat escollida per organitzar els Jocs d'aquell estiu. Mont-real ho tornaria a intentar el 1956 i el 1972. En la primera es veuria superada per Melbourne, en la segona, per Munic. Aliena al desencís, amb una obstinació gairebé patològica, Mont-real va reiterar la seva aposta el 1976. Arribant a la votació final conjuntament amb Moscou i Los Angeles, semblava que, pel renom de les seves oponents, aquest cop tampoc podria ser. Encara menys quan, a la primera votació, la capital russa va ser la candidata més votada. Però, com ja havia organitzat les Olimpíades de 1932, Los Angeles va ser eliminada. Tots els vots que havien anat a petar a la ciutat californiana en la primera ronda, van ser transferits a la del Quebec en la votació final.

MONTREAL

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

ORIOI RODRÍGUEZ

Periodista. Director de
l'Offside Fest

@365d365e

Coses de la Guerra Freda. Mont-real ja tenia els seus Jocs Olímpics. L'entusiasme de la candidatura olímpica de Mont-real per organitzar uns jocs era diametralment oposat al manifestat pel govern canadenc i el de Quebec. Intuint l'alt cost econòmic que es cobraria la realització d'un esdeveniment d'aquestes dimensions, uns i altres van deixar ben clar des de l'inici que no contribuirien econòmicament a la causa. Tan sols, i després de rebre moltes pressions, el president del govern Pierre Trudeau, va decidir concedir una subvenció de 250.000 milions de dòlars a la causa olímpica. En una ciutat que havia de remodelar o construir de bell nou tota la seva infraestructura d'instal·lacions esportives, aquella xifra resultava ridícula. Però la història de Mont-real amb els Jocs Olímpics era la d'una obsessió, i ara que havien assolit el seu desig no pensaven renunciar a ell. Jean Drapeau, alcalde de la ciutat, va recórrer a la recerca de finançament privat.

ELS JOCS... DELS DISBARATS ECONÒMICS

Econòmicament, les Olimpíades de Mont-real, nefastament gestionades, van ser un joc dels disbarats. Despropòsits que van prendre la seva màxima representació en l'Stade Olympique de Mont-real, gran símbol del somni olímpic de la ciutat de Quebec i amb el temps, molts expressivament, conegut com a "Estadi del Gran Deute". Obra de l'arquitecte francès Roger Taillibert, l'estadi, dissenyat per a acollir 75.000 espectadors, enfilava el seu pressupost fins als milions de dòlars. Les obres van començar malament i van acabar pitjor. Reclamant un augment salarial, poques setmanes abans de la cerimònia inaugural, els operaris que treballaven en la seva construcció es van declarar en vaga. Va arribar el gran dia, i el coliseu restava a mig fer. El projecte, a més, comprenia l'edificació d'una torre metàl·lica inclinada de 175 metres d'altura. Aquesta havia de sostenir un sostre mòbil que cobriria tot l'estadi permetent que se seguissin celebrants competicions esportives durant els freds mesos de l'hivern canadenc. Impossibile que estigués enllestida pels Jocs, es va recuperar la idea una vegada finalitzades les Olimpíades. Novament, però, es va haver d'aturar la construcció, en comprovar que l'estructura no era prou sòlida per a sostenir l'enorme pes del sostre mòbil. La torre va quedar finalment erigida el 1987. Setmanes després de la seva culminació, trista metàfora de la fatal gatzara olímpica de Mont-real, es va enfondir. Un altre cas paradigmàtic de l'excentricitat econòmica en què van naufragar les Olimpíades de 1976, va ser el bastiment del velòdrom que va acollir les proves de ciclisme. Les obres van tindre un cost final de 50 milions de dòlars i els primers campionats canadencs de ciclisme celebrats després dels Jocs es van reunir 300 espectadors en un recinte de 10 mil localitats.

UNA HERÈNCIA MONSTRUOSA

Els atletes van tornar als seus països, i el que havia estat un somni perseguit durant dècades es va transformar en un malson. "És una herència monstruosa, nascuda d'una despesa desmesurada, que no té justificació social ni s'ajusta a cap realitat econòmica", va arribar a admetre el ministre d'esports del Quebec Claude Charrori. Mont-real va haver de pagar un total de 1.500 milions de dòlars pels seus Jocs Olímpics, cinc vegades més el pressupost inicial. Despesa que acabaria comportant la implantació d'impostos especials sobre el preu del tabac, l'alcohol, els jocs d'atzar... No va ser fins a l'any 2005 que la ciutat va saldar definitivament tots els deutes que van generar els seus anhelats Jocs Olímpics. ■

EL TERCER COP DE STEVENSON

Joel García

20

“No afluixis, segueix apretant, no et posis en la distància curta... segueix fent, entra amb el jab i després madura'l... tranquil, no t'impacientis, que ell no pot amb tu... ensenya-li a respectar-te, ensenya-li qui és el campió... segueix apretant, no afluixis...”

Així li cridava, una vegada i una altra, des de la cantonada del quadrilàter de boxa l'entrenador cubà Alcides Sagarra al seu pupil més avantatjat, Teófilo Stevenson en la divisió súper completa (+81 kg), que en quatre combats no només va entrar a la glòria daurada dels XXII Jocs Olímpics de Moscou 1980, sinó a la història d'aquests certàmens quadriennals amb la seva tercera corona de manera consecutiva, després de les guanyades a Munic 1972 i 1976.

La gesta únicament l'havia aconseguit abans l'hongarès Lazlo Papp (Londres 1948-1952 i 1956) però en tres divisions diferents. L'antillà, d'1,90 metres d'alçada, 28 anys, i poc més 93 quilograms de pes ho va fer tot en la mateixa categoria i va regalar l'actuació més il·lustre de la cita moscovita, reconeguda en el centenari dels Jocs Olímpics, quan va ser escollit com l'esportista més valuós d'aquest esport.

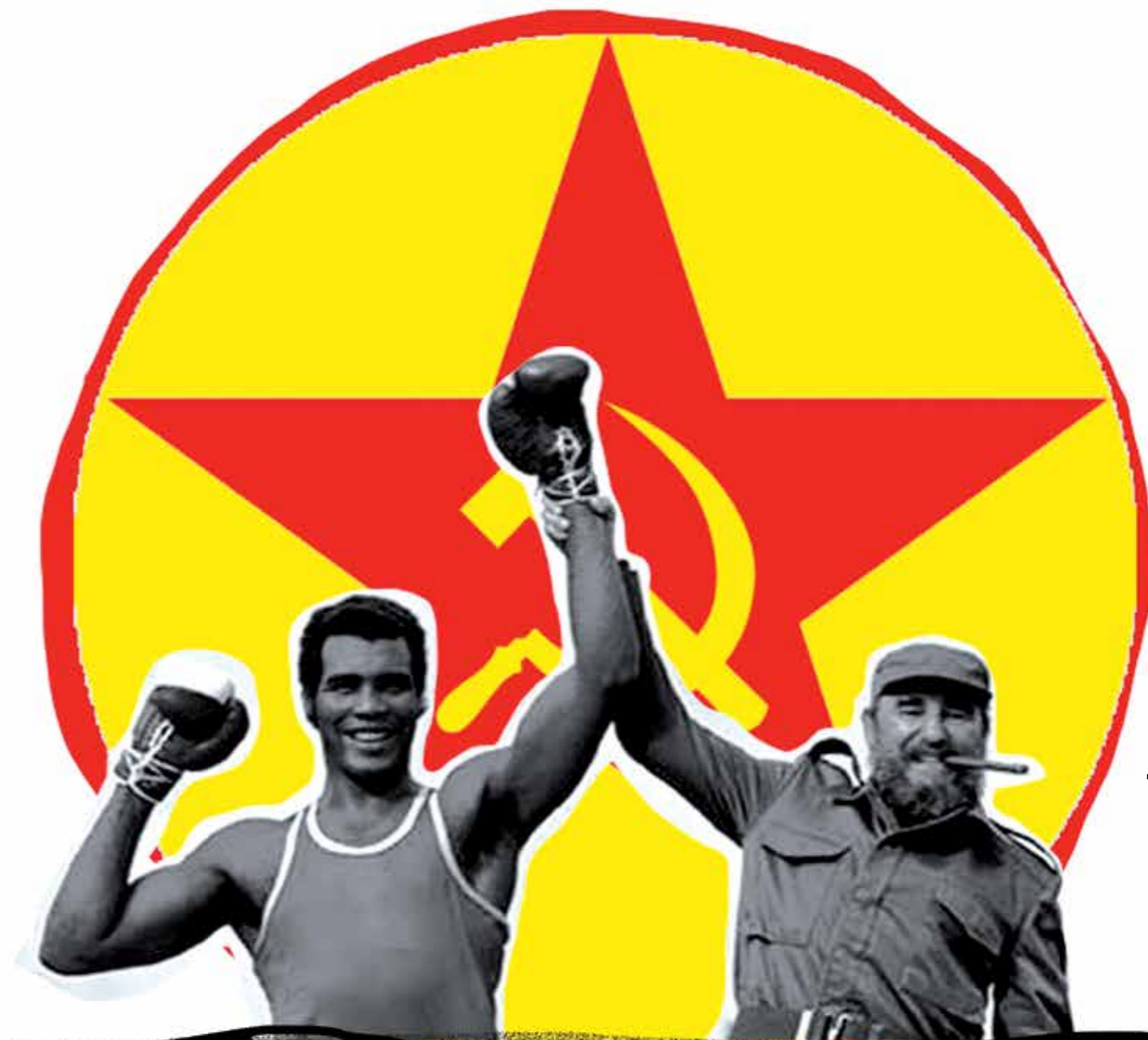
Per cert, l'edició de 1980 va estar marcada pel boicot dels Estats Units, en no assistir a l'escenari olímpic donat el seu desacord amb la presència a l'Afganistan de tropes de la llavors Unió Soviètica. Diverses nacions capitalistes van secundar als nord-americans i tampoc van acudir-hi, però, res va impedir la celebració amb qualitat d'aquests Jocs.

Tornant a parlar de Pirolo -així es coneixia des de petit a Stevenson- i al seu èxit a Moscou, només cal recordar que va vèncer en el seu primer combat al nigerià Solomón Ataga per KO al primer assalt i va repetir després la mateixa dosi davant del polonès Grzegorz Skrzecz, amb la diferència que aquest va resistir fins al tercer assalt, quan una dreta a la barbata el va enviar a la lona.

En semifinals, les paraules d'Alcides agafaven cada cop més importància cada vegada que acabava un round, ja que l'hongarès István Lévai li va oferir una resistència inesperada. “No arrisquis amb l'intercanvi cos a cos, segueix el teu pla tàctic de combat, entrar i marcar. No t'aferris a tombar-lo. No afluixis, és només qüestió de temps”. I l'alumne més disciplinat i premiat de l'esquadra va complir. Victòria 5-0. ➔

MOSCOU

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

Convençut que en nou minuts aconseguiria realitzar un dels somnis més grans de qualsevol esportista, Stevenson va enfrontar la seva tercera final olímpica contra el local Piotr Zaev com sempre ho feia. Tranquil, sense més sobresalts que l'escalfament de rigor, vestia pantalons curts vermells i samarreta blanca. L'àrbitre els va cridar al centre del ring i després del so del gong, el primer cop de dreta el va deixar anar el cubà.

Cop a cop, amb fintes i ganxos a l'estómac i una defensa gairebé invulnerable per a un contrari de menor alçada, Stevenson va anar construint el seu triomf. És cert que un jutge va veure guanyar a Zaev, però els altres quatre van coincidir en què el millor home sobre el quadrilàter en aquesta final olímpica havia estat el cubà. Moments després d'alçar-se amb l'anelada corona va passar una cosa que va emocionar als assistents a la jornada. Pirolo va baixar de pressa i va córrer a buscar l'home que el va pujar per primera vegada a un combat als Jocs Olímpics, vuit anys enrere. El seu mestre Andrei Chernovenko havia presenciat tot el torneig i estava a la sala poliesportiva. Va fer que pugés fins al centre del quadrilàter i allà li va aixecar la mà en senyal d'un triomf agraït i compartit. Els aplaudiments i l'afecte de l'afició van quedar guardats per sempre.

La història recull aquest "tercer cop de Stevenson" com l'últim d'una cadena que podia haver arribat a quatre títols de no haver-se absentat Cuba a la següent edició de Los Angeles 1984, en solidaritat amb els països socialistes que van respondre amb la mateixa moneda al que havia fet els Estats Units quatre anys enrere. "He complert amb el meu poble, la meva família i el meu equip", van ser les primeres paraules a la premsa del banderer cubà a Moscou 1980 després de la cerimònia de medalles. Pocs van interioritzar en aquells primers dies d'agost la dimensió de la proesa esportiva que havia passat davant els seus ulls. Va caldre esperar 20 anys més perquè el relleu de Pirolo, el púgil de Guantanamo Félix Savón, repetís la trilogia daurada, en vèncer a Barcelona 1992, Atlanta 1996 i Sydney 2000. Dies abans de la felicitat majúscula de Stevenson i els seus companys - van aportar sis dels vuit metalls auris de Cuba i la van acomodar al quart lloc per nacions, només darrere dels amfitrions, Alemanya i Bulgària - hi va altres històries antillanes que van emocionar la cita olímpica de Moscou, sobretot la protagonitzada per la llançadora de javelina Maria Caritat Colom.

Forts dolors a la columna després de la seva classificació per a la final van fer perillar la participació de la cubana a la final de la prova, prevista pel 29 de juliol. El seu fort caràcter i ímpetu indomable, van obligar al doctor Rodrigo Álvarez Cambras a aplicar-li una infiltració al mateix estadi, minuts abans de sortir a llançar.

"Has de fer l'esforç més gran en el primer llançament, ja que no hi ha seguretat que el dolor no aparegui de nou i hakis d'abandonar la competició", li va recomanar el metge. Així ho va fer i va apostar-ho tot al primer intent. 68,40 metres, rècord olímpic! La noia de Baracoa, amb tot just 22 anys es convertia així en la primera campiona olímpica de Llatinoamèrica i addicionalment la primera dona de raça negra en aconseguir tal mèrit en un esdeveniment de llançament de camp i pista. ➔

MOSCOU

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

Tornant a Stevenson n'hi hauria prou per dir que a la innegable força del seu ganxo i intel·ligència sobre el ring (301 victòries en 321 combats), el va acompanyar sempre la renúncia a qualsevol compra del seu trofeu més autèntic: l'afecte del seu poble. Així ho va fer saber en més d'una ocasió, quan van intentar proposar-li que competís en la boxa professional després dels seus primers èxits en l'arena internacional davant figures que després es van fer estrelles en aquests tornejos.

El seu nom en aquesta disciplina va obrir el camí triomfal de Cuba i la dels països petits enfront dels totpoderosos, en un moment de total menyspreu als pugilistes aficionats, a qui compraven davant el mínim flaix. Stevenson va impressionar més per ser expressió d'un sistema social que dignificava l'esportista en lloc d'utilitzar-lo per a sucosos interessos comercials.

Pocs atletes al món -i parlem ara de qualsevol altra especialitat- poden exhibir amb orgull les qualitats humanes resumides en aquest boxejador. Modest, fidel, intransigent i capaç d'ensenyar a la resta dels seus companys -i fins i tot adversaris- a ser humils des de la fama.

No oblidem tampoc la seva amistat amb Cassius Clay (després, Mohammed Ali), el gran supercomplet de la boxa professional nord-americà en les dècades del 60 i 70 del passat segle, que va renunciar a combatre al Vietnam quan això semblava heretgia, i va estar a punt de protagonitzar l'anomenat "Combat del Segle" amb el cubà al febrer de 1979, mesos abans de la competició olímpica de Moscou. Aquell esbombat enfrontament va posar en tensió a moltes persones i va amenaçar de trencar el poder de la boxa professional. Es va pactar a 15 assalts, distribuïts en cinc jornades de tres rounds cadascuna, a efectuar-se en dies alterns i ciutats diferents. Regiria el reglament amateur, amb puntuació acumulativa dels jutges. No obstant això, el combat mai es va oficialitzar. Va quedar per a la història la reflexió de Mohammad Ali: "Stevenson és el millor entre els aficionats, jo, el número u entre els professionals. Si en el món hi ha camp per als dos, per què enfrontar-nos?".

La llegenda de Teófilo Stevenson va transcendir lliure i sense taca en el temps. Tres títols mundials, tres títols olímpics, altres desenes en esdeveniments continentals, regionals i nacionals són tot just nombres que sintetitzen la seva qualitat esportiva. La seva mort l'11 juny de 2012, va deixar un buit insubstituïble. Però en qualsevol recompte olímpic, el seu nom no hi pot faltar. ■

JOEL GARCÍA

Periodista Cubà. Editor en cap de la Redacció Esportiva del diari Trabajadores

MOSCOU

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

EL FINAL MÉS LLARG D'UNA MARATÓ'

 Alex Biescas

21

Quan la Gabriela Andersen-Schiess va entrar al túnel del Los Angeles Memorial Coliseum pensava que ja ho havia aconseguit. Portava corrent més de 41 kilòmetres sota una calor insuportable, en unes condicions de xafogor que no es podia haver imaginat i arribava al límit de les seves forces. L'ombra del túnel sobre la seva pell va ser una benedicció. Els dos o tres graus menys de temperatura, un alleujament. Només li quedaven 400 metres, ja podia sentir el públic i acariciava la glòria d'acabar una maratón olímpica. El que no sabia era que serien els 400 metres més llargs de la seva vida.

Tot i que la Gabriela Andersen-Schiess va néixer a Suïssa, el 1984 ja feia molts anys que vivia als Estats Units. Va emigrar a Idaho per fer de monitora d'esquí, sempre compaginant-ho amb la seva altra gran passió: l'atletisme. No era una atleta especialment reconeguda (havia guanyat tan sols alguna cursa menor, com la maratón de Califòrnia) però davant de la possibilitat de poder participar en uns Jocs Olímpics no s'ho va pensar dues vegades. Suïssa no és un país que destaquï especialment pels seus corredors de fons i la Gabriela no va tenir massa problemes per aconseguir la plaça olímpica: ostentava el rècord nacional tant dels 10.000 metres com de maratón. Tot i que residia als Estats Units des de feia més de vint anys, tenia clar que volia representar el seu país d'origen. I així ho va fer.

Els Jocs Olímpics de Los Angeles 84' van ser els Jocs del boicot soviètic, els primers Jocs amb finançament privat i, també, els primers Jocs amb una maratón femenina. 44 dones van tenir l'honor de ser les primeres a participar en la prova de fons més exigent dins el paraigua olímpic, i la cursa no va deixar ningú indiferent. Només es portaven catorze minuts quan el grup ja es va separar. Les principals favorites, amb Joan Benoit al capdavant, van formar un grupet que es va anar distanciant de la resta d'atletes fins al final de la cursa. La corredora americana va arribar la primera amb un temps de 2 hores, 24 minuts i 52 segons. En aquest grup capdavanter no hi havia la Gabriela Andersen-Schiess. Conscient des de l'inici que no era capaç de competir per guanyar la cursa, el seu objectiu era acabar entre les 15 primeres. Una fita que ben aviat va ser conscient que no assoliria, ja que les cames no li responien com ella esperava. Acostumada a entrenar a Idaho (estat muntanyós i fronterer amb Canadà) la calor de l'estiu californià va ser massa per a ella. Va anar perdent posicions des del mateix moment de la sortida, i va encarar l'entrada a l'estadi a la cua de la cursa. Estava esgotada. ➔

LOS ANGELES

1896 - 1900 - 1904 - 1908 - 1912 - 1916 - 1920 - 1924 - 1928 - 1932 - 1936 - 1940 - 1944 - 1948 - 1952 - 1956 - 1960 - 1964 - 1968 - 1972 - 1976 - 1980 - 1984 - 1988 - 1992 - 1996 - 2000 - 2004 - 2008 - 2012

Un cop passat el túnel d'accés a l'estadi la realitat li va colpejar la cara. Tan sols li quedava una volta al Los Angeles Memorial Coliseum, 400 metres, però no podia més. En qualsevol altra cursa hauria abandonat, però no en una marató olímpica. Amb 39 anys era conscient que difícilment arribaria a uns altres Jocs i de ben segur que no serien al país que la va acollir des de ben jove. Ho tenia decidit, volia acabar la cursa, però les cames no li responien. La imatge, retransmesa per televisió per a tot el món, mostrava una atleta al límit del defalliment: amb una cama completament engarrotada i sense ser capaç de mantenir el cap dret, la Gabriela no corria, deambulava per la pista en petits passos erràtics com si anés a caure en qualsevol moment. Anava de dreta a esquerra, incapaç de mantenir-se en línia recta, però sempre avançant cap a la meta. Tal com la van veure, els metges de la competició van posar-se al seu costat per avaluar la situació: no quedava pràcticament res, però la seva integritat física corria perill. Havien de prendre una decisió: O bé deixar-la acabar o obligar-la a abandonar. Si la tocaven, si li donaven aigua, si entraven a la pista o si ella en sortia, quedava eliminada. Era una decisió complicada, transcendental pel seu futur com a atleta però també per la seva salut i van decidir deixar-la continuar: un dels metges, apropant-se tot el que va poder, va veure que encara suava. Si un cos sua, és que encara té reserves de líquids i, per tant, el risc per a la salut encara no és imminent. Mentre la Gabriela sués, no l'aturarien.

Va tardar 5 minuts i 44 segons en recórrer els darrers 400 metres, però encara suava. Completament exhausta va creuar la meta i va caure en braços dels metges que l'esperaven. No podia fer un pas més. El públic des del primer moment va ser conscient que estava presenciant un moment històric, i va respondre en conseqüència. Gabriela es va endur la més gran ovació que ha rebut mai un corredor que acaba en 39a posició. Anys després va afirmar que els crits del públic la van empènyer a acabar una cursa que per moments li va semblar interminable. L'atleta suïssa va ser tractada durant més de dues hores al mateix estadi, no va necessitar hospitalització i es va refer ràpidament. No va patir cap mena de seqüela.

Tot i el bon sabor de boca d'haver acabat la marató, a la Gabriela li quedava un regust amarg: Creia que no era mereixedora de tot el suport que havia rebut. Al cap i a la fi havia quedat en 39a posició, i per culpa seva la resta d'atletes havien quedat relegades a un segon pla quan, en condicions normals, eren qui mereixien el crèdit i el reconeixement. Una amargor que li va durar fins que va poder parlar amb la guanyadora i les altres corredores amb medalla, que no només li van dir que no els hi importava que ella s'hagués endut el protagonisme, sinó que la van felicitar per la cursa. El reconeixement de les seves contrincants és el que més la va omplir.

Però la marató femenina de 1984 no només va deixar una imatge per a la història, va fer història. El comitè olímpic es va replantejar completament l'assistència als corredors durant la cursa i, avui en dia, s'ha millorat molt en aquest sentit. Ara els atletes poden ser atesos per metges durant la cursa sense quedar eliminats, poden endur-se ampolles d'aigua dels avituallaments i hi ha assistència mèdica durant tot el recorregut. Una imatge com la de la Gabriela difícilment es repetirà, però tampoc mai serà oblidada. ■

ALEX BIESCAS

Redactor Diario As

@abiescas

L'ÚLTIMA VICTÒRIA DE L'URSS

Francesc Gómez

22

El 28 de setembre de 1988, la majoria de les 12.000 persones que omplien el gimnàs Chamsil de Seül esperaven veure el que havia de ser una revenja. Sobre el parquet, les seleccions de bàsquet dels Estats Units i la Unió Soviètica es veien les cares setze anys després en la semifinal dels Jocs Olímpics de Seül '88.

Dos models polítics antagònics, dos estils de vida diferents i molts anys de Guerra Freda creaven un còctel que feia dels duels entre els EUA i l'URSS quelcom especial. No només hi havia en disputa la victòria merament esportiva. Era una victòria moral el que es jugaven aquells jugadors sobre el parquet.

Encara no ho sabien, però seria la darrera ocasió en què ambdues seleccions s'enfrontarien. Amb el sistema comunista agonitzant, els homes dirigits per Alexander Gomelski (el «Zorro Plateado») representarien per darrera vegada a l'URSS contra els EUA en un partit de bàsquet. I contra tot pronòstic, els soviètics van tombar a l'Oncle Sam. Seria l'última victòria de l'URSS.

LA PROFECIA DE LENIN

Com en tots els grans esdeveniments esportius, en els dies previs al matx, la premsa va anar plena d'articles, anàlisis i columnes d'opinió. Si una semifinal olímpica de bàsquet ja és una fita prou important per si mateixa, afegir-li la connotació política d'aquella època la va convertir en una qüestió nacional.

Amb un equip compost per futures estrelles de l'NBA com Dan Majerle, Mitch Richmond o David Robinson, la majoria esperaven un passeig dels nord-americans. Formats al 100% per jugadors universitaris a causa d'una antiga norma FIBA (això canviaria després de Seül '88), els Estats Units havien arrasat fins al moment en el torneig, quedant primers de grup després de desfer-se, amb una facilitat aclaparadora, dels seus oponents i derrotant Puerto Rico per 94 a 57 als quarts de final.

Per contra, l'URSS es trobava en hores baixes. Segons de grup (caient davant Iugoslàvia), havien suat de valent per aconseguir el bitllet per a semis, patint per derrotar el Brasil per 110 a 105. Els soviètics, amb noms il·lustres com Marchulenis o Tikonenko, giraven al voltant del lituà Arvydas Sabonis, que havia arribat a la cita olímpica de miracle, després d'una operació al tendó d'Aquil·les de la que no n'estava recuperat al 100%. ➔

➔ Miracle? Més aviat van ser els metges del Portland Trail Blazers (equip NBA que tenia els drets del lituà) qui van ajudar Sabonis a recuperar-se (va ser operat a Portland). Una ajuda que John Thompson no va prendre's gaire bé: «Veig el cas Sabonis com un compliment de la profecia de Lenin: els capitalistes estem venent la corda amb què ens penjaran els comunistes». No va quedar-se aquí: «Sempre he estat acusat de tenir una mentalitat de «nosaltres contra la resta». En aquest cas, n'estic orgullós, perquè realment és un nosaltres contra ells». Quan algú parli ara de barrejar esport i política, que llegeixi les paraules de Thompson.

Les declaracions del seleccionador van portar cua, ja que va acusar l'NBA i els Blazers d'ajudar els soviètics en el que ell considerava un conflicte d'interessos. Aquest «a l'enemic, ni aigua» de Thompson no era compartit per tothom, però. Immersos en el tram final del sistema soviètic i assistint a l'obertura gradual (tant social com econòmica) del comunisme cap a l'exterior, moltes veus apunten en altres direccions.

David Stern, Comissionat de l'NBA, responia: «El Coach Thompson és un gran entrenador... però estic content que no sigui el nostre Secretari d'Estat dirigint la política d'exterior. La idea que el bàsquet pugui ser utilitzat com un camí perquè els dos països trobin vies per entendre's és emocionant per a nosaltres (l'NBA). Em sap greu que ell no comparteixi aquesta visió del món».

També el propietari dels Blazers, Larry Weinberg, va sortir en defensa de l'entesa, titllant així les paraules de Thompson: «Estan fora de lloc, molt fora de lloc. Crec que aquests comentaris van en contra del que el nostre president està intentant impulsar. El president està viatjant a Moscou per a una cimera i no ho està fent per complir una de les profecies de Lenin. Ho està fent en interès de la pau mundial».

AMB MUNIC '72 ENCARA PRESENT

Que els conceptes «vies d'entesa» i «pau mundial» estiguessin relacionats amb un partit de bàsquet evidencia el que significava aquest duel. Però encara quedava més llenya per tirar al foc, ja que l'últim partit disputat entre les dues seleccions va ser un dels més polèmics que es recorden sobre un parquet.

En els jocs de Munic '72, l'URSS va vèncer els Estats Units en la final de bàsquet més controvertida de la història. Amb els nord-americans 1 punt per damunt i 3 segons per jugar-se, els soviètics van demanar, primer un temps mort il·legal que no va ser comptat com a tal, i després un altre quan havien transcorregut 2 segons amb un jugador seu en possessió de la pilota. Els àrbitres, però, van decidir tornar a posar el rellotge a 3". En el tercer intent, els EUA van tallar la passada dels de vermell, fent sonar la botzina. Però quan ja celebraven el triomf, el Secretari General de la FIBA, William Jones, va baixar a la mesa dels àrbitres per obligar a repetir els 3 segons finals. ➔

SEÛL

«Mai van reconèixer aquest resultat. Els integrants d'aquell equip van refusar les medalles. Encara avui les rebutgen»

En aquest darrer intent, Edeshko va anotar, posant el 50 a 51 per donar el triomf als seus. Després del matx, un comitè especial de la FIBA va decidir, per 3 vots a 2, que el resultat era vàlid. A favor, els representants de Polònia, Hongria i Cuba. En contra, Itàlia i Puerto Rico. El que els nord-americans van considerar un "atrachament" en tota regla suposava la primera derrota dels EUA en un partit de bàsquet en els Jocs Olímpics.

Ni els jugadors, ni la federació, ni la premsa americana van reconèixer mai aquest resultat. És més, els integrants d'aquell equip van refusar les medalles, i encara avui dia el COI (Comitè Olímpic Internacional) els envia una carta demanant-los que omplin un formulari per rebre-les. I encara avui, les rebutgen.

LA REVENJA, SETZE ANYS DESPRÉS

En els següents jocs (Montreal '76), els soviètics van caure a semifinals contra Iugoslàvia i no van arribar a la final on esperaven els americans. Als de Moscou 1980 la invasió de l'Afganistan per part de l'URSS va provocar el boicot dels EUA juntament amb 65 països més. Per contra, els països de la Unió Soviètica no van assistir a la cita olímpica de Los Angeles el 1984, provocant setze anys de sequera basquetbolística entre ambdós blocs.

Declaracions, picabaralles, deutes i boicots conformaven un sofregit únic de cara al matx. Un matx que havia de ser per als americans. Munic '72 els ho devia. La supremacia moral del capitalisme els ho devia. I un equip abastament superior no ho podia deixar escapar.

Però l'esdevenir de l'esport és capritxós, i el que havia de ser el cobrament d'un deute històric de Munic va convertir-se en una desfeta històrica. Els Robinson, Majerle i Richmond no van poder tombar els homes de Gomelski, que liderats pel taló operat als Estats Units d'Arvydas Sabonis van dominar l'enfrontament fins a la victòria final per 82 a 76.

"La pròxima vegada no porteu la vostra defensa màgica. Porteu a Magic Johnson" es mofava l'entrenador Gomelski després del matx. Ironies del destí, Magic Johnson va viatjar a Barcelona '92 amb els Jordan, Pippen, Bird i tot el reguitzell d'astres que van conformar el Dream Team. I és que el 1989, la FIBA (amb el vot en contra dels EUA) va aixecar el veto als jugadors NBA.

Però això ja és una altra història, la que ens ocupa parla d'una revenja que no va ser, d'una victòria que no havia de ser. L'última victòria de la Unió Soviètica. ➔

FRANCESC GÓMEZ

Director Rugbycat.cat

@Francesc_Gom

SEÚL

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

LA DOLÇA DERROTA D'ELANA MEYER

23

Jordi Feu

Estadi Olímpic de Montjuïc, Barcelona. 7 d'agost de 1992. L'atleta Derartu Tulu guanya la prova dels 10.000 metres, seguida en la segona posició per Elana Meyer, a qui ha aconseguit deixar enrere a falta d'una volta, després d'un intens frec a frec. Finalitzada la cursa les dues esportistes se saluden, s'abracen, es fan petons i, finalment, fan conjuntament la volta olímpica reservada a les campiones. Una gran mostra d'esportivitat i alhora molt més que això. Resulta que l'etiop Derartu Tulu és la primera dona negra en guanyar una medalla d'or als Jocs Olímpics mentre que la blanca Elana Meyer és una sud-africana que aconsegueix penjar-se una medalla al coll després de 32 anys sense que el seu país participés en unes Olimpíades a causa de les sancions imposades per l'apartheid.

Les abraçades entre Tulu i Meyer són una mostra de normalitat que fins llavors havia estat inexistent en la història de Sud-àfrica. La victòria de Tulu és un orgull per a tots els etiops i africans però, sobretot, també per als negres sud-africans, que després d'anys de patir la segregació esportiva pel color de la pell viuen amb orgull el triomf d'una atleta negra. D'altra banda, la derrota de Meyer és també profundament simbòlica perquè significa el que fins llavors a Sud-àfrica no havia estat possible: un blanc que perd contra un negre i ho accepta amb total esportivitat.

Així, el gest de Tulu i Meyer donava un impuls al procés històric de reconciliació entre blancs i negres que tot just acabava de començar a Sud-àfrica. Un acte d'afirmació del camí a seguir. I tot això ja tres anys abans del cèlebre Mundial de Rugby de 1995, esdeveniment que es va fer a Sud-àfrica i del qual se n'ha parlat tant pel paper que va tenir en la reconciliació del país i per Invictus, la pel·lícula hollywoodiana que ho explica.

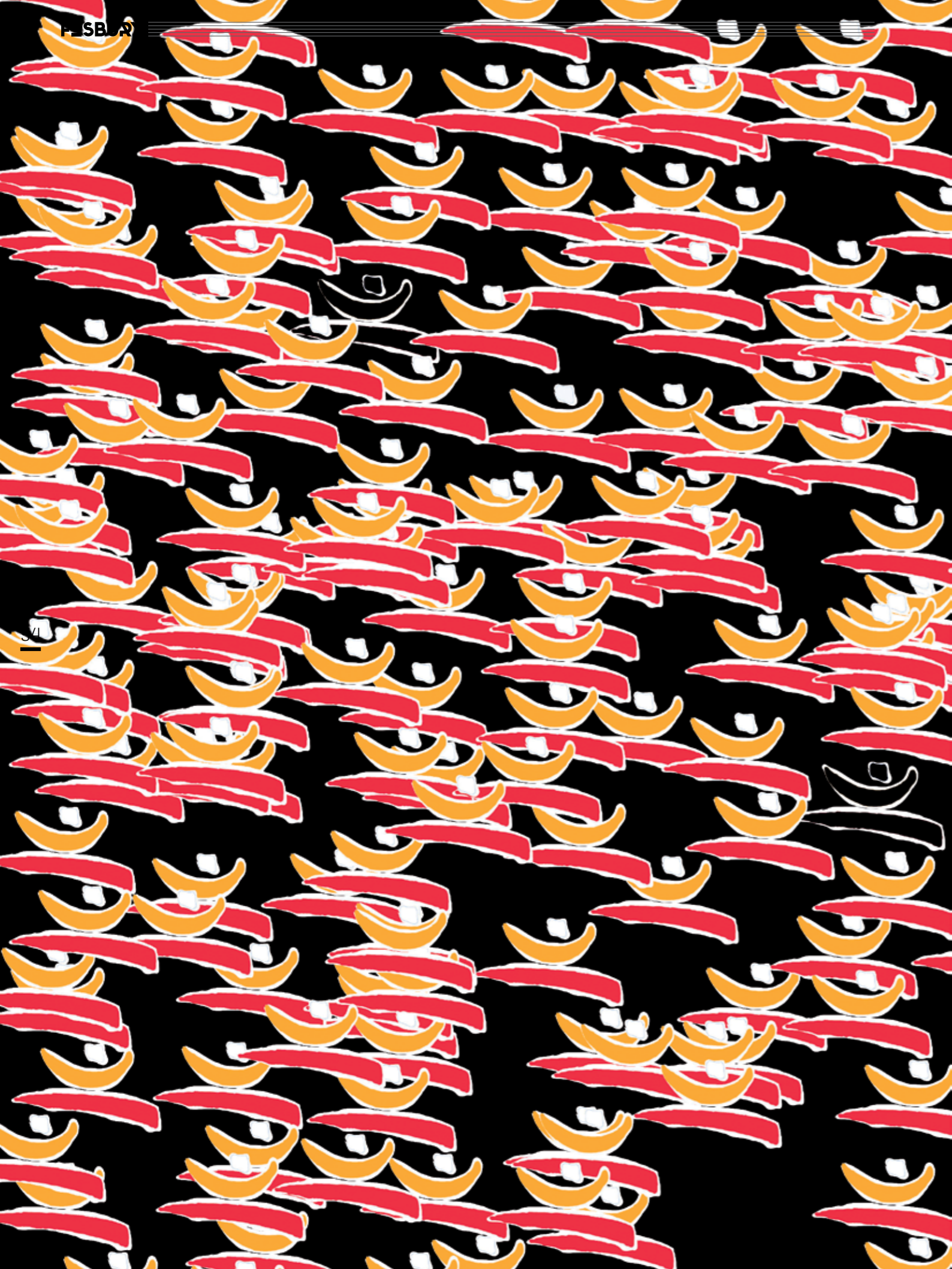
PARTICIPACIÓ A ÚLTIMA HORA

La participació de la República de Sud-àfrica als Jocs de Barcelona 1992 va anar pels pèls. Nelson Mandela ja feia més de dos anys que havia sortit de la presó i les principals lleis racistes s'havien abolit però el desmantellament del règim de l'apartheid encara no s'havia acabat. Les tensions entre els dos bàndols i dins de les faccions de cadascun d'ells generaven un clima de violència amb matances i assassinats que posaven en perill el canvi al país i, de retruc, el retorn als Jocs Olímpics. ➔

BARCELONA

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

Finalment, però, acceptat el nou i multiracial comitè olímpic sud-africà per part del COI, 93 esportistes van desfilars a la cerimònia d'inauguració amb la presència entre ells de 8 atletes negres, entre els quals el portador de la bandera, el maratonista Jan Tau. Precisament, una anècdota que explica bé la situació inestable i transitòria del país en aquell moment és que la bandera que aixecava Tau a Montjuïc era la del comitè olímpic sud-africà perquè encara no s'havia escollit una nova bandera del país diferent de la de l'època de l'apartheid. De la mateixa manera i pel mateix motiu, als Jocs de Barcelona els sud-africans van escollir com a himne momentani l'Oda a l'alegria de Beethoven.

PRESSIÓ PER A LA PROHIBICIÓ

Enrere havia quedat la prohibició de participar en els Jocs per a Sud-àfrica, una sanció que venia de la dècada dels seixanta, quan amb fets com els processos de descolonització a l'Àfrica o bé la lluita dels afroamericans pels drets civils, cada vegada guanyaven més força les veus que denunciaven el sistema de l'apartheid sud-africà. En aquell règim racista, la segregació esportiva era total: equips diferents, competicions diferents, fins i tot organismes esportius diferents. A la pràctica això significava que els esportistes no blancs (els negres però, per exemple, també els d'origen indi) no podien accedir als Jocs Olímpics.

Pels Jocs de Tòquio 1964 el COI va demanar a Sud-àfrica que no fes diferències entre esportistes blancs i negres. Al principi, el règim sud-africà s'hi va negar, però finalment va oferir desplaçar a Tòquio set atletes negres per intentar convèncer l'estament internacional. El COI va seguir exigint la finalització completa de la segregació esportiva i, davant la negativa sud-africana, es va fer efectiva la prohibició de participar en aquells Jocs. Per cert, curiosa i familiar la reacció de l'Estat sud-africà a la prohibició, acusant al COI de "polititzar l'esport".

Abans dels Jocs de Mèxic 1968 va tornar l'estira-i-arronsa entre el COI i el règim sud-africà, que prometia portar a Mèxic un equip multiracial. Només les pressions de països africans, que van amenaçar amb el boicot olímpic si Sud-àfrica participava en els Jocs, van aconseguir que la prohibició seguís vigent. Per la seva banda, els dirigents sud-africans no s'havien quedat de braços plegats i ja el 1964 havien organitzat la primera edició dels Jocs Sud-africans, una competició que tindria cinc edicions (l'última el 1986) i que, seguint el sistema segregacionista, tenia la versió dels Jocs Blancs i els Jocs Negres. Com a mostra del que era aquest esdeveniment, per a l'edició de 1973 es va introduir la novetat de fer un torneig de futbol amb quatre equips: els blancs, els negres, els mulatos i els indis.

Els Jocs Sud-africans es van interpretar des de l'exterior com una clara provocació i, finalment, el 1970 el COI va expulsar el comitè olímpic sud-africà, amb l'argument que aquests Jocs eren discriminatoris i que els seus organitzadors havien utilitzat el símbol de les anelles olímpiques sense permís.

«Els perjudicats van ser els esportistes sud-africans. Tant els negres, discriminats a casa, com els blancs»

A aquesta expulsió s'hi va afegir una declaració de l'ONU cridant a la suspensió de relacions de tots els esports amb aquelles institucions sud-africanes que es regessin pel sistema de l'apartheid. L'esport sud-africà quedava totalment aïllat.

LES VÍCTIMES, A TOTS DOS BÀNDOLS

Evidentment, els grans perjudicats d'aquesta història van ser els esportistes sud-africans. Tant els negres, discriminats a casa i sense poder sortir a fora, com els blancs, que no podien demostrar el seu potencial a escala internacional.

Això va provocar tota mena de situacions com ara la del maratonista negre Willie Mtolo, que als anys vuitanta va escriure a la Federació Internacional d'Atletisme demanant la readmissió de Sud-àfrica, explicant que era capaç de córrer en menys de 2 h 08' una maratón però que no en seria capaç per sempre. Tot i que van haver de passar uns quants anys, finalment Mtolo podria complir el seu somni guanyant la prestigiosa Marató de Nova York el 1992.

Encara més famós va ser el cas de l'atleta blanca Zola Budd, que amb només 17 anys va fer el rècord del món dels 5.000 metres el 1984, un rècord que no va ser oficial perquè s'havia produït a Sud-àfrica. Gràcies a un avi britànic i a una efectiva campanya del 'Daily Mail', Budd va aconseguir ràpidament la nacionalitat britànica i va competir a Los Angeles 1984 amb l'equip del Regne Unit. Més endavant, Budd va tornar a Sud-àfrica i encara va ser a temps de competir pel seu país d'origen als Jocs de Barcelona.

MOLTA FEINA PER FER

Amb la fi del sistema de l'apartheid, Sud-àfrica va ser readmesa al COI i des de 1992 ha participat ja lliurement en sis Jocs Olímpics, en els quals ha guanyat 25 medalles. A poc a poc, l'esport sud-africà ha tret al cap al primer nivell de l'esport mundial destacant sobretot en atletisme i natació amb noms com el del maratonista Joshua Thugwane o els dels nedadors Penny Heins i Chad le Clos. Ara bé, d'aquestes 25 medalles tan sols 6 han estat per a atletes no blancs, en un país on menys del 10% de la població és blanca. El camí encara no s'ha acabat. 🇿

JORDI FEU

Periodista La Fosbury

@jordifeu

BARCELONA

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

CLARA HUGUES: SUPERACIÓ SENSE LÍMITS

24

Pau Canal

La història de la canadenca Clara Hugues és un d'aquells relats que il·luminen les cares d'aquells que fem de l'esport un aspecte clau del nostre dia a dia. Una vida d'extremes, majoritàriament de victòries glorioses i escasses derrotes, però, sobretot una vida exemplar de superació i de mèrit esportiu. Com a competidora d'elit, Clara Hugues va topar-se amb les dues cares de l'esport i, sens dubte, el seu triomf més preuat no fou cap altre que vèncer la part amarga i solitària de l'èxit olímpic.

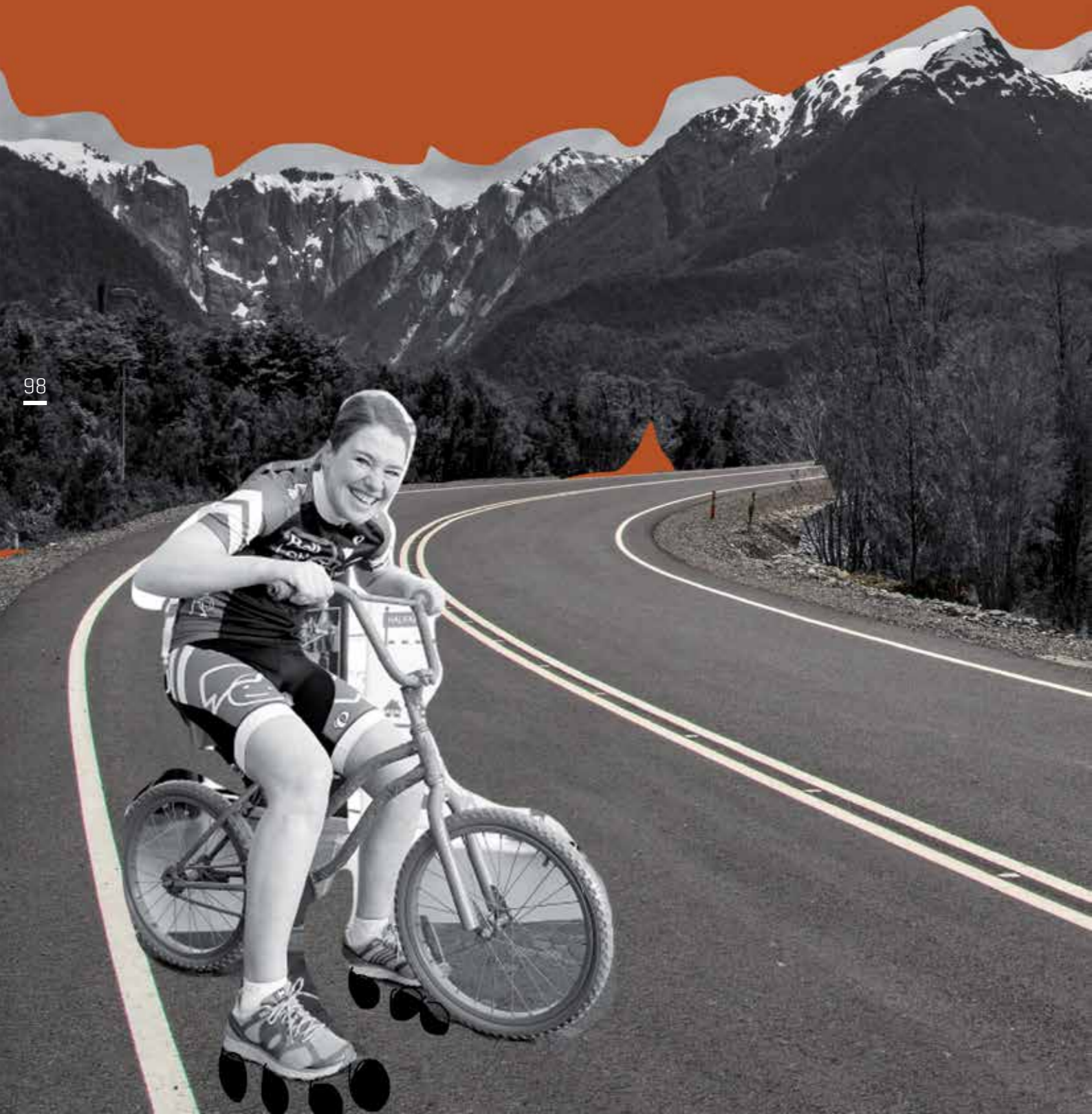
Nascuda l'any 1972 a Winnipeg, ciutat del sud del Canadà, capital de la província de Manitoba, Clara Hugues neix en un ambient familiar enrarit on el seu pare era alcohòlic i ella patia d'ell una violència verbal des de ben menuda. L'atleta canadenca ha revelat que en la seva joventut fumava cigarretes, bevia molt d'alcohol a una edat primerenca i va provar una gran quantitat de drogues, admetent, doncs, que no s'imaginava a si mateixa com una futura atleta d'elit. Malgrat aquesta complicada infantesa, Hugues, es va graduar a l'Elmwood High School.

Amb setze anys s'aferrà a l'esport com a mitjà de salvació de la seva precària vida i trobaria amb el patinatge de velocitat una estona diària de llibertat absoluta. No és fins als Jocs Olímpics d'hivern del 1988 realitzats a Calgary (Canadà) quan en presenciar a Gaétan Boucher per la televisió, va decidir prendre's seriosament l'esport i mantenir des d'aleshores una motivació per aconseguir fer d'ella mateixa una dona sana i victoriosa en l'esport d'alt nivell.

Winnipeg té un clima continental humit extrem amb una gran oscil·lació tèrmica anual que, amb 37,3 °C, és de les més altes del món. Com que no hi ha serralades muntanyoses ni mar a prop, handicap per entrenar amb la bicicleta, una de les dues disciplines que ha practicat Hugues durant la seva vida esportiva, la ciutat s'exposa a nombrosos sistemes climàtics incloent alts sistemes de pressions de l'Àrtic. El fred i les nevades, de tant en tant, es perllonguen fins al mes d'abril però l'estiu és moderat i humit. El vent més fred registrat a Winnipeg va tenir lloc l'1 de febrer de 1996 amb -57,1 °C que, curiosament, és l'any on l'esportista canadenca va estrenar-se en uns Jocs Olímpics amb dues medalles de bronze en les modalitats de ruta i contrarellotge en ciclisme de carretera. Hugues, coneguda com a competidora tenaç, no tenia un entorn ideal pel ciclisme, però sí per a practicar patinatge de velocitat, que d'entrada fou l'esport amb el qual volia llaurar-se un futur. ➔

ATLANTA

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

→ Els seus inicis competitiu (no professionals) es van donar en aquesta disciplina però als 18 anys va canviar al ciclisme en el qual es va mantenir durant més de 10 anys al màxim nivell del professionalisme entre proves de ruta i pista.

Hugues, només començar amb el patinatge, va guanyar un títol nacional junior en el 3.000 m i durant dos anys va practicar únicament aquest esport amb el qual ja se l'intuïen bones maneres. Tanmateix, el 1990 va començar a agafar la bicicleta com a entrenament creuat, per seguir millorant les seves condicions en el patinatge de velocitat i, en aquell moment, Andrea Auch (germana de Susan Auch, dues vegades medallista olímpica en patinatge de velocitat) estava treballant per a una associació de ciclisme i no va dubtar en comentar als entrenadors de la federació sobre l'enorme potencial que havia vist ella de Clara Hugues com una ciclista. Donada aquesta situació, l'atleta canadenca va haver d'escollir un esport on centrar totes les seves esperances, i Hugues va decidir deixar el patinatge de velocitat per esdevenir una ciclista d'elit.

Durant la dècada de 1990, la canadenca es va consolidar com una corredora important dins el pilot del ciclisme femení. El 1991, només un any després de començar l'aventura sobre dues rodes, va guanyar la medalla de plata en els Jocs Panamericans i ràpidament es va convertir en una membre habitual de l'equip nacional. Aquell mateix any signa el seu primer contracte professional amb l'equip Specialized-Pedal Racing Team on mantindria el seu entrenador de ciclisme de sempre, Mirek Mazur. El 1992 es va imposar en el campionat nacional de ruta lluint així durant tot un any el mallot del Canadà, competia regularment als EUA i menys sovint per carreteres franceses amb bons resultats, el 1994 fou capaç de vèncer etapes tant a Amèrica com a les proves europees on competien les millors ciclistes del món. Un any abans, el 1993, firmaria un contracte amb el Kahlua Cycling Team on per fi podria centrar-se a competir, perquè la recompensa econòmica ja era suficient per estar tranquil·la i preparada pels objectius. El 1995 demostra el seu enorme potencial aconseguint una medalla de plata en el mundial de ciclisme en la disciplina contra el crono. El 1996 era any olímpic i Clara Hugues tenia les medalles entre cella i cella, arribava el moment de demostrar que la seva fortalesa era immensa i que la complicada adolescència que va patir l'enfortiria per superar qualsevol dificultat.

Als Jocs d'Atlanta 1996 la ciclista canadenca, després d'un any sense bons resultats, s'estrenava en uns JJOO amb dues brillants medalles en les disciplines de carretera. Passat el gran impacte mediàtic, després d'un entrenament duríssim i les celebracions de l'èxit esportiu en els jocs, la Clara va començar a experimentar problemes emocionals relacionats amb la sensació de soledat i buit que a vegades pateixen els esportistes després d'una competició. La seva resposta instintiva va ser augmentar la intensitat del seu règim d'entrenament, cosa que en lloc d'ajudar a millorar el seu estat emocional, no va fer més que augmentar la pressió que ella exercia sobre si mateixa. Mesos després, quan va reconèixer finalment que no es tractava d'un problema que pogués solucionar per si sola, va decidir parlar-ne amb un metge i a poc a poc va trobar el camí per a la seva recuperació emocional amb ajuda professional. →

«La Clara va començar a experimentar problemes emocionals relacionats amb la sensació de soledat i de buit»

➔ L'experiència li va servir per comprendre la importància de no quedar-se sola i sense res més que l'esport, tant és així que avui dia és una activa col·laboradora amb els joves que pateixen problemes de depressió.

Passat aquest mal tràngol, Hugues va seguir amb el ciclisme d'elit, participant en quatre Tours de França, Mundials i tot el calendari europeu on, sense arribar a ser una ciclista "top", sempre era a prop dels llocs d'honor. Va participar en els Jocs de Sidney l'any 2000 sense tanta sort, finalitzant 43a en la prova de ruta i sisena contra el crono, la seva especialitat. Després d'aquells JJOO, a l'edat de 28 anys, la canadenc va fer un nou gir a la seva carrera esportiva i va tornar al patinatge de velocitat. Amb aquesta nova etapa van arribar més triomfs, entre els quals destaquen la medalla d'or que va guanyar en la prova de patinatge de 5000 m en els Jocs Olímpics d'hivern de Torí 2006 i el bronze obtingut en la mateixa prova als Jocs d'hivern de Vancouver 2010, competint a casa. Amb el patinatge, a més, va obtenir multitud de medalles en els campionats del món demostrant a tot el planeta la seva espectacular capacitat sobre patins.

Increïblement, com a final d'una extraordinària trajectòria esportiva, Clara Hugues al novembre de 2010 va anunciar el seu desig de córrer en els Jocs Olímpics de Londres 2012 en les disciplines de ruta i contrarellotge sobre les dues rodes, setze anys després d'Atlanta. Al juny del 2012, va ser seleccionada per formar part de l'equip canadenc de ciclisme. En la competició en ruta va acabar 32a arribant amb el gran grup i, malgrat voler emportar-se una medalla per tancar una etapa d'èxits, va acabar en una meritòria cinquena posició en la prova contrarellotge amb 40 anys. Que sapiguem, l'atleta canadenc està del tot retirada però donada la seva boja història qui sap si és capaç de tornar a sorprendre a propis i a estranys amb noves aventures esportives. 📌

PAU CANAL

Col·laborador
La Fosbury

ATLANTA

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

ETIÒPIA, CAPITAL SYDNEY. LA REVOLUCIÓ ETÍOP

25

✎ Eloi Illa

Els Jocs Olímpics de Sydney 2000 van deixar una sèrie de moments per a la història tals com els múltiples rècords del món de piscina (on Ian Thorpe només es va veure lleugerament eclipsat per l'holandès Pieter van den Hoogenband); les tres medalles d'or i dues de bronze de Marion Jones (de les quals es va veure desposseïda arran dels resultats de les investigacions del cas BALCO); la marca d'1 minut i 52 segons d'Eric Moussambani en les eliminatòries dels 100 metres lliures, amb el públic embogint a la grada; la imatge de l'atleta aborigen Cathy Freeman encenent la torxa olímpica... Però, una de les fites més emocionants es va produir a l'estadi olímpic. Va ser durant les competicions de fons d'atletisme on tot un país va embogir amb les gestes dels seus corredors.

Les proves de fons a Sydney 2000 van catapultar l'atletisme etiop cap a l'estrellat. Etiòpia es presentava als jocs de Sydney amb vint-i-sis atletes. Excepte tres boxejadors, tots competien en proves de fons i mig-fons. D'aquests atletes, Million Wolde aconseguia l'or a la prova dels 5.000 metres lllisos en categoria masculina. La Marató masculina, de la mà (o de les cames, més ben dit) de Gezahgne Abera, també va tenir un guanyador etiop. L'estrella Haile Gebrselassie va guanyar la medalla d'or als 10.000 metres lllisos en categoria masculina, fent bons els pronòstics. L'abanderada de la delegació etiop, Derartu Tulu, va aconseguir reeditar finalment la medalla d'or als 10.000 metres lllisos que havia aconseguit a Barcelona '92 (a Atlanta '96, una lesió durant la cursa la va relegar a la quarta posició final).

Quatre medalles d'or, una de plata i tres de bronze van situar Etiòpia al segon esglaó del podi, darrere dels Estats Units en les proves d'atletisme. Pel que fa a les proves de fons, Etiòpia va enlairar-se fins a les estrelles. Des d'aleshores, només els atletes kenyans han aconseguit rivalitzar amb els etiops en les proves de fons de l'atletisme olímpic.

Així com a Barcelona '92, Derartu Tulu es va convertir en la primera dona del país etiop a guanyar una medalla d'or, és en el primer guanyador d'un or olímpic, Abebe Bikila, on trobem l'origen de la devoció que senten els etiops per córrer i brillar en les proves de fons.

Havent competit en les olimpíades de Melbourne '56 amb uns resultats més aviat mediocres, Etiòpia encarava a Roma '60 la seva segona participació en uns Jocs Olímpics. ➔

SYDNEY

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

- ➔ En un primer moment, Abebe Bikila, que formava part de la guàrdia imperial de Haile Selassie I, no havia de formar part de la delegació etiop. Va ser la baixa per malaltia d'un membre de l'equip olímpic, el que va permetre a Abebe Bikila agafar l'avió de Roma a l'últim moment.

Bikila viatjava als Jocs Olímpics per participar en la prova de Marató. Quan l'expedició etiop va arribar a Roma, quedaven molt poques bambes de les que Adidas (patrocinador oficial d'aquells Jocs) havia posat a disposició dels atletes. Bikila se'n va quedar un parell que no li acabaven d'anar bé i, poques hores abans de la cursa, va decidir que competiria descalç.

Prèviament, durant la preparació de la cursa, l'entrenador de l'equip etiop, Onni Niskanen, havia advertit Abebe Bikila i Abebe Wakjira (l'altre maratonista de l'equip), que el marroquí Rhadi Ben Abdesselam seria el rival més perillós que es trobarien. I que estiguessin a l'aguait del dorsal 26 que havia de lluir l'atleta marroquí. Tanmateix, algun fet estrany va provocar que el marroquí no recollís a temps el seu número i que acabés participant amb el dorsal 185.

Amb la cursa ja en marxa, Bikila va anar avançant corredors tot buscant el famós dorsal 26 fins que va enllaçar amb el grup capdavanter. Cap al quilòmetre vint, Bikila es va escapar juntament amb un altre atleta. L'etiop no sabia que Rhadi Ben Abdesselam era el corredor amb el dorsal 185 que el va acompanyar gairebé fins al final. A falta de cinc-cents metres, Bikila es va llançar l'esprint i va deixar enrere el marroquí, arribant sol a la meta. Qui sap si buscant encara el temut dorsal 26. El temps, 2.15.16,2, rècord del món.

La gesta de Bikila guanyant la Marató als Jocs Olímpics de Roma tot anant descalç, va fer la volta al món. I a Etiòpia, als seus vint-i-vuit anys, el van rebre com un heroi. Els prodigis de Bikila, tanmateix, encara no s'havien acabat. ➔

«Darrere Bikila, heroi nacional, cada cop més joves etiòps van seguir els seus passos. Un possible camí cap a la glòria»

A Tòquio '64, Abebe Bikila va reeditar la medalla d'or olímpica. Aquesta vegada sí, amb unes vambes a mida. Sembla però, que Bikila no podia participar en els Jocs sense patir sobresalts i lluitar contra dificultats. I és que, una altra vegada, Bikila va estar a punt de no participar en els jocs. Quaranta dies abans de la cita olímpica, va ser operat d'urgència d'apendicitis. Diu la llegenda que, durant la recuperació de l'operació, Bikila feia jòguing a les nits per mantenir-se en forma.

Abebe Bikila, una altra vegada heroi nacional d'Etiòpia va rebre, de Haile Selassie I, un Volkswagen escarabat com a reconeixement. El 1969, un accident amb aquest cotxe va ser el que li va provocar una paraplegia. Quatre anys més tard, Bikila moria als quaranta-un anys d'una hemorràgia cerebral. Sembla que l'hemorràgia va ser producte de les seqüeles de l'accident de cotxe.

Darrere Bikila, heroi nacional, cada vegada més i més joves etiòps van voler seguir els seus passos. Veient, en l'atletisme, un possible camí per fugir de la pobresa. Un possible camí cap a la glòria.

A Sydney 2000, uns quants d'aquells joves etiòps, hereus de Bikila, van aconseguir la millor classificació en el medaller olímpic de la història del país. Haile Gebrselassie (or), Million Wolde (or), Gezahgne Abera (or), Derartu Tulu (or), Gete Wami (plata i bronze), Assefa Mezgebu (bronze) i Tesfaye Tola (bronze) són els atletes que van meravellar al món i que van posar Etiòpia en boca de tothom l'any 2000.

Els hereus d'aquella generació, els Kenenisa Bekele, Tirunesh Dibaba, Tiki Gelana, Meseret Defar, Dejen Gebremeskel,... han seguit meravellant el món i fent que els corredors etiòps siguin temuts i respectats en totes les proves de fons de l'atletisme olímpic. ➔

ELOI ILLA

Col·laborador La Fosbury

@Eloilla

SYDNEY

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

EL BOIG DEL KILT

✎ Oriol Rodríguez Vilarrupla

26

Quilòmetre 36 de la Marató dels Jocs Olímpics d'Atenes 2004. Per què a mi i per què en aquest moment?, deu haver pensat milers de vegades Vanderlei Lima els últims 12 anys. El maratonista brasiler protagonitza una de les imatges més destacades d'aquella edició dels Jocs. O, fins i tot, de tota la història de l'olimpisme... i no pas per culpa seva. I és que, realment, la seva conegudíssima acció arriba forçada per un altre personatge. Quan només falten 5 quilòmetres i mig pel final de la prova més preuada dins del món de l'atletisme, i quan l'Estadi Panathinaiko es prepara per al clímax, un pertorbat, vestit amb una faldilla escocesa i una boina, ataca Lima, que corre destacat a la primera posició amb 25 segons de marge sobre l'italià Baldini, i l'aparta de l'anhelat or. Sempre tindrem la incògnita de saber si Lima, finalment, s'hauria acabat imposant o no... però el que està clar és que un boig potser li va arruïnar el moment més gloriós de la seva vida.

La del 2004 no era la primera vegada que Cornelius Horan buscava notorietat en un esdeveniment esportiu de gran ressò. L'any abans dels Jocs d'Atenes, i de manera incomprendible, va aconseguir burlar tota la seguretat que hi ha en un Gran Premi de F1, que és molta, per irrompre a la recta principal del Circuit de Silverstone, durant el Gran Premi de la Gran Bretanya de F1. Horan, vestit amb un kilt escocès, la típica faldilla, va ser capaç d'onejar, durant més d'un minut, un cartell amb el lema: "Llegiu la Bíblia, la Bíblia sempre té raó" mentre els monoplaques, a més de 300 quilòmetres per hora, feien ziga-zagues per la pista per tal de no atropellar-lo.

No cal ni dir que el cotxe de seguretat va irrompre a la pista abans que Horan fos placat de manera contundent per un dels comissaris de pista. Però la notorietat ja l'havia aconseguit. Uns mesos abans dels Jocs d'Atenes a Horan no se li va ocórrer res més que intentar boicotejar l'Epsom Derby, una de les curses de cavalls més importants de la Gran Bretanya. Per sort, per ell i pels genets, la policia va impedir que Horan saltés a l'hipòdrom mentre la cursa es disputava. Però potser, de retruc, la policia va avortar, en part, que Lima guanyés uns mesos després la medalla d'or a Atenes.

Quan irromp a Silverstone, quan ho intenta a Derby, ja fa anys que Horan ha perdut el seny. Nascut el 22 d'abril del 1947, en una família amb 12 germans més, el nostre personatge se sent atret, immediatament, per tot allò que té relació amb la divinitat i el més enllà. ➔

ATENES

1896 1900 1904 1908 1912 1916 1920 1924 1928 1932 1936 1940 1944 1948 1952 1956 1960 1964 1968 1972 1976 1980 1984 1988 1992 1996 2000 2004 2008 2012

I mentre estudia per ser sacerdot al Saint Peter's College de Wexford, s'apassiona, al mateix ritme que es trastoca, per les teories profètiques que anuncien la fi del món de manera immediata. Una barreja explosiva destinada a triomfar, segons ell, en el món de l'esport. Els seus llibres "Un gloriós nou ordre mundial ha d'arribar molt aviat" i "D'aquí poc Jesucrist li traurà el poder a tots els governs" no són res més que una anada d'olla absoluta.

Mentre Horan va escrivint els seus particulars tractats Lima es va preparant per al seu gran repte. De fet Atenes significarà el punt màxim en l'àmbit esportiu d'un maratonista que el 1994 sorprèn tothom per imposar-se a la Marató de Reims, tot i tenir adjudicat el paper de llebre de la prova. Lima va creixent però als anteriors Jocs, a Atlanta i a Sidney no passa de la quaranta-setena i setanta-cinquena posició. Però a Atenes hi arriba a una edat clau, 35 anys, per poder fer el salt a l'or. I la resta de la història ja sabem com s'acaba.

Poques vegades un estadi olímpic ha aplaudit tant un atleta com passà aquella calorosa tarda d'agost a Atenes. Poques vegades una medalla de bronze ha estat tant or. El Comitè Olímpic Brasiler i la Federació Brasiler d'Atletisme, de seguida, demanen al President de la Federació Internacional d'Atletisme que consideri la possibilitat de donar-li una segona medalla d'or a Lima. Una petició que ni s'arriba a valorar. Però ràpidament el president del COI, Jacques Rogge, convoca una reunió extraordinària amb el Comitè Executiu dels Jocs que decideix concedir a Lima la Medalla Pierre de Coubertin a l'esperit esportiu. Un fet gairebé inèdit en tota la història de l'olimpisme, ja que fins aleshores només 9 atletes havien rebut aquest privilegi i des d'aleshores no l'ha tornat a rebre ningú més. El mal, però, ja està fet.

ORIOI RODRÍGUEZ

Redactor d'Esports
Catalunya Ràdio

@oriolRV

12 mesos de presó, que no va complir, per a Horan i 3000 euros de multa és el balanç del boicot a Lima pel sacerdot que l'any després, i tot i haver mostrat un gran penediment, és excomunicat. Les seves peripècies, o bogeries, no s'acaben aquí. A la Marató de Londres del mateix 2005 demana permís als organitzadors per poder fer un típic ball escocès durant la prova, la qual cosa li va ser desestimada i se'l va amenaçar amb la seva detenció si es presentava als voltants d'on se celebrava la prova.

Però el seu punt més ridícul arriba al 2009 quan Horan pren part al concurs televisiu "Britains got Talent", un show televisiu en què els concursants intenten mostrar les seves habilitats artístiques i del qual en surt, per exemple, Susan Boyle. Horan no arribarà, evidentment, tan lluny. Però la seva interpretació, amb unes cames escarransides, d'una dansa irlandesa, provoca les riallades del públic. Així com la vergonya pels altres. Segur que no tanta vergonya com la provocada aquella calorosa tarda d'agost del 2004 mentre un atleta brasiler corria cap a l'Olimp...

EL NAUFRAGI DEL SOMNI OLÍMPIC

✎ Laura Font Sentís

27

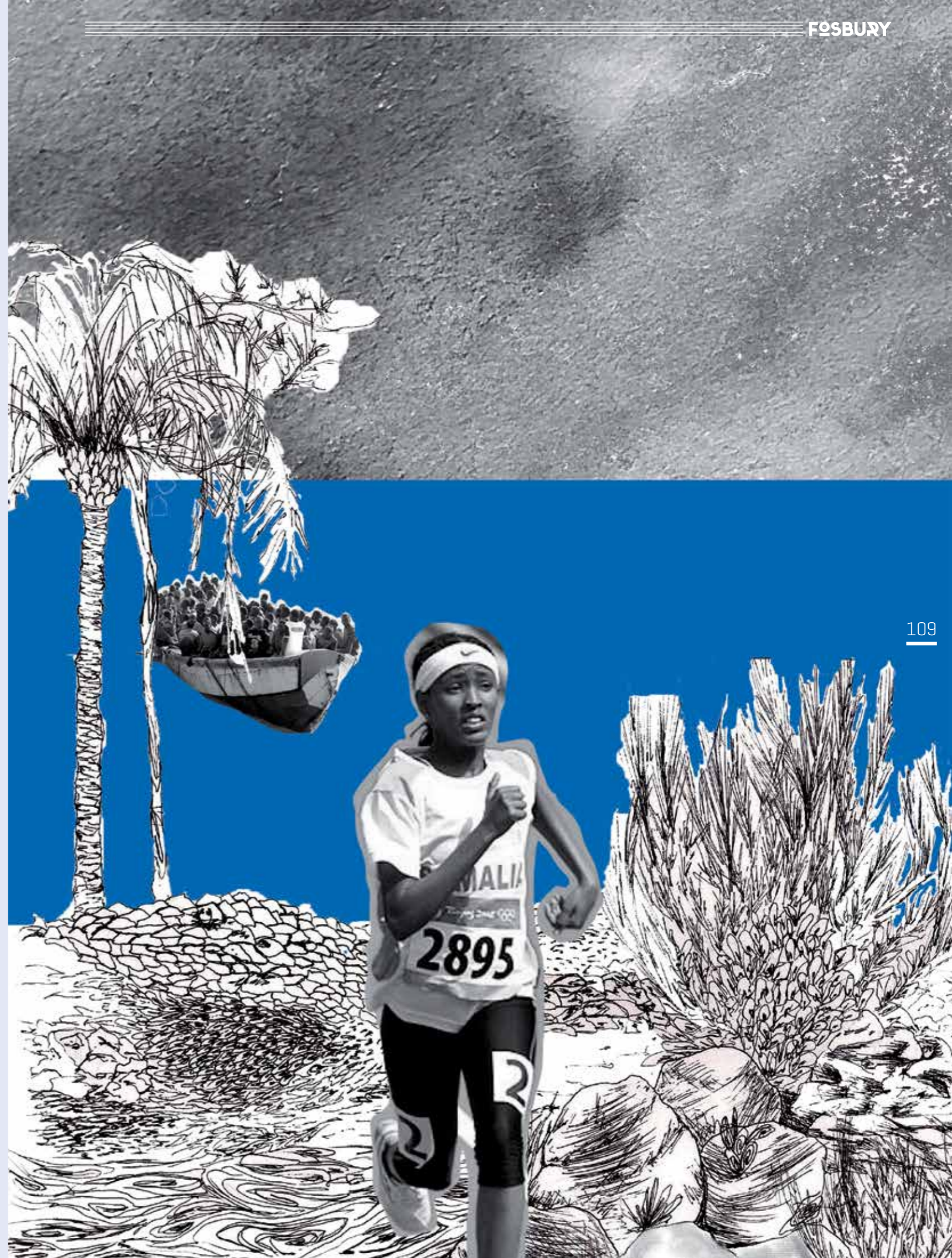

L'ATLETA DE SOMÀLIA **SAMIA YUSUF OMAR** VA PARTICIPAR EN ELS JOCS OLÍMPICS DE PEQUÍN 2008 I VA MORIR OFEGADA L'ANY 2012 EN NAUFRAGAR LA SEVA PASTERA PROP DE L'ILLA ITALIANA DE LAMPEDUSA. SAMIA YUSUF OMAR FUGIA D'UN PAÍS SENSE ESPERANÇA A LA RECERCA D'UNA OPORTUNITAT ESPORTIVA A EUROPA.

Proves classificatòries dels 200 m als Jocs Olímpics de Beijing. El Niu d'Ocell victoreja Veronica Campbell Brown. La jamaicana, doble campiona del món, saluda breument i clava el genoll al tartà. Ungles pintades i anell de diamants al dit, segura de si mateixa, ve a passar el tràmit per avançar rondes: té com a objectiu la segona medalla d'or. Guanya la sèrie amb 23'04", sense forçar. Ja ha arribat, però la grada segueix animant amb entusiasme. Ara no va per ella: estan aplaudint una atleta amb cames de filferro, samarreta tres talles més gran, sabatilles de segona mà i una cinta blanca al cap. Creua la meta en darrera posició, gairebé nou segons després que Campbell Brown; una eternitat pels velocistes. Quan arriba, alguns mitjans s'acosten a parlar amb l'atleta somali. Malgrat la barrera lingüística, Samia Yusuf Omar agraeix els aplaudiments del públic però respon que: "preferiria haver estat aplaudida per haver obtingut la victòria i per haver pogut representar el meu país amb orgull". Finalment, Veronica Campbell Brown s'enduria la medalla d'or a Pequín amb una marca de 21'74". Samia Yusuf Omar, per la seva banda, tornaria cap a Somàlia, en el que seria el seu segon i darrer viatge en avió.

Han passat quatre anys. Londres 2012. Campbell Brown segueix aconseguint títols mundials. Per la seva banda, Somàlia presenta dos atletes als Jocs: un home i una dona, que competeixen en atletisme. Cap d'ells és Samia Yusuf Omar. Ja ningú recorda aquella nena de 17 anys que va sorprendre a Pequín. Ningú se'n recorda i ningú la troba a faltar. Si algú ho hagués fet, però, hauria hagut d'anar fins a una tomba anònima a Lampedusa per trobar-la. Samia Yusuf Omar es va ofegar el febrer de 2012 prop de la costa italiana, quan la seva pastera es va enfonsar mentre intentava arribar a l'illa italiana. Volia arribar a Europa, on esperava poder trobar un entrenador que la preparés per als Jocs Olímpics. Samia Yusuf, que no sabia nedar, va deixar el seu somni al Mediterrani, i amb ella, l'esperança de l'atletisme femení a Somàlia. ➔

PEQUÍN

➔ Abans que el vaixell dels Carabinieris intentés salvar-la sense èxit, però, hi ha una llarga història al darrere. Samia Yusuf Omar va néixer a Mogadiscio, la capital de Somàlia, l'any 1991. De petita li agradava córrer i somniava en ser atleta professional mentre intentava sobreviure en un país dessagnat per la guerra i els conflictes interns. De fet, Somàlia viu en un estat de caos des del mateix any en què va néixer la Samia, quan va ser derrocat el dictador Mohamend Siad Barré, que havia regit el país amb mà de ferro durant més de vint anys. Des d'aleshores, senyors de la guerra i mercenaris s'han anat alternant en el poder, convertint Somàlia en un dels països més inestables del món.

L'olor de pólvora i el pols blanc de Mogadisc omplien els pulmons de la Samia mentre esprintava, de nit i sense entrenador, a l'estadi de la ciutat. A poc a poc, i amb el suport de la seva família, va començar a participar en competicions locals i nacionals, convertint-se en la millor velocista del país. Quan tenia 17 anys li va arribar una inesperada visita del Comitè Olímpic de Somàlia, convidant-la a viatjar fins a Pequín. Però en un país de tradició musulmana i que vira inexorablement cap al radicalisme, no tothom va veure bé les proeses de la petita Samia, que va rebre amenaces a la seva tornada per la milícia d'Al-Shabab. Això, se sumava a una situació familiar complexa, on a més de buscar temps per poder entrenar, s'havia d'ocupar també dels seus cinc germans petits mentre la seva mare treballava en un mercat local, després que el seu pare morís en un atemptat. Arribat un punt, la situació es va tornar tan tensa, i amb tan poques perspectives de futur, que la Samia va haver de fer allò que sempre havia jurat que no faria: abandonar Somàlia per buscar noves oportunitats en un altre indret.

A finals d'estiu del 2010 va contactar amb la periodista americana Teresa Krug, amb qui s'havia entrevistat anteriorment i li va expressar la seva voluntat de marxar a Etiòpia. A Somàlia no només li faltava un espai on entrenar-se, sinó que tampoc tenia entrenador, ni una dieta adequada a una atleta, sumat al fet de viure en una ciutat polvorí. Krug va donar-li un cop de mà per tal que pogués contactar amb Eshetu Tura, entrenador a Etiòpia d'alguns dels millors velocistes del món. La Samia va marxar de Somàlia, va canviar de modalitat i il·lusionada es va centrar en el 400. Altra vegada, però, els plans no van sortir com ella s'esperava. Per tal de poder entrenar a Etiòpia necessitava un certificat del govern somali indicant que es trobava al país amb una petició d'asil polític. Passats uns mesos, la documentació no arribava, i la Samia veia com els bessons, els quàdriceps i els isquis dels atletes etiòps s'enfortien, mentre ella cada cop estava més dèbil per la manca d'entrenament i d'alimentació adequada. ➔

«Un grup d'africans desesperats per salvar-se a qualsevol preu.
Un mar Mediterrani implacable.
Un destí tràgic»

LAURA FONT SENTÍS

Periodista La Fosbury

@laura_font

➔ Així, al juliol de 2011, un any abans dels Jocs, va comunicar a la seva família que estava decidida a viatjar fins a Europa seguint les rutes de l'emigració clandestina. Els detalls d'aquest viatge són confusos, però se sap que després d'Etiòpia va travessar el desert de Sudan fins a arribar a la capital de Líbia. Després de molts periples va aconseguir arribar a Trípoli, des d'on sortien les embarcacions clandestines cap a Itàlia. La seva vida, i la seva carrera esportiva quedaven a la mercè d'uns traficants i d'un grapat de bitllets arrugats que la Samia havia pagat pel passatge. La resta de la història segueix el patró de sempre, el drama de l'emigració que llegim amb indiferència i rutina als diaris. Una embarcació antiga sobreocupada que queda a la deriva i espera ser rescatada pels guardacostes italians. Un grup d'africans desesperats que volen salvar-se a qualsevol preu. Un mar Mediterrani implacable. I un destí tràgic. Entre els set morts d'aquell dia, la Samia, que no sabia nedar, va morir intentant agafar-se a les cordes que els havia llançat un vaixell italià.

La mort sempre ens fa que ens fem preguntes d'aquelles que no podem respondre. Els "i si" que ens torturen quan intentem saber perquè els valors de l'olimpisme es van poder negligir amb la millor atleta de Somàlia. Què hauria passat si la Samia hagués aconseguit arribar a Europa? S'hauria qualificat pels Jocs de Londres? Si s'hagués quedat durant més temps a Etiòpia, hauria aconseguit els papers per poder entrenar-se? I no podem sinó fer-nos una pregunta que a la vegada ens aterra: si la Samia no hagués corregut, si no hagués decidit fet esport i rebel·lar-se contra les tradicions del seu país, seguiria viva? 🇺🇸

LA GRAN VICTÒRIA DE L'ESQUIROL VOLADOR

28

 Marcos García

Primers d'agost de l'any 2012. Vacances. Vida. Calor. Beure un glopet d'aigua. Felicitat. Ulleres de sol. El ponxo, per si plou. Ulls ben oberts. Mal de coll de mirar ben amunt. La Tere, una jove odontòloga catalana, passejava pels carrers de Nova York. Era la seva primera vegada a Manhattan, el centre del món. Havia decidit superar la seva por a volar i deixar-se enamorar per la capital global.

Tot caminant per la Cinquena Avinguda, va aturar-se davant d'un quiosc de premsa i va recordar que era mentida. Que aquells dies no vivia a la ciutat més important del món. Que l'epicentre del planeta s'havia traslladat temporalment a Londres. "Pels Jocs, és clar", pensava la Tere.

A l'altra punta del planeta, a Londres, una noia acabava de fer història. Amb només 16 anys, era la primera atleta negra que aconseguia la medalla d'or olímpica al concurs individual de gimnàstica artística. I amb només 259 mil·lèsimes de marge sobre Viktòria Komova, la russa i favorita abans dels Jocs. Aliya Mustafina, tercera. Quin podi!

Ah, sí! Perdoneu, la sacsejadora mundial era Gabby Douglas, flying squirrel, l'esquirol volador, li deien. Per la seva facilitat a l'aire, la seva gràcia en el vol, especialment en l'exercici de les barres asimètriques. Aquell esquirol saltava de portada en portada de TOTS els mitjans de comunicació. Aquella nit, la Tere havia arribat destrossada de passejar a l'hotel, i veia com TOTS els grans canals informatius en parlaven. Tots. Imatges de la Gabby, el backstage amb els seus familiars... En la fase de classificació va fer alguna errada però el seu exercici de terra va ser espectacular. "En el moment oportú, no falla", comentaven els analistes de les televisions. "Com Nova York, que no falla mai", pensa ara la Tere, l'any 2016, després d'haver repetit vacances alguna altra vegada a la ciutat que mai no dorm.

D'on havia sortit aquella joveníssima gimnasta negra que seduïa a mig món i era l'enveja de l'altre mig? Gabby Douglas va néixer el 31 de desembre de l'any 1995 a Virginia Beach. Amb només tres anys, veia com la seva germana Arielle feia uns giravolts amb el cos que li semblaven meravellosos. Així que, amb 6 anys, la Gabby s'hi va posar. Entrenaments que la van impulsar a ser campiona de l'Estat de Virgínia només dos anys després.

LONDRES

→ La família va fer un esforç i es va traslladar a West Des Moines, Iowa, perquè la Gabby entrenés amb el gran mestre Liang Chow. Un compromís grupal per aconseguir un èxit mega-global. Una altra mestra de l'esquirol, Kittia Carpenter, entrenadora, explica que el que més valora de la jove campiona és "la seva actitud, el seu respecte" per l'entrenament. "Estava preparada per enfrontar-me amb una 'prima donna' i no ho és, ella només va encaixar amb el nostre equip de treball de manera natural".

Gabby Douglas, or, amb 62.232. Viktòria Komova, plata, amb 61.973. Qui ho va fer millor per sumar aquella primera plaça? Repassant els vídeos i amb l'assessorament de qui en sap, en el salt, Douglas va ser més capaç de controlar el seu cos, el salt i la caiguda que Komova. A la russa la màrfega de recepció se li va fer curta. Massa curta. Es va sortir. Avantatge de mig punt entre l'americana i la russa (15.966-15.446). Un avantatge insalvable? Potser no, amb el talent de la jove russa...

Komova va fer la rèplica a les barres asimètriques. Exercici molt bonic, amb un petit saltironet per assegurar la recepció. Douglas, al seu torn, va sorprendre amb fonaments com la potència o l'alçada. La russa, una mica millor en aquesta segona aturada (15.966-15.733). Komova havia eixugat la distància a la general amb l'esquirol volador a menys de 3 dècimes (0.267).

Barra. Equilibri. Perquè aquesta va ser la paraula. Gabby va ser més capaç de mantenir-lo, l'equilibri, que Viktòria. Les dues atletes van haver de posar un peu per assegurar l'aterratge, però vaja. Pràcticament, sense enormes diferències pels jutges (15.500 a 15.441). En el global, el marge passava a ser de 0,326. Quina emoció, una passada, a només una prova per tenir campiona.

Tot es decidia a la prova de terra. Tot. Dorsal 411 a l'esquena d'un mallot de color granat que brillava a més no poder. La Gabby esperava en la seva posició inicial (braços estirats per sobre del cap, mans agafades, cames creuades) el so dels primers compassos d'un remix de "Pa Panamericano". Voleu dir que és la millor peça per acompanyar una prova de terra? Els aplaudiments del públic (que no es van aturar en tot l'exercici i van augmentar al final) demostren que sí.

Però tornem a l'exercici de terra. Primera diagonal, sense grans dubtes, però amb un petit saltironet, un rebot, per acabar d'aterrar, per assegurar la recepció. Aquella part d'una rutina que has fet 1.000 vegades i que podries fer 1.000 més amb els ulls clucs. La segona diagonal va anar una mica més ajustada en la distància, però també la va fer bé. Semblava gaudir amb les diverses acrobàcies marcades en la seva coreografia. Es va donar temps en cada respir, en cada cantonada... Sabia que era el seu moment. Només aquell petit saltironet puntual però va clavar la resta de moments determinants. Els crits de la penúltima recta només es van veure superats pel soroll del final de l'exercici, de la darrera diagonal. Ella ho sabia i el públic, també.

L'exercici de Komova va ser molt dinàmic, una exhibició de flexibilitat, sense errades evidents. Ni no evidents. Un exercici excel·lent... Segons els jutges, millor que el de la jove americana, però no tan superior com per suposar el "sorpasso" que buscava la russa: 15.003 (Douglas) a 15.100 (Komova). →

→ Es va fer llarguíssim el temps d'espera per tenir campiona olímpica. Però ja la teníem. L'or era per Gabby Douglas (amb menys de 3 dècimes de marge global sobre Komova). En tota la competició, Douglas va cometre menys errades, va fer una competició més neta. Komova havia enterrat les opcions de l'or amb la sortida en la prova de salt. Aquell petit detall amb la màrfega de recepció havia estat determinant per tota una competició sense més errades importants. Va ser més elegant Viktòria? Segurament. Però Gabby va aportar altres característiques que van suposar aire fresc en aquesta disciplina esportiva. Potència, precisió, agilitat, força... Però també les quantitats necessàries de delicadesa, dolçor, força, bellesa, domini de l'espai, del cos... Amb tot això va guanyar l'or. Entre el seu exercici i el seu mallot, semblava que la poderosa Gabby s'havia mimetitzat amb la superfície del pavelló britànic. Era difícil de saber si brillava més el mallot o ella. Radiant.

Aquell estiu de l'any 2012, tots els mitjans de comunicació nord-americans mostaven amb orgull el domini en el concurs que havien dominat anteriorment les atletes nacionals Nastia Liukin (2008) i Carly Patterson (2004). Les soviètiques també havien fet el 3 de 3 entre 1952 i 1960 (Maria Gorojovskaya i, dos cops, Larissa Latynina). La Tere estava enlluernada amb l'Empire State, el Chrysler i el Pont de Brooklyn. I també per l'impacte del nou símbol americà: Gabby Douglas.

Ella era la punta de llança de les "Fab Five": Gabby Douglas, McKayla Maroney, Aly Raisman, Kyla Ross i Jordyn Wieber. Però quan Maroney i Wieber van veure que anys enrere hi havia uns altres "Fab Five" però de bàsquet a la Universitat de Michigan (amb Jimmy King, Jalen Rose, Chris Webber, Ray Jackson i Juwan Howard) van començar a buscar via Google paraules amb F. Fierce. Sí. "Fierce Five" (Les cinc feres). I encara els funciona com a marca. Douglas i Raisman apunten a Rio. I són estrelles. Quina diferència entre el tracte als esportistes de certes disciplines a una banda i altra de l'Oceà, no? Douglas és ara la gran icona del Kellogg's Tour of Gymnastics Champions. La Tere no es pot imaginar atletes de casa nostra amb aquesta mena d'exhibicions més enllà de la competició. Aquella odontòloga catalana va viure el seu primer estiu a Nova York el 2012. L'esquirol volador també es va estrenar. Com a campiona olímpica. En els seus primers Jocs. Gabby Douglas es va estrenar en una competició gimnàstica d'elit l'any 2010 i, només dos anys després, ja era campiona olímpica. Un vol ràpid, oi? Molt més ràpid que les 8 hores de vol Barcelona-Nova York que a la Tere sempre li semblen eternes. La Tere i la Gabby mai no oblidaran aquell agost de l'any 2012 en què van volar tan lluny, però es van sentir tan a prop.

Gabby Douglas, l'esquirol volador. Primera atleta negra que aconsegueix l'or olímpic al concurs individual de gimnàstica artística. ♣

MARCOS GARCÍA

Periodista de
Catalunya Radio

@marquitosgarcia

FOSBURY

QUINA T'AGRADA MÉS?!

LES TENS TOTES A WWW.FOSBURY.CAT/BOTIGA

WARA LUQUE DE ORMAECHEA

WARA LUQUE

waradeormaechea.com

waradeormaechea@gmail.com

Nascuda a l'Argentina l'any 1991 però a Barcelona des de ben petita, Wara Luque de Ormaechea és una artista interdisciplinar que domina amb excel·lència una gran varietat de tècniques. Influenciada des de ben petita pel seu pare, és llicenciada en Arts i Disseny per l'escola La Massana de Barcelona, ha experimentat en diferents tallers (ceràmica, tèxtil, gravat, joieria) d'on ha anat realitzant projectes que li han permès créixer professionalment i millorar la seva tècnica.

Aquest darrer any ha treballat principalment amb tècniques d'il·lustració, com ara manual, estampats, tinta xina, aquarel·les i de vegades combinant-ho amb l'ordinador. D'aquí ha tret un bagatge que l'ha fet descobrir noves formes d'expressar-se que aplica en les seves obres, plenes de significat i que van més enllà del simple dibuix.

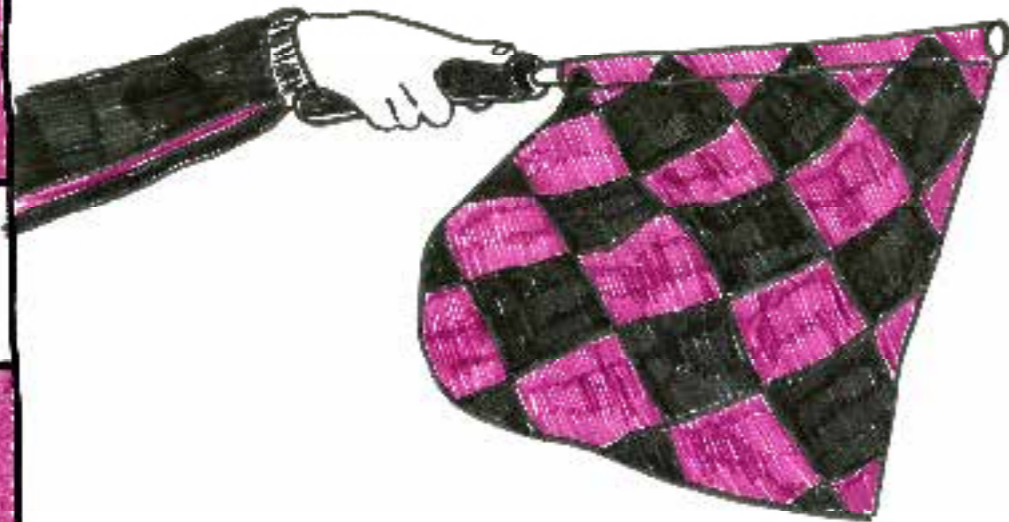
A més a més ha anat traçant un recorregut també en la militància realitzant tasques de difusió al voltant dels moviments socials, com l'Assemblea de Dones feministes de Gràcia o participant en espais alliberats. Ha estat l'encarregada de realitzar dos anys seguits el cartell de les Festes alternatives de Gràcia i campanyes contra la violència de gènere.

Per altra banda ha participat en festivals d'autoedició com el Gutter Fest, la fira d'autoedició i de microedició de Barcelona, i La Modesta, un projecte dedicat a catalogar i investigar fanzines i microedicions d'èpoques diverses. També ha publicat al magazine de cultura arts i creació In Media Res.

Si vols comprar alguna il·lustració de la Wara, entra a:
www.fosbury.cat/rio

AQUESTA TEMPORADA
**NO ET QUEDIS
 FORA DE JOC**

tàctic.cat
 + Que webs!

dissemy web • comunicació creativa • disseny gràfic • xarxes socials

www.tactic.cat

MOLTES GRÀCIES ALS NOSTRES MECENES: Adrià Albareda, Adrian Badía Dávila, Adriana Deudera, Aina Cabra i Riart, Aina Ruiviejo, Aina Serra, Aina Tella, Albert Canalejo, Albert Castelló, Albert del Barrio, Albert Español, Albert Mateu, Albert Nadal Vilà, Albert Parés, Albert Prat i Pascual, Albert R. Dot, Albert Yepes, Alberto Espinosa, Aleix Coderch Boschdemont, Àlex Gozalbo, Alfred Piqueras i Folch, Andrés Rodríguez, Andreu Valls i Riera, Aniol Daví Beato, Anna Barón, Anna Collell, Anna Llopart, Anna Núñez Arias, Anna Pujol Mirón, Anna Salicrú Maltas, Antoni Perez-Poch, Ariadna SC, Arnau Algueró Jordà, Arnau Ferrer, Àsies Canal Cusachs, Axel Monforte, Bernat Chuliá Peris, Bernat Collell, Bernat Monzó, Bernat Tresserra, Carles Castillo, Carles Guanyabens Calvet, Carles Guixé Gonfaus, Carles San Andrés, Casal Popular de Molins La Barrina, C.Calvo, Cesc Riera, Chemical Golfer, Clara Aragonès, Clara Fontdevila, Cristian Segura, Cristina Álvarez Magem, Cristina Callús, Cristina Delgado Garcia, Daniel Arnau Monterde, Daniel Beza, Daniel Ferrer, Dani Pallarès, Daniel Ribas Nieto, Dani Terra, David Canal de Vilar, David Giménez, David Minguillon, David Ruiz Gil, David Tortosa i Aguarón, @econacionalitar, Elisabet Busquet, Eloi Moragues Pañella, Empar, Enric Abril, Ester Estela i Roura, Estudi d'Arquitectura JJBernabeu, Eulàlia Ripoll Rajadell, Família Comabella Costa, Família Ribas Vidal, Família Trinchet Garcia-Milà, Família Villà Taberner, Fàtima Soler Llobet, Favrini Torlato, Ferran Angel Garcia, Ferran Caceres, Ferran Feu, Fitó, Fran Sobrevela, Francesc Comas Valls, Francesc Sòria, Gansonnia, G. Barquín, Gerard Arrés, Gerard Caja, Gerard Mayol Arandiga, Gerard Recasens, Gio del Rey, Glòria Uró Closa, Guillem Andrés Garrigosa, Guillem Clapés, Guillem Prats, Guillem Rives Martin, Guillermo Ximenis, Ignasi Farràs, Iker Etxeberria Atxa, Irina & Anna, Ivan López Pi, Jasmina Arregui, Jaume, Jaume Calsapeu Cantó, Jaume Ramon, Jesús Sánchez Téllez, Joan, Joan Antoni Baron, Joan Catà, Joan Comabella i Carme Biosca, Joan Estela Roura, Joan Guanyabens, Joan Jordà, Joan Manel Rubio, Joan Martí, Joan Masriera, Joan-ot Serra, Joan Pons, Joana i Ricard, Joanna Valencia, Jonàs Sala, Jordi, Jordi Benavente, Jordi Gabarró Llop, Jordi Garrido Barrera, Jordi Gomà Rodríguez, Jordi González, Jordi López Vila, Jordi Méndez, Jordi Sala Serra, Jordi Segura, Jordi Sostres, Jordi Suriñach, Jordina Tarré i Olaiz, Jose L. Cánovas, Jose Polo, Josep Comas, Josep M. Casas, Josep Manel Gómez, Josep M. Lapeyra i Farré, Josep Miquel Janés i Campmajó, J.Oriol Mendieta Vancells, Josep Palomar, Josep Puig Pla, Josep Raventós i Fornós, Josep Salleras, Juaky, Juliana Comas, Kris Ubach, Laia Mulà Puy, Lali Puigderrajols, Laura Palau Sedó i Raquel Busquet Pi, Lluc Bonal, Lluís Feliu, Lluís HR, Lluís Nicolau i Coll, Lourdes Fargas, Lucía i Mireia, Magda Farré, Maite Codina, Manel González, Manuel Ripoll i Rajadell, Mar Feu, Mar Miralles, Marc Braquer, Marc F. Claret, Marc Font, Marc Gomà, Marc Marca Cuadras, Marc Molins, Marc Negre, Marc Pijuan, Marc Rebulà i Pujol, Marc Ruiz Trubat, Marcoss, Marc Vilar, Marc Vives, Mari Carme Rodríguez, Maria Antònia Llobet Pons, Maria Carme Feu Closas, Maria Carné Martorell, Maria Fernández, Maria Majó i Clavell, Maria Valls, Marta, Marta Cabrera Vendrell, Marta Camargo, Marta Garcia, Marta Gómez Castellà, Mauro Tomasini, Meritxell Abril, Més Salut! - Fisioteràpia personal / Enric Cortés, Miquel Llobera Pol, Miquel Pou, Miquel Pucurull, Mireia Biel, Mireia Galí, Mitjans-Soler, Montgarri Castillo, Montse Dalmau, Montserrat Bosch, Montserrat Rajadell, Noelia Latorre, Núria Abril Cuevas i Oriol Estrada Rangil, Núria Bigas, Núria Radó Trilla, Oliver, Oriol Barba, Oriol Ferran, Oriol Peiró Bernat, Oriol Petit Petit, Oriol Raventós Mas, Oriol Rodríguez Vilarrupla, Oriol Romeu Arús, Oriol Villuendas Ponce, Óscar Herreros, Óscar Sánchez Rocha, Paco Sánchez/Georama, Pam Pam Orellut, Patricia Gutiérrez, Pau Bach, Pau Castillo Bosch, Pau Fortuny, Pau Fuentes, Pau Garcia-Mila, Pep Illa Ximenes, Pere Farrés, Pere Ignasi Martí, Pere Palacios, Pili Moya / Francesc Serra, Quim Fernández Hernández, Raimon Forn, Ramon Radó Trilla, RaülAv, Robert Linares, Rodrigo Sicilia Gómez, Roger Bellavista, Roger López, Roger Puigsech Xifré, Roger Sánchez, Rosa Ferrer Mulet, Rosa Illa, Roser Giner, Roser Gómez Castellà, Roser Mitjans Soler, Ruffin, Ruth Gumbau, Sandra Muntadas Puig, Sergi Novau, Sergi Quesada Ribes, Sergi Soler Maza, Sergi Tria, Sion, Tat Estela Roura, Teresa Calveras Bonjorn, Tomas Paricio Mascaró, Toni Castro, Toni Gomà, Toni Padilla, Torlato Favrini, Traperinho, Txitxo i Txell, Tzorro, Ulisses Zunzunegui, Vern Bueno Casas, Vicent Garcia Barbena, Victor i David Coris, Victor Cunill Morera, Víctor González, Victor Salinas, Vidal Sabater, Xandri Calsapeu, Xavi, Xavi Matas, Xavi Paz, Xavi Ralita, Xavier Castellví Iglesias, Xavier Martí i Torrent, Xavier Sorribas, Xico Prat.

GRÀCIES ALS CLUBS I FEDERACIONS QUE ENS HAN DONAT SUPORT:

Un centenar d'atletes olímpics i
quasi 50 atletes paralímpics,
ambaixadors de Catalunya al món.

Molta sort i molts èxits #JocsOlímpicsRio2016

